

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ ANABİLİM DALI

YENİDEN MİLLİ MÜCADELE DERGİSİ'NDE ORTADOĞU
(1970-1980)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yasemin ÇELİK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU

Karabük

Ekim, 2019

İÇİNDEKİLER

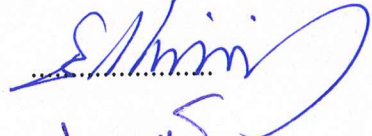
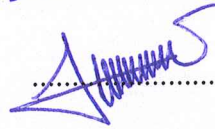
İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION	9
KISALTMALAR	10
ARAŞTIRMANIN KONUSU	11
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	11
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	11
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER.....	12
GİRİŞ	13
1. BÖLÜM.....	14
TÜRKİYE’NİN ORTADOĞU POLİTİKASI.....	14
1.1. TARİHSEL ARKA PLAN	14
1.2. 1923-1950 ARASI DÖNEM: TÜRKİYE’NİN ORTADOĞU’DAN UZAKLAŞMASI.....	17
1.2.1. Atatürk Dönemi Türkiye’nin Ortadoğu Politikası	17
1.2.2. Sadabad Paktı	19
1.3. 1950-1960 ARASI DÖNEM: “BATICI” POLİTİKALAR VE ÇATIŞMA.....	20
1.3.1. Soğk Savaş Dönemi Değişen Politik İklim ve Türkiye’nin Ortadoğu Politikasına Etkisi	20
1.3.2. Türk-İsrail İlişkilerinin Türk-Arap İlişkilerine Etkisi.....	21
1.3.3. Bağdat Paktı’nın Ortadoğu’da Etkileri	23
1.4. 1965-1980 ARASI DÖNEM: ÇOK YÖNLÜ DIŞ POLİTİKA VE İLİŞKİLERİN NORMALLEŞMESİ	28

1.4.1. Kıbrıs Sorununun Türkiye Ortadoğu Politikasına Etkisi.....	28
1.4.2. Türkiye'nin Arap-İsrail Sorununa Yaklaşımındaki Farklılaşma.....	29
1.4.3. Bölgesel Kalkınma İşbirliği'nin (RCD) Oluşturulması.....	31
1.5. 1980 SONRASI DÖNEM: TÜRKİYE'NİN OLGUNLAŞAN ORTADOĞU POLİTİKASI	32
2. BÖLÜM:	37
YENİDEN MİLLİ MÜCADELE DERGİSİ'NİN ORTADOĞU'DAKİ GELİŞMELERE YAKLAŞIMI	37
2.1. 1970 YILI GELİŞMELERİ	42
2.2. 1971 YILI GELİŞMELERİ	55
2.3. 1972 YILI GELİŞMELERİ	61
2.4. 1973 YILI GELİŞMELERİ	63
2.5. 1974 YILI GELİŞMELERİ	67
2.6. 1975 YILI GELİŞMELERİ	68
2.7. 1976 YILI GELİŞMELERİ	70
2.8. 1977 YILI GELİŞMELERİ	73
2.9. 1978 YILI GELİŞMELERİ	75
2.10. 1979 YILI GELİŞMELERİ	76
2.11. 1980 YILI GELİŞMELERİ	79
SONUÇ	81
KAYNAKLAR	83
ÖZGEÇMİŞ	91

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Yasemin ÇELİK'e ait "Yeniden Milli Mücadele Dergisinde Ortadoğu(1970-1980)" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Uluslararası Politik Ekonomi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği / oyeokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Dr. Öğr. Üyesi Marziye MEMMEDLİ	
Üye(Danışman)	: Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU	
Üye	: Doç. Dr. İsmail ŞAHİN	

Tez Sınavı Tarihi: 03.10.2019

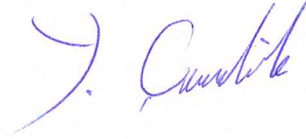
DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: **Yasemin ÇELİK**

İmza :

ÖNSÖZ

Tez sürecinde desteğini esirgemeyen ve önemli katkılar sunan tez danışmanın Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU'na, tezin danışmanlığını ilk üstelenen ve tez jürisinde de yer alan, tezin şekillenmesinde katkılar sunan Doç. Dr. İsmail ŞAHİN'e, tez jürisi üyelerinden olup tezin son halini almasında eleştiri ve yorumlarıyla katkılarda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Marziye MEMMEDLİ'ye en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisans ve yüksek lisans dönemim boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme, bu süreçte moral ve motivasyon sağlayan, günlerimin güzel geçmesinde payı olan arkadaşlarıma da çok teşekkür ederim.

ÖZ

Yeniden Milli Mücadele hareketi 1964 yılında kurulmuştur. 1970-1980 yılları arasında hareket Yeniden Milli Mücadele Dergisi adı altında haftalık mecmua çıkarmıştır. Yeniden Milli Mücadeleciler sağ görüşü solun antitezi olmaktan çıkarıp sağın fikir çatısı olmayı amaçlamıştır. Kapitalizm, sosyalizm ve siyonizm gibi ideolojilerin oluşturduğu buhrana karşı koymayı hedeflemişlerdir. Millet kavramını sıkça kullanarak yaşanan sorunlara ve sıkıntılara hep birlikte karşı durulmasını amaçlamışlardır. Dergiyi çıkarış amaçları da seslerini daha fazla kişiye duyurmak ve yaşanan hadiselerle karşı tepkilerini ortaya koymaktır. İlk zamanlarda siyasi bir yapı olmanın karşısında duran Yeniden Milli Mücadeleciler zamanla bu fikirlerini koruyamamışlar ve Yeniden Milli Mücadeleciler, derginin yayın faaliyetinin sona ermesiyle aktif oluşumlarını kaybetmişlerdir.

Yeniden Milli Mücadele Dergisi yayınlandığı yıllar sırasında Türk dış politikasında önemli yeri olan Ortadoğu hakkında yazılar kaleme almıştır. Derginin Ortadoğu ile ilgili başlıca konuları; İsrail'in Filistin'i işgali ve diğer ülkelerin bu duruma karşı tutumları, Arap-İsrail Savaşlarının neticeleri, enerji kaynaklarına sahip olmak isteyen emperyalist ülkelerin Ortadoğu ülkelerine uyguladıkları politikalar, Ortadoğu'daki liderlerin yaşanan olaylara karşı tutumları gibi konular olmuştur. Bu çalışma, Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde Ortadoğu üzerine yayınlanan yazıları inceleyerek, derginin Ortadoğu ile ilgili gelişmelere yönelik basın ve kamuoyu ve dış politikayı idare edenleri nasıl etkilemeye çalıştıklarını incelemeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortadoğu, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Türk Dış Politikası, Filistin Meselesi, Arap-İsrail Savaşları

ABSTRACT

The National Struggle movement was re-established in 1964. Between 1970 and 1980, the movement again issued a weekly magazine called National Struggle Magazine. Again, the National Strugglers aimed to turn the right view from being the antithesis of the left and to be the framework of ideas of the right. They aimed to counter the crisis of ideologies such as capitalism, socialism and zionism. Using the concept of nation frequently, they aimed to address the problems and problems experienced together. The aim of the magazine is to make their voices heard to more people and to show their reactions to the events. Re-National Strugglers, who were opposed to being a political structure in the early days, could not protect their ideas and lost their active formations after the publication of the magazine.

During the years it was published again, the Journal of National Struggle wrote articles about the Middle East, which has an important place in Turkish foreign policy. The main issues of the journal about the Middle East; The Israeli occupation of Palestine and other countries' attitudes towards this situation, the results of the Arab-Israeli wars, the policies implemented by the imperialist countries wishing to have energy resources to the Middle East countries, and the attitudes of the leaders in the Middle East against the events. The aim of this study is to examine the articles published in the Journal of National Struggle Again on the Middle East and to examine how the journal tries to influence the press and public opinion and foreign policy governors regarding the developments in the Middle East.

Keywords: Middle East, Journal of National Struggle Again, Turkish Foreign Policy, The Palestinian Issue, Arab-Israeli Wars.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde Ortadoğu(1970-1980)
Tezin Yazarı	Yasemin ÇELİK
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	03/10/2019
Tezin Alanı	Uluslararası Politik Ekonomi
Tezin Yeri	KBU/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	91
Anahtar Kelimeler	Ortadoğu, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Türk Dış Politikası, Filistin Meselesi, Arap-İsrail Savaşları

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	The Middle East In The Journal of The National Struggle (1970-1980)
Author of the Thesis	Yasemin ÇELİK
Advisor of the Thesis	Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU
Status of the Thesis	Master's Degree
Date of the Thesis	03/10/2019
Field of the Thesis	International Political Economy
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	91
Keywords	Middle East, Journal of National Struggle Again, Turkish Foreign Policy, The Palestinian Issue, Arab-Israeli Wars.

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

BM: Birleşmiş Milletler

İİT: İslam İşbirliği Teşkilatı

FKÖ: Filistin Kurtuluş Örgütü

RCD: Bölgesel Kalkınma İşbirliği

CENTO: Merkez Antlaşma Teşkilatı

ECO: Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Yeniden Milli M¼cadele Dergisinde Ortadoğu (1970-1980)

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yeniden Milli M¼cadele hareketi 1964 yılında ortaya çıkmıştır. 1970-1980 yılları arasında hareket Yeniden Milli M¼cadele Dergisi adı altında haftalık mecmua çıkmıştır. Dergi, yayımlandığı yıllar sırasında Türk dış politikası ve Ortadoğu'ya dair dergi yazılar neşretmiş ve kamuoyunu bu noktada bilinçlendirmeye çalışmıştır. Bu çalıŐmanın amacı Yeniden Milli M¼cadele Dergisi'nin Ortadoğu politikasını nasıl ele aldığını, hangi konular üzerinde durduğunu, Ortadoğu' ya dair gelişmeleri nasıl kamuoyuna takdim ettiğini incelemektir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

AraŐtırmada belge tarama yöntemi kullanılmıŐ olup, Yeniden Milli M¼cadele Hareketi'nin yayımlamıŐ olduğu dergi birincil kaynak olarak ele alınmıştır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Yeniden Milli M¼cadele Dergisi, hareketin ideolojisi ve dünya ÷lkeleri doğrultusunda Ortadoğu üzerinden dış politika konularına nasıl yaklaşmaktadır? Sorusuna cevap aranmaktadır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Bu çalışmada Ortadoğu konusu özetle anlatıldıktan sonra Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nin (1970-1980) yayınlandığı yıllar arasında, dergide kaleme alınan Ortadoğu gelişmelerine ve Türkiye'nin bölgeye yönelik politikasına dair yazılar incelenmiştir.

GİRİŞ

Yeniden Milli Mücadele Dergisi 1970-1980 yılları arasında yayın hayatını sürdürmüştür. Yeniden Milli Mücadele Dergisi iç politika ve dış politika ile ilgili konularda yazılar yayınlamıştır. Yeniden Milli Mücadelecilerin oluşturduğu bu dergi hareketin ideolojisi çerçevesinde Ortadoğu'da yaşanan gelişmeleri okuyucuya aktarmıştır. Ortadoğu'nun zengin enerji kaynakları üzerinde yer alması, önemli su yollarının bulunması, ticaret yollarının üstünde olması ve dini anlamda önemli bir yere sahip olmasından kaynaklı nedenlerden dolayı yaşanan hadiseler hakkında bir takım öngürüler okuyucuya iletilmiştir. İslam ülkelerinin birlik içinde olması gerektiği vurgulanmış ve aynı zamanda emperyalist ülkelerin bu birliği nasıl baltaladığı aktarılmıştır.

Yeniden Milli Mücadele Dergisi sadece yayımlandığı zamandaki hadiseleri değil tarihte önemli yer etmiş olayları tekrar okuyucuya hatırlatmayı da önemsemiştir. Bunun nedeni ise bu zamanlarda yaşanan olayların tohumlarının geçmiş zamanda atıldığını anlatmaktır. Buradan yola çıkarak yaşanan hadiseler sonucunda bizleri nelerin beklediğini ihtimaller doğrultusunda kaleme almışlardır.

Yeniden Milli Mücadele Dergisi, yayımlandığı yıllar arasında Türk dış politikasında Ortadoğu üzerine yazılar neşretmiş ve kamuoyunu bu noktada bilinçlendirmeye çalışmıştır. Yeniden Milli Mücadelecilerin çıkarmış oldukları bu dergide ortaya koydukları görüşlerle, Ortadoğu sorunlarına nasıl yaklaştıkları, Türkiye'nin bölgeye yönelik politikasını nasıl değerlendirdikleri, kamuoyunu ve hükümeti hangi yönlerde etkilemeye çalıştıkları gösterilmeye çalışılmıştır.

1.BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN ORTADOĞU POLİTİKASI

1.1. TARİHSEL ARKA PLAN

Günümüzde Ortadoğu ve özellikle de Basra Körfezi, muazzam enerji kaynakları nedeniyle büyük bir stratejik öneme sahiptir. Büyük Ortadoğu olarak adlandırılan Kafkasya, Kuzey Afrika ve Orta Asya bölgelerini içine alan coğrafyada dünya petrol rezervlerinin %60’ı ve toplam doğalgaz rezervlerinin yaklaşık %50’sine sahip olduğu tahmin edilmektedir. Coğrafi konum itibariyle bölgenin Hazar Denizi, Karadeniz, Doğu Akdeniz, Aden Körfezi, Kızıldeniz ve Basra Körfezi gibi bölgesel olarak da son derece önemli denizler ile çevrenmesi Ortadoğu’yu stratejik açıdan önemli kılmaktadır. Dahası, Süveyş Kanalı, Bab-el-Mandab ve Hürmüz Boğazları ile deniz taşımacılığında önemli su yollarının bu bölgede yer alması, Ortadoğu’yu küresel ekonomiyi sürdürmede son derece önemli bir alan haline getirmiştir.¹

Ortadoğu, sadece bugün değil tarihin her döneminde uluslararası ilişkilerde stratejik, politik, ekonomik, kültürel ve genel dengeler bağlamında dünyanın en önemli coğrafi alan olarak aktif rol üstlenmiştir. Bu bölgedeki ülkelerin siyasetini belirleyen temel faktörler stratejik bakımdan geçiş yolları üzerinde bulunmasından demografik zenginliğe, petrolden dinlere, coğrafyadan kültüre kadar çok çeşitli olduğu müşahede edilmektedir. Bölgenin, üç kıtanın kavşağında yer alması ve önemli enerji kaynaklarına sahip olmasından kaynaklanan stratejik konumu, büyük güçlerin her zaman dikkatini çekmiş olmakla birlikte, 20. Yüzyıldan itibaren, Ortadoğu’yu kontrol etme arzusu daha da güçlenmiştir. Bu nedenle yüzyıldır, bu bölgeyi kontrol etme mücadelesi çoğu zaman sıcak savaşa dönüşmüştür.²

---

¹Tayyar Arı, “Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi”, Mkm Yayınları, Bursa,2012, 22-23.

² Davut Dursun, “Ortadoğu Neresi? Subjektif Bir Kavramın Anlam Çerçevesi ve Tarihi”, Stradigma Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi, Kasım 2003, Sayı 10, 3.

İslam, kuruluşundan bu yana baskın olduğu bölgelerde, özellikle Ortadoğu’da politika ve toplumu şekillendirmiştir. Müslüman topraklardaki siyasi otoritenin parçalandığı ya da var olmadığı tarihsel dönemlerde bile, İslam güçlü bir sosyal bağ ve potansiyel bir toplumsal dayanışma kaynağı olmaya devam etti. Bölge Emevi, Abbasi, Fatimi, Memlük ve Osmanlı gibi, ardışık Hanedanlar tarafından yönetilmiştir. Bölgenin hemen hemen tamamı üzerinde hakimiyet kurmayı başaran Osmanlı İmparatorluğu, Kuzey Afrika’ya kadar olan bölgede hakimiyetini genişletmiş, önemli su yollarından Kızıldeniz’i denetlemiş, Mezopotamya’ da kontrolü sağlamış, Akdeniz’in çoğunu kontrol ederek bölge üzerinde kara ve deniz hakimiyetini elinde tutmuştur.³Aslında Osmanlı İmparatorluğu, gücünün zirvesine ulaştıktan sonra Ortadoğu bölgesi için önemli bir strateji tasarlamıştır. Bu strateji, Osmanlı İmparatorluğu’nun gücünün ve refahının ilk önce Anadolu’nun birliğine bağlı olduğu ve ikinci olarak da Anadolu’nun refah ve güvenliğinin Ortadoğu siyaseti ve coğrafyasının birliği ile yakından bağlantılı olduğu fikrine dayanmıştır.⁴

Osmanlı Devleti’nin son döneminde güç kaybetmeye başlamasıyla birlikte bölge üzerinde hakimiyetinin zayıflaması sonucu, İngiltere, Fransa gibi sömürgeci devletler, Osmanlı’nın bu zafiyetinden istifade ederek bölgeyi kontrol etme çabası içine girmişlerdir. Bölgedeki zengin enerji kaynaklarının fark edilmesi, bu süreci daha da hızlandırmıştır. Yüzyıllar boyunca İslam dünyasının birincil birleştirici gücü olduktan sonra, Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşü, Osmanlı hakimiyetindeki bütün bölgeler gibi Ortadoğu’da da derin bir boşluk yaratmıştır. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra halifeliğin etkisini kaybetmesi ve ardından kaldırılması, Türkiye ve diğer bazı Arap ülkeleri gibi Osmanlı sonrası varlıklar arasında güçlü bir milliyetçi duygunun ortaya çıkmasını ve yayılmasını da yol açmıştır. I. Dünya Savaşı’ndan sonra Osmanlı Devleti’nin çöküşünü fırsata dönüştürmek isteyen İngiltere, bölgede yeşeren milliyetçilik akımlarını desteklemiştir. Savaş sonunda kendi devletlerini kuracaklarını düşünen Arap topluluklar, beklentilerine ulaşamamışlar, bölgede İngiliz ve Fransız mandasında çok sayıda devlet ve devletçikler ortaya çıkmıştır.⁵

---

³ Tayyar Arı, “*Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi*”, Alfa Yayınları, İstanbul,2007, 12-15.

⁴ Mustafa Sıtkı Bilgin, “*The Historical Direction Of Turkey’s Foreign Policy Towards The Middle East*”, Adam Akademi,(1), 2011, 61.

⁵ Oral Sander, “*Siyasi Tarih 1918- 1994*”, İmge Yayınevi, İstanbul, 2007, 72-74.

Birinci Dünya Savaşı'ndan bölge coğrafyasının etnik ve mezhepsel temelli siyasi anlayış ile emperyal güçler güdümünde taksimi, Ortadoğu'da sonraki dönemlerde ortaya çıkacak, çok sayıda çatışma ve kaotik hareketin zeminini oluşturmuştur. 20. Yüzyılda emperyalizm Ortadoğu'da gücünü tahkim etmek için bu çatışma zemini sürekli canlı tutmak istemiştir. Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve sömürgeciliğin yükselişiyle birlikte, Batı'nın sömürge yollarında bulunan Ortadoğu bir cazibe merkezi haline gelmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası ABD ile SSCB arasındaki rekabetin sonucu olan iki kutuplu yapı, uygarlığa ve dine dayalı olarak bölgenin jeo-kültürel yapısını değiştirmiş ve bölge kutupları çerçevesinde yeni çizgiler kazanmıştır.⁶

Ortadoğu'da egemen, bağımsız devletlerin ortaya çıkışı 1940'lar ve 1950'ler, her bir Ortadoğu ülkesinde yerel güç denklemlerini ve devlet-toplum ilişkilerinin geleneksel temellerini çarpıcı biçimde değiştirmiştir. Bu görünüşte modern devletler, hızlı ekonomik ve sınai kalkınmayı teşvik etmeleri ve en önemlisi nüfuslarının artan milliyetçi isteklerini tatmin etmeleri gereken rekabetçi bir uluslararası ortama hazırlıksız yakalandılar. Bu milliyetçi özelemler, yerel sosyal ve politik gelişmelere cevaben ve Filistin-İsrail çatışmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, modern Ortadoğu'nun yirminci yüzyılda açıldığı şekliyle siyasi tarihi, savaşlardan, fetihlerden, siyasi kargaşadan ve aşırılıkçılıktan biriydi. Yeni yüzyılın bölge için farklı bir geleceğe sahip olup olmayacağı henüz fark edilmemiştir.

---

⁶ David Fromkn, "*Barışa Son Veren Savaş: Modern Ortadoğu Nasıl Yaratıldı? 1914- 1922*", Çev. Mehmet Harmancı, Sabah Yayınları, İstanbul, 1993, 96

1.2.1923-1950 ARASI DÖNEM ; TÜRKİYE’NİN ORTADOĞU’DAN UZAKLAŞMASI

1.2.1. Atatürk Dönemi Türkiye’nin Ortadoğu Politikası

Mustafa Kemal Atatürk’ü, iç ve dış ilişkiler dahil olmak üzere siyasi hayatta lider ve uygulayıcı olarak anlamadan, modern Türkiye ve dış politikasını doğru değerlendirmek mümkün değildir. Bu çerçevede iç politika kadar dış politikada da ana hatların belirlenmesinde temel etken Atatürk’ün Türkiye’yi Batılı ülkeler arasında görmek konusundaki samimi arzudur. Buna ulaşılabilmesi için de Türkiye, yönünü yaşamını içten ve dıştan tamamen kuşatan Doğu’dan, Batı’ya doğru çevirmesi gerekiyordu. Bu çerçeve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra yeni anlayışa göre artık, iç politika kadar dış politika da, Türkiye’nin modernizasyonu ve batılılaşma sürecinin bir parçası olarak kabul edilmiştir.⁷ Bu çerçevede Türkiye’nin Arap dünyasının genelinden farklı ulusal kimliği ve Cumhuriyetle birlikte ortaya çıkan yeni siyasal kimliği, Ortadoğu’dan uzaklaşmasına yol açan en önemli etkidir.⁸ Sander bu konu ile ilgili olarak şu saptamada bulunmaktadır;

Türkiye birleştirici unsurlar olarak hizmet edebilecek baskın bağlardan Arap kimliği ve siyasal bir kimlik olarak İslam hiç birini paylaşmamaktadır. Çeşitli niteliklerinden ve temel birleştirici unsurların yokluğundan kaynaklanan belirsizlik, Türkiye’nin dönem dönem Ortadoğu’dan soğumasının temel nedenidir.⁹

Cumhuriyetle birlikte başlayan yeni dönemde Türkiye’nin içeride Batılılaşma istikametinde önemli girişimlerde bulunmuş olmasına rağmen dış politikasında tam bir “Batılılaşma”dan bahsedilemez. Milletler Cemiyeti’ne üye olarak Avrupa devletler sisteminde yer alma yönünde tercihini göstermiş olmasına rağmen Türkiye, dış politikasında Batı etkisinin öncelikli bir konumu bulunmamıştır. Bu dönemde Batılı devletlerin farklı ittifak ilişkilerine girmeleri, kendi aralarındaki rekabet Türkiye’ye “*göreceli özerklik*” sağlamış, Türkiye bu sayede statükocu bağımsız ve realist bir dış politika takip etmiştir.¹⁰

---

⁷ Ali Balcı, “*Türkiye Dış Politikası İlkeler, Aktörler, Uygulamalar*”, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2013, 38.

⁸ Bayram Sinkaya, “*Geçmişten Günümüze Türkiye’nin Ortadoğu Politikası ve Batı Etkisi*” Adam Akademi, (1), 2011, s.80.

⁹ Oral Sander, a.g.e, s.273.

¹⁰ Ramazan Gözen, “*Türkiye’nin Ortadoğu Politikası: Gelişimi ve Etkileri*,” Türkler Ansiklopedisi, 17.C. Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, 233-238.

Yeni dış politikada Cumhuriyet elitleri, öncelikle ülkenin bekasını güvence altına almayı düşünmüşlerdir. Bu nedenle Türk Yönetimi, Osmanlı coğrafyasındaki bütün hak iddialarından vazgeçmiş ve statükoyu koruma yanlısı bir anlayışı temel almıştır. Yani Yeni yönetim, “ulusal çıkar” tanımını kendi toprakları çerçevesinde değerlendirmiş, Arap dünyasının problemleri ile ilgilenmemiştir. Bu bağlamda Ortadoğu ile münasebetleri sınır sorunlarının çözümü ve bölgesel barış konuları ile sınırlı kalmıştır. Aynı zamanda Ortadoğulu komşularıyla mevcut olan sınır anlaşmazlıkları Türkiye'nin bu devletler ile münasebetlerini derinleştirmesinde engelleyici faktör olmuştur.¹¹

Türkiye'nin Ortadoğu'ya ilgisizliğinin diğer bir sebebi ise I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarının ortaya çıkardığı konjonktürdür. Çünkü, savaş sonundaki süreçte, Ortadoğu'da Batılı güçler tarafından oluşturulan yeni devletler manda yönetimi altında kalmışlar ve uzun süre bağımsız bir yönetime kavuşamamışlardır. Bugünkü Ürdün ve Irak'ta İngiliz mandası kurulurken, Lübnan ve Suriye Fransız mandası altına girmiştir. Aynı şekilde Kuzey Afrika ülkeleri ve Körfez ülkeleri de bu süreçte henüz bağımsızlıklarını elde edememiştir. Bu nedenlerle bölge ile münasebetlerini Türkiye Batılı mandater devletler üzerinden gerçekleştirmek mecburiyetinde kalmıştır.¹²

Bu süreçte Türkiye genel olarak Ortadoğu'da milli bağımsızlık hareketlerine sempati hissetmenin yanında aktif anlamda herhangi bir destek gösterememiştir. Batılı ülkeler ile anlaşmazlıklardan uzak durma isteği sebebiyle Ortadoğu meselelerine Türkiye, müdahil olmaktan uzak durmuş, kendi inşa sürecini tamamlamaya ve güvenliğini garanti altına almaya öncelik vermiştir.¹³

---

¹¹ Mehmet Gönübol, ve Cem Sar, “Olaylarla Türk Dış Politikası”, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996, 60-66.

¹² Mehmet Şahin, “Türkiye'nin Ortadoğu Politikası: Süreklilik ve Değişim”, Akademik Orta Doğu, (4)2,2010, 11.

¹³ Bayram Sinkaya, a.g.e. 82.

1.2.2. Sadabad Paktı

Bununla birlikte Ortadoğu'dan Türkiye'nin tamamen uzak durduğunu ifade etmek mümkün değildir. Çünkü bu süreçte yukarıda belirttiğimiz nedenlerden dolayı bir takım ikili ve bölgesel antlaşmalar da imzalanmıştır. 1932 yılında İran ile yapılan antlaşmalar ve sonrasında iki ülke arasındaki ilişkilerin iyiye gitmesi neticesinde sınır sorunlarının çözüme kavuşturulması, Türkiye'nin dış politikasına katkı sağlarken, Sadabad Paktı'na giden yolu da açmıştır.¹⁴ II. Dünya Savaşı'ndan önce gerilimin arttığı, ülke güvenliklerinin tehdit altına girdiği bir süreçte, Türkiye doğu komşuları ile ilişkilerini geliştirerek bölgesel güvenliği amaçlayan Sadabad Paktı'nı, İran Irak ve Afganistan ile birlikte 1937 yılında imzalamıştır. Pakt, bölgesel yönetimler tarafından Türkiye'nin öncülüğünde yapılan ilk ve en önde gelen bölgesel organizasyon oldu. Bölgesel ihtiyaçlara uygun olarak ve herhangi bir yabancı etkiye maruz kalmadan kurulmuştur. Bu nedenle, bölge devletlerinin devlet adamları ve halkı tarafından geniş çapta kabul gören uzun süreli stratejik organizasyondur.¹⁵

Sadabad Paktı'nın kurulduğu tarihte Türkiye, Batılı güçler tarafından "Doğu Dünyasının lideri" olarak değerlendirilmiştir. Böylece bu anlaşma, Türkiye'nin 1938'den itibaren Anglo-Türk-Fransız siyasi ve askeri tartışmaları sırasında Batılı güçlerle verimli bir pazarlık için ellerini güçlendirmiştir. Atatürk'ün aktif politikası Batı'daki İngiliz-Fransız - Türkiye İttifakı'nın imzasıyla da devam etmiştir. Aslında, Atatürk'ün dış politikasının özellikleri, Türkiye'nin dış meselelerinde bir tür Doğu-Batı "ikili" geleneği kurduğunu gösteriyor. Bu noktayı daha da açıklamak gerekirse, Atatürk'ün dış etkenlerden nispeten bağımsız bir politika izleyebilmek için Doğu ile Batı arasında dengeli bir politika benimsendiği anlamına geliyordu. Atatürk, 1930'dan itibaren Ortadoğu'ya ilgi duymaya başlamıştır. Bu politika, 1937'de Sadabad Paktı'nın kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Bu anlaşma ile Atatürk, Türkiye'nin coğrafyasını çevreleyen politik sorunları gidermeyi ve Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası duruşunu bölgesel bir güç olarak güçlendirmeyi istemiştir.¹⁶

---

¹⁴ Baskın Oran (ed.), "Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar", İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, 364

¹⁵ Faruk Sönmezoğlu, "İki Savaş Sırası ve Arasında Türk Dış Politikası", Der Yayınları, İstanbul 2011, 303

¹⁶ Mehmet Saray, "Türkiye ve Yakın Komşuları", Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2010, 117,122

1.3. 1950-1960 ARASI DÖNEM; “BATICI” POLİTİKALAR VE ÇATIŞMA

1.3.1. Soğuk Savaş Dönemi Değişen Politik İklim ve Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkisi

II. Dünya Savaşı sonrası dönemin çoğu boyunca, Türkiye'nin Batı ve Ortadoğu ile ilişkileri, Soğuk Savaş politikasının gerçeklerine ve Türkiye'nin Ortadoğu'nun bölgesel çatışmalarından uzak durma arzusuna dayanıyordu. Genel olarak bilindiği üzere, Türkiye İkinci Dünya Savaşı'nın ardından tarafsız dış politikasından vazgeçti ve batı ittifakının bir parçası oldu. SSCB'nin, Türkiye'nin güvenliğine yönelik tehdidinin algılanması bu değişimin temel nedeni olarak görülüyordu. Buna göre, güvenlik endişeleri bu dönemde Türk dış politikasına hükmetti ve Türkiye'nin Ortadoğu'ya yönelik politikası da bu endişelerden etkilenmiştir.¹⁷

Soğuk Savaş sürecinde Ortadoğu'da önemli dönüşümler yaşanmıştır. Ortadoğu'daki devletlerin birkaçı İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle sömürgecilikten kurtularak bağımsızlık süreçlerini erkenden tamamlamışlardır. Suriye, Lübnan, Mısır, Yemen ve Suudi Arabistan 1945 yılının Mart ayında bir araya gelerek Arap Birliği Pakti'ni imzalamışlardır.¹⁸

Hem uluslararası sistem hem de Ortadoğu bölgesinin jeopolitik yapısı II. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra yeniden biçimlenmiştir. Bu süreçte bölgede yer alan ülkelerin hemen hepsi, bağımsızlıklarını elde etmişler fakat, savaş sonunda girilen Soğuk Savaş süreci, kısa bir müddet zarfında Ortadoğu'yu da tesiri altına almıştır. Yeni oluşan iki kutuplu bu süreçte, komünizmi ideolojik bir silah olarak kullanan Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerinde emellerini açıkça dile getirmesi, oluşan yeni sistemde Türk yönetimini Batı bloğuna doğru itmiştir. Sovyet tehdidini geleneksel dış politika yaklaşımı açısından son derece tehlikeli gören Türkiye, Batı ile siyasal ittifak ilişkisi geliştirmiş, nihayet Türkiye'nin 1952 yılında NATO ittifakında yer alması ile Türkiye-Batı ilişkileri askeri ittifaka evrilmiştir. Bununla birlikte teknik ve ekonomik

---

¹⁷ S.Seydi, “Demokrat Parti'nin Dış Politikada Alternatif Arayışı (1957- 1960)”Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 14 . (2)2011, 2-4

¹⁸ M.Yetener, “Adnan Menderes Biyografisi ve Dış Politika Vizyonu” Demir, A.F. (Ed.). Türk Dış Politikasında Liderler Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2007, 93.

bakımdan da Batı ile münasebetlerini geliştirmek isteyen Türk yönetimi, Batı bloğunda yerini güçlendirebilmek için Batı değerlerine yaklaşma eğilimine girmiştir.¹⁹

Türkiye, Batı ile ittifakını tahkim etmek ve Batının olanakları ve gücünden faydalanabilmek maksadıyla, kendi güvenliği ve bölgesel çıkarları ile Batı'nın bölgedeki çıkarlarını özdeşleştirmeye çalışmıştır. Türkiye'nin Batı ile örtüşen ekonomik ilişkileri güvenlik çıkarları ve ideolojik tercihlerle de desteklenmiştir. Bu süreçte Ortadoğu'da Türkiye, Batı'ya paralel politikalar takip etmiştir.²⁰ Türkiye'nin Ortadoğu politikalarında da etkili olan Batı'nın bu bölgeye dış politika yaklaşımında üç ana etmen etkiliydi. Bunlardan birincisi Ortadoğu'da hızla genişleyen Sovyet etkisinin zayıflatılmasıydı. İkincisi Ortadoğu'daki hidrokarbon kaynaklarına Batıların ulaşımının güvence altına alınması idi. Üçüncüsü ise 1948 yılında kurulan İsrail'in güvenliğinin tesisiydi. Bu etkenlere bağlı bir şekilde Batılı politika yapıcıları bölgede statükonun ve Batı ile iyi ilişkileri olan rejimlerin korunması siyaseti takip etmiştir.²¹

Bu çerçevede Sovyet tehdidi karşısında Batı bloğunda yerini tahkim etmek isteyen önce CHP daha sonra 1950 seçimlerinde iktidara gelen Demokrat Parti Hükümetleri, Ortadoğu'daki politikalarıyla Batı'nın tam işbirliğine yönelik çabalarına çoktan razı olmuşlardı. Bu süreçte Türkiye'nin Ortadoğu'da yaşanan gelişmelere yönelik atmış olduğu tüm adımlarda Batı politikaları ile özdeşleşmiş dış politik yaklaşımın izlerini görmek mümkündür. Öte yandan Türk dış politikasının bu anlayışı, Arap devletlerinin politikalarıyla çatışmıştır.²²

1.3.2. Türkiye-İsrail ilişkilerinin Türk-Arap İlişkilerine Etkisi

Bu politik anlayışın en somut izlerini bu süreçte yaşanan Arap-İsrail çatışması ve İsrail Devleti'nin kuruluşu sırasında Türkiye'nin bu konuya yönelik tavrında görülebilir. Başlangıçta, Ortadoğu'nun kalbindeki bir Yahudi devleti fikri, yeni kurulan devleti bölgedeki operasyonların temeli olarak kullanan, Sovyetler Birliği'nin umutları üzerine bölgede İngiliz

---

¹⁹ Bayram Sinkaya,a.g.e., 84.

²⁰ Ömer Kürkçüoğlu, "Türkiye'nin Arap Ortadoğu'suna Karşı Politikası", 1945-1970, Barış Kitap, Ankara, 2010, s.72.

²¹ Fred Halliday, "The Middle East in International Relations", Cambridge University Press, Cambridge,2005, 110-115

²² Bayram Sinkaya,a.g.e., 84

varlığını tercih eden Türk liderlerini korkutuyor gibiydi. BM Genel Kurulu Kasım 1947’de Filistin’in bölünme planına karar verdiğinde, Türkiye karara itiraz etti. Ancak Arap ülkeleri BM’nin tavsiyesinin, kendi hükümlerine aykırı olduğunu protesto ettiğinde, Türkiye, bu konuda Arap ülkelerini desteleyen nitelikte yorumlar yapmamıştır. Türkiye’nin Arap davasına olan katkısı oldukça yetersizdir. Türkiye, Filistin Uzlaşma Komisyonu’nun oluşturulması için Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, Araplarla değil Batılı güçlerle oy kullanmıştır ve 1948’de Fransa ve ABD ile birlikte yer almıştır. Ortadoğu’da Filistin isteklerine karşı Türkiye’nin Batı ile birlikte hareket etmesi Arap devletlerinin tepkisine yol açmıştır. Bu süreçte Türkiye’nin Arap Devletleri ile arasının açılmasına neden olan olay, Türkiye’nin 1949’da İsrail devletini tanınmasıdır. Türkiye İsrail’i bölgede tanıyan ilk ülke olmuştur.²³ Bu tanıma, “İsrail’i Arap dünyasının bağrına saplanmış bir hançer” gibi gören Arap milliyetçilerinin ciddi reaksiyonu karşılaşmıştır. Bu nedenlerle Türkiye’nin Batı bağlantısına paralel bir şekilde İsrail ile artan münasebetleri de Ortadoğu ülkeleri ile ilişkilerini uzun bir süre negatif biçimde etkilemiştir.²⁴

Türkiye Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, İsrail’i otuz ülkenin tanıdığını büyük bir gerçeklik olduğunu ve Arapların da Rodos’ta İsrail’le müzakereler yürütmekte olduklarını söyleyerek Türkiye’nin tavrını savunmuştur. Türkiye’nin İsrail ile iyi ilişkileri sürdürme eğilimi büyük ölçüde Batı ile uyumundan kaynaklanmıştır. İsrail’in kazandığı başarı ve Türkiye’nin İsrail’le yakınlaşmasının Araplardan intikam almaya yol açmayacağına dair güvenini artırmıştır. Bu nedenle Ankara, İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeye yönelik adımlar atmıştır. İki ülke arasındaki işbirliği giderek genişlemiştir. Ticari ve askeri anlaşmalar yapılmış ve İsrail Türkiye’yi teknik eğitim ve istihbarat ile donatmaya başlamıştır. Türkiye bu noktada, İsrail’e ekonomik anlamda olumlu yaklaşırken, Arap devletleri yapılan görüşmelerde ikilemde kalmıştır. İsrail, başından beri Bağdat Pakti’na olumsuz yaklaşmıştır.²⁵

---

²³ Tayyar Arı, “Orta Doğu”, Alfa Yayınları, İstanbul,2007, s.217

²⁴ Mustafa Albayrak, , “Türkiye’nin Ortadoğu Politikaları (1920-1960), Fırat Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Dergisi, (3), 2, 2005, 42-46

²⁵ Yetener, a.g.e., 107-108.

1.3.3. Bağdat Paktı'nın Ortadoğu'da Etkileri

Bu süreçte özellikle başta Mısır olmak üzere Arap ülkeleri, İngiltere'nin bölgedeki siyasi ve askeri tahakkümünü kaldırmak için bir mücadeleye girişmiştir. Çünkü, bu dönemde, Ortadoğu'daki dominant güç İngiltere'dir. Mısır, Irak, Ürdün, Kızıldeniz ve Basra Körfezi'nde etkili olan İngiltere'nin denizaşırı ülkelerde önemli ekonomik, stratejik ve politik çıkarları vardır. Ekonomik olarak, İngiltere bölgede desteklenmeye ihtiyaç duyuyordu. Stratejik olarak, Süveyş Kanalı bölgesi, İngilizlerin Akdeniz ve Kızıldeniz'e erişimini sağlaması nedeniyle İngiltere'nin en önemli üssüdür. Bununla birlikte, yaşanan kriz İngiliz ekonomisini zayıflatmış, bunun sonucunda Sovyet tehdidine karşı İngiltere ABD'den destek istemiştir. Bu gelişmeler ABD'nin Ortadoğu'da daha etkili bir siyaset yürütmesinin önünü açmıştır.

Türkiye, Batı ile geliştirdiği işbirliğinin izdüşümü olarak Ortadoğu'da Batı güdümlü bölgesel bir ittifakın kurulması girişimlerinde de önemli bir misyon üstlenmiştir. NATO'ya katılmadan önce Türkiye kendisine teklif edilen Ortadoğu'da tesis edilecek olan bölgesel bir savunma teşkilatının üyesi olmayı kabul etmemiştir. Bununla birlikte NATO üyeliği onaylandıktan sonra Ortadoğu'ya yönelik bir savunma paktında rol üstlenmeyi kabul eden Türkiye, Ortadoğu devletlerine ziyarette bulunarak bu devletleri komünizm ve Sovyet tehdidine karşı birlikte hareket edebilecekleri bir ittifak zeminine davet etmiştir. Bu nevi girişimler sonucunda ortaya çıkan karşılıklı anlayış çerçevesinde Bağdat Paktı'nın 1955 yılında kurulmasında Türkiye oldukça önemli bir görev üstlenmiştir. Türkiye'ye biçilen bu rol, İngiltere ABD tarafından, yani Türkiye'nin Batılı müttefikleri tarafından istenilmiş ve desteklenmiştir.²⁶

1954 ve 1958 arasındaki dönemde, Demokrat Parti hükümetinin temel amacı Ortadoğu'daki anlaşmayı mümkün olduğunca genişletmekti. Anlaşmanın genişlemesiyle Batı'dan daha çok ekonomik ve askeri yardım almanın sağlanılabileceğine inanılıyordu. Ancak, Türkiye'nin planları anlaşmaya karşı gelişen güçlü Arap muhalefeti nedeniyle başarısız oldu. Pakta en sert muhalefet gösteren, Arap milliyetçiliğine önderlik eden ve Arap dünyasının liderliğini üstlenen Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdül Nasır'dı. Onu Suriye ile Suudi Arabistan izlemiştir. Ayrıca, Paktın kurulması, Irak ile Mısır arasında Arap dünyasının liderliği için uzun bir süredir verilen rekabeti kızıştırmıştır. Bağdat Paktı'nın varlığı bu rekabeti artırdı. Bağdat

²⁶ M. Bostancı, "Türk- Arap İlişkilerine Etkisi Bakımından Bağdat Paktı", Akademik Bakış Dergisi 7, (13), 2013, 173-178.

Paktı ile Türkiye bölgede aktif bir politika takip etmiştir. Ancak, Bağdat Pakt'ı, Ortadoğu'da Nasır hareketinin yükselişine karşı Türkiye'nin Batı adına üstlendiği bir misyon haline dönüşmüştür.²⁷ 1955 yılında Bandung'da toplanan "Bağlantısız Ülkeler Zirvesi"nde Türkiye'nin Batıcı tutumu açık bir biçimde bir kez daha kendisini göstermiştir. Zirveye iştirak eden Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu, komünizm tehlikesine karşı Batı ile işbirliğine gidilmesi gerektiğini, tarafsızlık siyasetinin yanlış olduğunu savunmuştur. Türkiye bu süreçte Ortadoğu'da ortaya çıkan krizlerin ve çatışmaların neredeyse tamamında Batı'nın yanında yer almış ve Batılı devletler ile birlikte hareket etmiştir.²⁸

Bağdat Paktı ile Türk-İrak ittifakı Mısır'ı bir tecrit ortamında bırakmış ve ikincisi, diğer Arap devletleri pakta katılırsa, Irak'ın Arap dünyasındaki etkisini artıracığından Mısır, Arap dünyasındaki konumunun zayıflamasından korkmuştur. Bu nedenle Mısır, Irak'ı pakttan çekilmeye zorlamak için bir kampanya başlatmıştır. Nasır, Irak'ı caydırmakta başarısız olmuş olsa da Ürdün, Suriye ve Lübnan gibi bölgesel ülkeler üzerinde çok büyük olumsuz bir etkisi olmuştur. Anlaşmayı genişletmek için, Türkiye'nin en uygun adayı İngiliz yanlısı Ürdün hükümeti olmuştur. Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Ürdün'ün anlaşmaya uyması için Amman'ı ziyaret etmiştir. Bununla birlikte, düşmanca gerçekleşen Mısır propagandasının ardından Amman sokaklarındaki halk ayaklanmaları, bu ülkeyi Mısır'ın yanında tutmayazorlamış ve hatta İngiliz yanlısı Ürdün hükümeti istifaya zorlanmıştır. Bu olaylar, Menderes'in Arap ülkeleri arasındaki anlaşmayı genişletme çabalarını sonuçsuz bırakmıştır.²⁹

Bu gelişmeler neticesinde Ortadoğu'da ve özellikle Arap kuşağında Bağdat Paktı, birleştirici sonuç doğurmak bir tarafa, Araplar arasındaki birliğin zedelenmesine hatta parçalanmasına yol açmıştır. Bununla birlikte tamamen bölgede ilişkileri geliştirmek için kurulan Pakt, Türk-Arap dostluğunu olumsuz etkilemiş, Türkiye'nin bölgedeki imajını sarsmış, aynı zamanda Ortadoğu'daki Batılı güçlerin menfaatlerine zarar vermiş, Arap ülkelerinin Sovyetler Birliği ile yakınlaşmasına zemin hazırlayarak Sovyetlerin bölgede etkinliğinin artmasına imkan tanımış ve Türk-Sovyet ilişkilerine de gölge düşürmüştür.³⁰

---

²⁷ Ş. Demir, "Dünden Bugüne Türkiye'nin Suriye Ve Ortadoğu Politikası", Turkish Studies Dergisi 3, (6). 2011, 701.

²⁸ Bayram Sinkaya, a.g.e., 84.

²⁹ S. Duman, "Ortadoğu Krizleri Ve Türkiye", Atatürk Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 5. 2005, 313- 332.

³⁰ M. Bostanci, a.g.e., 183.

Sonraki aylarda Süveyş ve Suriye Krizi, Türk-Arap ilişkilerin de daha da kötüleşmiştir. 1956'da Süveyş Kanalı'nın millileştirilmesi Süveyş Savaşı'nın önünü açmıştır. Mısır'da Albay Nasır'ın Süveyş Kanalını millileştirmek istemesinden sonra İsrail'in Mısır'a saldırması ve sonraki süreçte İngiliz-Fransız müdahalesi sebebiyle Ortadoğu'da bir kriz patlak vermesi, bunların yanında Suriye'de yaşanan darbeler ve iç karışıklıklar, Ortadoğu'nun Türkiye'nin güney bölümündeki sınırında açık bir Sovyet sızıntısı yaşandığını gösterdiği için, Türk hükümetinin endişelerini arttırmıştır. İngiltere, Fransa ve İsrail ile işbirliği yaparak Nasır'ın Süveyş Kanalını millileştirme kararına karşı harekete geçmiş ve Mısır'a saldırmıştır. Bu gelişme Bağdat Paktı'nı da olumsuz etkilemiş paktın çöküşünün ana nedenlerinden biri olmuştur. Sonunda, İngiliz ve Fransız hareketi bir fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Bu başarısızlık ise, Nasır'ın Arap dünyasında prestijini artırmıştır. Türkiye, diğer üyelerle birlikte saldırıyı kınamış ve Araplara desteğini ilan etmiştir. Ayrıca, Türkiye, Tel Aviv büyükelçisini geri çekmiş bu nedenle İsrail ile ilişkilerde soğukluk yaşanmıştır.³¹

Süveyş Krizi'nden etkilenen ülkelerden birisi de Türkiye olmuştur. Suriye ile yaşanan gerginlik ve Bağdat Paktı'nın artık çalışmaz hale gelmesi, Türkiye'nin krizi önemli ölçüde hissetmesinde etkili olmuştur. Türkiye bu bölgede bir pakt oluşturmayı hedeflerken bölgede Pan-Arabizm akımının etkileri görülmüştür. Her ne kadar Irak'ın Bağdat Paktı'ndan dolayı bölgenin lideri olacağı düşünülürken, Nasır, yaşanan Süveyş Krizi'nden sonra Arap dünyasının lideri haline gelmiştir.³²

Bu süreçte Ortadoğu'yu ilgilendiren önemli bir gelişme ise, Başkan Dwight D. Eisenhower, Ocak 1957'de Eisenhower Doktrini'ni açıklamış ve Kongre aynı yılın Mart ayında onaylanmıştır. Eisenhower Doktrinine göre, bölgede komünizm saldırılarına karşı, ilgili bir devletin isteği üzerine askeri kuvvetler kullanma yetkisine sahip olmuştur. Eisenhower idaresinin bu doktrini düzenleme kararı, kısmen Arapların Batı'ya yönelik düşmanlığının artması ve 1956'daki Süveyş Krizini takiben Mısır ve Suriye'de Sovyet etkisinin artması etkili olmuştur.³³

---

³¹ S. Seydi, a.g.e., .4.

³² Yetener, a.g.e., 107-108.

³³ Fahir Armaoğlu, "20. Yüzyıl Siyasi Tarihi", Alkım Yayınları, İstanbul, 2012, 608-611

Cumhurbaşkanı Eisenhower, Süveyş anlaşmazlığının bir sonucu olarak, Ortadoğu'da İngiltere ve Fransa'nın prestijinin kaybı nedeniyle bir güç boşluğu oluştuğuna inanmıştır. Eisenhower, Nasır'ın Pan-Arap politikalarını yayması ve Ürdün ve Suriye ile tehlikeli ittifak girişiminde bulunması gibi gelişmelerin Ortadoğu'yu Sovyet etkisine açtığını düşünmüştür. Eisenhower, Sovyetler boşluğu doldurmaya başlamadan önce bu boşluğu ABD tarafından doldurmak istemiştir. Eisenhower, radikal milliyetçiliğin bölgedeki uluslararası komünizmle birleşip Batı çıkarlarını tehdit edeceğinden korktuğu için, belirli şartlar altında ABD birlikleri Ortadoğu'ya göndermeye karardır. Doktrin önce Lübnan'da sonrada Ürdün'de uygulanmıştır.³⁴ Doktrin Türkiye açısından sonuçları; ABD'nin bölgedeki operasyonlarını yürütebilmesi için Türkiye'ye duyduğu gereksinimi daha da fazlalaştırmıştır. Türkiye'de bulunan Amerikan askeri üslerine özel bir ehemmiyet verilmesine neden olmuştur.

Türkiye açısından Ortadoğu'da gerilimler bitmemiş, Süveyş gerginliğinden sonra sınır komşusu olan Suriye ile bir kriz de 1957 yılında yaşanmıştır. 1957'deki Suriye Krizi, Suriye ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin yakınlaşmasına verilen Türkiye'nin tepkisi nedeniyle ortaya çıkmıştır. Suriye'nin SSCB ile yakın ilişki içerisine girmesi, Hatay'a yönelik imaları, Eisenhower Doktrinine karşı çıkması, 1957'de SSCB ile Ekonomik ve Teknolojik Anlaşma imzalaması, komünizm eğilimi, Suriye'den birçok Amerikan diplomatın çıkarılması ve Suriye'de en üst düzey pozisyona komünist bir sempatizan atanması Türkiye'yi, Suriye'nin Sovyet uydusuna dönme olasılığı hakkında endişeye sevk etmiştir.³⁵ Menderes yaşanan bu gelişmelere Suriye sınırına askeri birliklerini yığarak yanıt vermiştir. Ancak Washington, Ankara'yı Suriye'ye müdahale etmemesi konusunda uyarmıştır. Aynı zamanda Suriye ile yaşanan kriz süreci sürerken Sovyetler Birliği Türkiye'ye bir nota vermiş ve Suriye politikalarının arkasında olduğunu ifade etmiştir. Bu süreçte, sınıra Türk birliklerinin konuşlandırılması Suriye'de büyük bir öfke uyandırmıştır.³⁶ Bu krizler geçtikten sonra Bağdat Paktı'nın en yıkıcı olayı 1958 Irak'ta yaşanan askeri darbe ile gelmiştir. Tuğgeneral Abdülkerim Kasım liderliğindeki genç subayların darbe girişimi, Irak halkından büyük destek almış ve gerçekten popüler bir devrim olmuştur. Devrim, Kral ve emektar Başbakanı Nuri al Said de dahil olmak üzere yerel seçkinleri devirerek dış etkiyi ortadan kaldırmıştır. Bu aynı zamanda Batı'nın kurulması için 10 yıl boyunca çalıştığı Bağdat Paktı'nın çöküşüyle sonuçlanmıştır. Hatta Temmuz 1958'de Irak'taki Batı yanlısı rejimin Arap milliyetçileri

---

³⁴ Tayyar Arı a.g.e., 286

³⁵ Fahir Armaoğlu, a.g.e., 613-618

³⁶ M. Küçükvatan, "Soğuk Savaşın Türk Dış Politikasına Etkileri ve 1957 Türkiye- Suriye Bunalımı", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, (3), 11, 2011, s.78-82.

tarafından askeri darbe ile yıkılması üzerine Türkiye, İngiltere ve ABD'yi Irak'a askeri müdahalede bulunması için teşvik etmiş, bizzat kendisi de askeri müdahale için hazırlıklara başlamıştır. Ancak ABD ve İngiltere'nin Irak'taki yeni yönetimi tanımalarının ardından Türkiye de yeni yönetimi resmen tanıdığını ilan etmiştir.³⁷

Batı savunma girişimlerinin başarısız olmasının nedenleri şu şekilde gruplandırılabilir. Birincisi, Arap milliyetçiliğinin doruğa çıktığı ve Batı hegemonyasının kaldırılmasında kararlı olduğu bir zamanda bu hegemonyanın yansımaları olan bir paktın başarılı olma şansı bulunmamaktaydı. İkincisi, Arap devletleri, asıl tehdidin SSCB'den değil Batı tarafından desteklenen İsrail'den geldiğine inanmaktaydılar.³⁸

Türkiye, gerçekte, savaş sonrası Ortadoğu siyasetinin doğası hakkında hiçbir tecrübeye sahip değildi ve 1950'lere kadar genel olarak Araplara kayıtsız kalmıştır. Bu nedenle, Menderes hükümeti Arap milliyetçiliğinin rolünü küçümsemiş, Arap dünyasında Batı karşıtlığının ne kadar güçlü olduğunu kavrayamamıştır. Batı savunma örgütlerindeki aktif Türk rolü, Arap dünyasının pek çok yerinde çok popüler değildir. Mısır'da, Suriye'de, Irak'ta ve Ürdün'de genel olarak Bağdat Paketi'ne ve özellikle de Türkiye'ye karşı popüler gösteriler yapılmıştır. Türkiye'nin bölgedeki emperyalistlerin çıkarlarını savunduğunu iddia eden güçlü bir Arap eleştirisi vardır. Mısır basını, kampanyasını Türkiye'ye karşı aynı şekilde yoğunlaştırmıştır. Mısır Radyosu, Türkiye'yi Batı'nın bir ajanı olarak göstermiştir. Ayrıca Bağdat Antlaşması'nın emperyalist zincirde bir bağlantı olduğunu da açıklamıştır. Suriye, Süveyş ve Irak krizleri, Türkler ve Araplar arasındaki gerginliği daha da artırmıştır. Bağdat Antlaşması'nın imzalanmasıyla, Menderes hükümeti, bir süre gerginliğin ardından, Türklerin ve Arapların bir uzlaşmaya varacaklarını ve ilişkilerini geliştirebileceklerini ummuştur. Bununla birlikte, Türkiye'nin Araplarla işbirliği konusundaki uzun çabaları, ilişkilerinde herhangi bir iyileşme sağlamamış, fakat mevcut gerginliği artırmıştır.³⁹

Demokrat Parti iktidarı, Soğuk Savaş bağlamında, Türkiye'nin Ortadoğu'yu algılamasında çok önemli olması nedeniyle Türkiye, Batı yanlısı politikalara sadık kalmıştır. Netice itibarıyla Batı yanlısı rejimin Irak'ta 1958 yılında Arap milliyetçisi subaylar tarafından sonlandırılmasıyla Ortadoğu'da Türkiye etkili bir dış politika takip etme olanağından mahrum kalmıştır. Bununla birlikte, bu süreçteki aktif fakat Batı güdümünde uygulanan dış politika

---

³⁷ Bayram Sinkaya, a.g.e., s.84.

³⁸ Baskın Oran, a.g.e., s. 566

³⁹ Mustafa Sıtkı Bilgin, "Turkey's Foreign Policy Towards The Middle East In The 1950's And Its Impact On Turco-Arab Relations", a.g.e., s.257.

sebebiyle ortaya çıkan problemlerin etkisiyle Türk dış politikasında Ortadoğu meselelerine taraf olmaktan kaçınma tavrı ortaya çıkmıştır. Böylece Türkiye yeniden Ortadoğu'dan uzaklaşmaya başlamıştır.⁴⁰

1.4. 1965-1980; DÖNEMİ; ÇOK YÖNLÜ DIŞ POLİTİKA VE İLİŞKİLERİN NORMALLEŞMESİ

1.4.1. Kıbrıs Sorununun Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkileri

1960'lı yılların başlamasıyla birlikte, Türk dış politikasının tek boyutlu oluşu eleştirilmeye başlanmıştır. 1960'lı yılların ortasından itibaren, Türkiye'nin politika özelliklerinde bazı değişiklikler meydana gelmiş ve bu yeni politika eğilimi "eşit mesafeli" şeklinde isimlendirilmiştir. Bu süreçte Türkiye'nin dış politika tutumlarında zaman zaman Batı'nın politikaları ile farklılaşmaya başlamıştır.⁴¹

Özellikle Kıbrıs meselesinde Batılı müttefikleri, Türkiye'nin tezlerine destek vermemiştir. Bu durum Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'de Kıbrıs Sorunu ile ilgili uluslararası destek arayışına girmesine yol açmıştır. Bunun nedeni, Türkiye'nin Batı'nın haksız yere, Kıbrıslı Türklerin haklarını ve varlığını göz ardı ederken Yunanistan ve Kıbrıs Rumlarının lehine olduğuna inanmasıdır. Bu durum Türkiye'yi Arap devletlerinin desteğini almaya yöneltmiş ve bu nedenle Ankara'yı Ortadoğu'daki meselelere dikkat etmeye zorlamıştır.⁴² Özellikle 5 Haziran 1964'te Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye ABD Başkanı Johnson'un gönderdiği mektupta Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesine ABD'nin karşı olduğu açıklanmış ve bu sebeple Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında muhtemel bir çatışma durumunda Türkiye'ye yardım edilmeyeceği belirtilmiştir. Johnson'ın mektubu, Türk kamuoyu arasında yaygın Amerikan karşıtı duygular yaratmıştır. Hem kamuoyu hem de politikacılar ne NATO'nun ne de Birleşik Devletlerin Türkiye'nin hayati çıkarlarını koruma konusunda endişe duymadıklarının farkına varmışlardır. Bu sebeple Türkiye, dış politikasını gözden geçirmesine

---

⁴⁰ Bayram Sinkaya, a.g.e., s.84.

⁴¹ Hale William, "Türk Dış Politikası: 1774-2000", Mozaik, 2003, İstanbul,151.

⁴² M. B. Altunışık, "Worldviews and Turkish Foreign Policy in the Middle East", New Perspectives On Turkey, (40),2009, 175.

daha önce ihmal ettiği Ortadoğu ülkeleriyle münasebetlerini geliştirerek kendisine dış politikada yeni ortaklar, dolayısıyla destek arayışına girmiştir. Türkiye'nin girmiş olduğu bu arayış, zaman zaman Ortadoğu politikalarının da Batı ile farklılıkların ortaya çıkmasına yol açmıştır.⁴³

Türkiye, Sovyetler Birliği ile yakınlaşmasının yanı sıra, özellikle Ortadoğu'da sorun yaşadığı ülkelerle ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. Bu girişimlerde Ortadoğu ile olan kültürel, coğrafi ve dini yakınlıklar gibi birçok faktör yanında; Türkiye'nin stratejik nedenlerle Doğu ve Batı arasında bir köprü olma isteği, Arap ülkelerindeki yeni pazarlardaki ticari fırsatlar, Türk dış politikasının tutumunu etkilemiştir. Bununla birlikte, 1965'te Üçüncü Dünya tarafından desteklenmemesinin bir sonucu olarak Türkiye, genel olarak aynı hizada olmayan uluslara ve Ortadoğu'daki olaylara yönelik politikasının onu dünyanın geri kalanından izole ettiğini fark etmiştir. Türkiye BM'deki birçok olumsuz tabloya rağmen, Türkiye çok yönlü dış politika girişimlerini sürdürmüştür.⁴⁴

1.4.2. Türkiye'nin Arap-İsrail Sorununa Yaklaşımındaki Farklılaşma

Türkiye'nin 1967'deki Arap-İsrail Savaşı'ndaki politikası genel olarak değişikliği işaret etmektedir. Bu yeni dış politika tutumunun bir göstergesi, Türkiye'nin Arap-İsrail ihtilafındaki tarafsızlığını terk etmesidir. Türkiye, bu savaşta ABD'nin İncirlik Hava Üssü'nün İsrail'e savaşta yardım etmesine izin vermemiş ve aynı zamanda Arap ülkelerine insani yardımda bulunmuştur. Ancak, İslam Konferansı Örgütü'nün (İKÖ) İsrail ile olan bütün bağları koparma kararını da desteklememiştir. Ayrıca, BM bünyesinde Arapların lehine oy kullanmaya ve Uluslararası platformlarda Arap tezlerini desteklemeye başlamıştır. Arap ülkelerine yiyecek ve giyecek yardımında bulunmuştur. Türkiye'nin Filistin- İsrail politikasının temelini BM Güvenlik Konseyi'nin 242 sayılı kararı oluşturmuştur. Bu çerçevede Türkiye İsrail'in 1967 savaşı öncesi sınırlarına geri dönmesini istemekle birlikte İsrail'in varlığını meşru kabul

---

⁴³ Baskın Oran, a.g.e., 657-658.

⁴⁴ Mustafa Aydın, "Determinants of Turkish Foreign Policy: Changing Patterns and Conjunctures During the Cold War", Middle Eastern Studies, 36:1, 2000, 124.

etmiştir. Bununla birlikte Filistinlilerin bağımsız bir devlet kurma hakkını ve meşru haklarını savunmuştur.⁴⁵

Bu politika, Türkiye'nin Batı ile olan ilişkisini Ortadoğu ile olan ilişkileriyle bir miktar dengelemesini ve bölgedeki ihtilafli ülkeler arasındaki tarafsızlığını korumayı kolaylaştırmasını sağlamıştır. Bunlar dış politikaya yeni bir boyutlar kazandırmasının ilk işaretleri olmuştur.⁴⁶

Haziran 1967 savaşındaki Arap yenilgisinden sonra Türk halkının gösterdiği dayanışma tavrıyla, Türkiye'ye Arap dünyasında daha yumuşak bir bakışa yol açmıştır. 1967 yenilgisi Arap siyasetinin yeniden yapılandırılmasına, Filistin direniş hareketinin ve İslami siyasal hareketin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yenilgi aynı zamanda Arap milliyetçiliğinin güç kaybetmesine ve İslamcı düşüncelerin göreceli yükselişine zemin hazırlamıştır. Arap dünyası, Doğu Bloku'ndan nispeten uzaktır. Hem Arap hem de Türk izolasyonu, karşılıklı destek arayışını kolaylaştırmıştır. Gelişmekte olan ilişkiler Türkiye'yi bölgeye yönelik daha yapıcı bir politika izlemeye teşvik etmiştir.⁴⁷

1974 Ocak'ında Ecevit'in sol CHP'si ve Erbakan'ın İslamcı MSP'si, Kıbrıs sorunu ve petrol ambargosu ile koalisyon hükümetinin kurulması, Türkiye'yi ABD'den uzaklaştıran ve Arap ülkeleri ile Sovyetler Birliği'ne yakınlaştıran gelişmeler arasındadır. Kıbrıs müdahalesi nedeniyle, Türkiye'ye, ABD tarafından 1978'e kadar ambargo uygulanmıştır. 1973'teki ambargo ve ekonomik yansımaları, Türkiye'nin Ortadoğu ile ekonomik ilişkilerini hızlandırmıştır. Bu nedenle, 1970'lerden itibaren, üç basamaklı enflasyon, dış borçların faizlerini ödemek için gerekli para biriminin güvenli hale getirilememesi, petrol fiyatlarının yükselmesi, Türk dış politikasının ekonomik bir boyutta olmasını zorunlu kılması dolayısıyla güvenlik kaygılarının önemini bir miktar azaltan bir durum yaratmıştır. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi Arap-İslam çevrelerinde coşkuyla ve onayla karşılanmıştır.⁴⁸

1973'te Arap-İsrail savaşında da Türkiye, İncirlik üssü üzerinden Amerikan yardımlarının İsrail'e ulaştırılmasına izin vermeyeceğini ilan ederken Filistin davasını desteklemiştir. Bu politika ile birlikte, Türkiye, Araplara yönelik pragmatik, yardımsever bir tarafsızlık politikası benimsemiştir. Bu süreçte Türkiye, Araplarla birlikte durmuş ve 1975'te

---

⁴⁵ Süha Bölükbaşı, "Türkiye ve İsrail: Mesafeli Yakınlıktan Stratejik Ortaklığa," Ş. Çalış, İ. Dağı ve R. Gözen (der.), *Türkiye'nin Dış Politika Gündemi: Kimlik, Demokrasi, Güvenlik, Liberte*, Ankara, 2001, 250-253.

⁴⁶ G. Özcan, "Türkiye-İsrail İlişkileri", F. Sönmezoğlu (ed.), *Türk Dış Politikasının Analizi*, Der Yay, İstanbul, 2004, s. 334.

⁴⁷ M. B. Altunışık, a.g.e., s.176.

⁴⁸ G. Özcan, a.g.e., s. 335.

Siyonizmi ırkçılık olarak kınayan BM kararını onaylayarak FKÖ'ü Filistin halkının tek temsilcisi olarak kabul etmiştir. Çok sayıda ülke tarafından Filistin'in temsilcisi şeklinde kabul gören FKÖ Ankara'da 1979 yılında temsilcilik açmasına müsaade edilmiştir. Türkiye, aynı şekilde, 1980 yılında İsrail'in Kudüs'ü "ebedi ve değişmez başkent" yapma kararını kabul etmemiştir. Bununla birlikte Türkiye, İsrail ile olan ilişkilerini hiçbir zaman kesmemiştir. Türkiye, Camp David Anlaşması nedeniyle Arap dünyası Mısır ile ilişkilerini askıya aldığı anda bile, barışı desteklediğini ilan etmiştir.⁴⁹

1.4.3. Bölgesel Kalkınma İşbirliği'nin (RCD) oluşturulması

Türkiye'nin dış politikasının çeşitliliğini gösteren bir başka girişim, Türkiye, İran ve Pakistan tarafından Bölgesel Kalkınma İşbirliği'nin (RCD) oluşturulmasıdır. Batılı güçlerin egemen olduğu Merkez Antlaşması Örgütü'ne (CENTO) paralel fakat bunun dışında bir ekonomik ve kültürel anlaşma idi. Neticede Irak'ın 1959'da Bağdat Paketi'nden çekilmesinin ardından, Pakt dağılmış, ve Merkez Antlaşması Örgütü'nü (CENTO) yeniden adlandırılmıştır. Türkiye için CENTO, NATO'ya katılmayı ve komünizmin yayılmasını önlemeyi amaçlayan Batı yanlısı, stratejik bir uyumdur. Arap ülkeleri için İngiliz sömürgeciliğinin bir uzantısıdır. Pakt, bir kez daha zayıf bir Türkiye'nin Batılı müttefiklerinin iradesine itaat etmeye istekli olduğunu göstermiştir. Nisan 1964'te, Merkezi Antlaşma Örgütü'nün (CENTO) bölge üyeleri, İran, Türkiye ve Pakistan ortak sorunlarını tartışmak üzere bakanlık düzeyinde periyodik toplantılar yapmaya karar vermişlerdir. CENTO Bakanı zamanında Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler hükümetleri bu anlaşma hakkında bilgilendirilmiştir. İlk toplantı 3 ve 4 Temmuz 1964'te Ankara'da yapılmış; bu süre zarfında, üç ülke arasında CENTO çerçevesi dışında ekonomik, teknik ve kültürel işbirliğini teşvik etmek için bir organizasyon kurulmasına karar verilmiştir. Bu karar 20 ve 21 Temmuz 1964 tarihinde İstanbul'daki Devlet Başkanları toplantısı tarafından onaylanmış ve kuruluşu Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği(RCD), adı verilmiştir.⁵⁰

---

⁴⁹ G. Özcan,a.g.e., 335.

⁵⁰ B.K. Yeşilbursa, "The Formation of RCD: Regional Cooperation for Development", Middle Eastern Studies,(45),4, 2009, 638.

RCD'nin oluşumuna yol açan dürtü, neredeyse kesinlikle CENTO'nun politik-askeri yönleriyle ilgili hoşnutsuzluğun bir ifadesidir. ABD ve İngiltere, CENTO'yu tamamlayıcı olduğunu ispatlamak umuduyla RCD'yi resmen memnuniyetle karşılamışlardır. Kurucular RCD'nin siyasi veya askeri bir önemi olmadığını, ancak kuruluşundan bu yana RCD'nin politik öneminde istikrarlı bir büyüme ve CENTO'nun buna karşılık gelen bir düşüş olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte, bu eğilime rağmen, İran ve Türkiye, en azından hala RCD'nin etkili bir askeri ikame sağlayamadığının farkında olarak, CENTO'nun politik-askeri yönlerine belirli bir değer katmışlardır. Ekonomik alanda, iki kuruluşun faaliyetlerinde, özellikle aralarındaki temasların en az düzeyde olması nedeniyle, bunun pratikte bir sonucu olmamakla birlikte, yeniden dağıtılma tehlikesi vardır. Şah rejiminin 1979'daki düşüşüyle birlikte, örgüt 1984'e kadar pasif bir döneme girmiştir. 1985 Ocak'ında aynı üç ülke, ekonomik, teknik ve kültürel işbirliğini teşvik etmek amacıyla ECO adında yeni bir kuruluş kurmuştur.⁵¹

1.5. 1980 SONRASI DÖNEM; TÜRKİYE'NİN OLGUNLAŞAN ORTADOĞU POLİTİKASI

Genel olarak 1980'li yılların başından itibaren Türkiye'nin dış politikasında etkili olmaya başlayan ekonomik temelli dış politika Ortadoğu'ya yönelik politik yaklaşımları da etkilemiştir. Türkiye'nin 1980'lerde Özal döneminde bölge ülkeleriyle iyi ilişkiler kurmaya istekli olması Türkiye dış politikasında kendini göstermiştir. Türkiye, Körfez Savaşı'nda bölgesel meselelerde kendisini aktör olarak öngören bir politika izlemiştir.⁵² Bu dönemde nitekim Türkiye'nin İran ve Irak önemli ticaret ortaklarının başında yer almıştır. Ortadoğu kapsamında ekonomik münasebetlerin ve ticaretin artırılması maksadıyla Türkiye, Pakistan ve İran arasında Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) canlandırılmıştır. Bunun yanında ECO üyeleri arasında ekonomik münasebetlerin artırılmasını amaçlayan bir dizi işbirliği anlaşmasının imzalanmasına Türkiye insiyatif kullanmıştır. Bununla birlikte dış dünyada yatırım yapmaya başlayan Türkiye'deki müteşebbis sınıf, Körfez ülkelerinde ve Kuzey

---

⁵¹ B.K. Yeşilbursa, a.g.e., 658

⁵² Tayyar Arı, "Türkiye'nin Orta Doğu Politikası ve ABD İle İlişkileri: Politik İkilem", http://www.tayyarari.com/download/TR_Ortadogu.doc., s.13.

Afrika’da yatırım hamlelerinde bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana ilk kez, ekonomik, politik ve güvenlik yönleriyle Türk dış politikası Avrupa dışındaki bir alana yayılmıştır.⁵³

Bu süreçte Türk dış politikasının şekillenmesinde etkili olan en önemli gelişme, Soğuk Savaş Döneminin kapanması ve oluşan yeni dönemde güvenlik algılarının değişmesi olmuştur. Yeni başlayan süreçte Sovyetlerin dağılması ile Türkiye’nin Batı açısından arz ettiği önemin azalacağını düşünen Türk Dış Politikası karar vericilerinde oluşan endişenin de etkisiyle, Batı ile özellikle ABD ile stratejik işbirliğini devam ettirmek ve Türkiye açısından yeni etki alanları oluşturabilmek için Ortadoğu, Orta Asya, Balkanlarda Batı yanlısı aktif bir dış politika takip edilmiştir. Batı etkisinden kopmak istemeyen bu yaklaşım nedeniyle 1990-91 Körfez Krizi sürecinde Türkiye ABD ve müttefikleri ile birlikte hareket etmiştir. Hatta daha da ileri giderek I.Körfez Savaşı esnasında ABD’yi aktif bir şekilde desteklemiştir. Burada şunun da altını çizmekte yarar var; savaş sürecinde İslam ve Arap devletlerinin önemli bir kısmının çoğunun ABD’yi desteklemesi de Türkiye’nin Batı eksenli politika takip etmesini mümkün kılmıştır.⁵⁴ 1990’ların başlarında ortaya çıkan Körfez Savaşı ile Türkiye, Ortadoğu politikasında hem genel olarak hem de spesifik olarak dönüşüm yaşamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde Türk dış politikasının en temel önceliği yeni fırsat alanlarının ortaya çıkmasıdır. Soğuk Savaş sonrası dönemin getirdiği dinamik stratejik rekabet ortamı, Türkiye’nin bölgelerarası yeni bir strateji arayışında ve Ortadoğu politikasının şekillenmesi arayışında göz ardı edilmesi gereken hususlardan biridir. Türkiye’nin Ortadoğu politikasını bölge dışı güçler ile bölge dengeleri arasında kuran dinamik ilişki, küresel ve bölgesel faktörlerin kesişimidir.⁵⁵

Öte yandan, Türkiye Ortadoğu komşuları, Suriye, İran ve Irak’la geçen yıllara göre çok daha zor zamanlar geçirmiştir. Türk politika yapıcılarını İran, Irak, Suriye ve PKK’dan kaynaklanan problemlerle daha fazla uğraşmıştır. Politikanın merkezinde, Kürt sorunlarına karşı bölgesel bütünlüğü korumak yer almıştır. Bu süreç aynı zamanda Türkiye’nin komşularıyla işbirliğinden ziyade sorunların ortaya çıktığı bir dönem olmuştur. Ancak, Türkiye’nin İsrail ile işbirliğinin komşularla olan ilişkileriyle ters orantılı olarak genişlediği

---

⁵³ Bayram Sinkaya, a.g.e., 87.

⁵⁴ Aydın Aydın, “Three Types of Turkish Foreign Policy After The Cold War On The Middle East” Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (18),3, 2013, 477.

⁵⁵ Ahmet Davutoğlu, “Stratejik Derinlik”, Küre Yayınları, İstanbul, 2010, 395.

görülmüştür. Özellikle Suriye ile gerilimin artmaya başladığı bir dönemde, İsrail ile askeri ve ekonomik işbirliği sözleşmeleri imzalanarak ilişkiler iyileştirilmiştir.⁵⁶

1990'lar boyunca Türkiye'yi belirleyen ana unsurlar; Ortadoğu ilişkileri güvenlik ve su sorunları olmuştur. PKK terörizm nedeniyle Ankara, komşu ülkelerle ilişkilere dayanarak güvenliği sürdürmüştür. Böylece, Arap ve İslam dünyasıyla bağlantılar problemlili bir şekilde devam etti. Tek istisna İsrail olmuştur. Özellikle savaşın eşiğine kadar yükselen gerilimlere dayanan PKK Türkiye ile Suriye arasında yer alan ve Türkiye'nin Ortadoğu'ya ve buna bağlı olarak Arap Dünyasına olan yaklaşımını olumsuz etkilemiştir. Doksanlı yıllardan itibaren bölgede daha etkili olan ABD, Türkiye'nin Ortadoğu politikaları için bir faktör olmamakla birlikte yol gösterici olmuştur. Aynı dönemde, Türkiye'nin İsrail'le paylaştığı stratejik çıkarları, Türkiye - Arap ilişkileri arasındaki açıklanmayan gerilimi ortaya koymuştur.⁵⁷

Öcalan'ın tutuklanmasıyla başlayan dönem, Türkiye'nin hem Suriye hem de Irak'la ilişkilerini iyileştirme yolunu açmıştır. Irak'ta, özellikle Kuzey Irak'ta, Şam ve Tahran'da Kürt devletinin kurulmasına karşı duyulan ortak korku, PKK'yı destekleyen politikalarını durdurmalarına neden olmuştur. Türkiye, bu süreçte İran, Irak ve Suriye ile işbirliği ve çatışmaların egemen olduğu bir zaman geçirmiştir. Bu sorunlu alanların Türkiye'nin iç sorunları ile bağlantısı olduğu için çözümleri karmaşılaştırarak zorlaştırmıştır. Sonuç olarak, Türkiye'nin iç politikasında siyasi ve ekonomik istikrarsızlık haline getirildiği bu yıllarda, sorunlu bölgelerle ilgili konular dışında politika üretme kabiliyeti sınırlı kalmıştır.⁵⁸

2000'li yıllardan itibaren Türkiye Bölge odaklı dış politika çerçevesinde önce komşu ülkelerle, İran, Irak ve Suriye ile siyasi münasebetlerini geliştirmiştir. Yaşanılan bu gelişmeyi, bu ülkeler ile Türkiye arasında süratli bir şekilde artan ekonomik ve ticari münasebetler takip etmiştir. Suriye lideri Hafız Esad'ın cenazesi vesilesiyle Haziran 2000'de Dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in Şam'a yaptığı ziyaret ile Haziran 2002'de İran'a yaptığı çalışma ziyareti Türkiye'nin Ortadoğu politikasında değişimi açık bir şekilde ortaya koymuştur. İslamcı Milli Görüş hareketinden koparak kurulan AK Parti'nin Kasım 2002'de

---

⁵⁶Bülent Aras, "Ortadoğu ve Türkiye", Q-Matris Yayınları, İstanbul, 2003, 9.

⁵⁷ Ramazan Gözen, "İmparatorluktan Küresel Aktörlüğe Türkiye'nin Dış Politikası", Palme Yayıncılık, 2009, 01.

⁵⁸ Elvan Özdem, "Turkey's Middle East Policy in the Post-Cold War Era", History Studies, Ortadoğu Özel Sayısı, 2010, 275-277.

iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleri ile münasebetleri daha fazla yoğunlaşmıştır.⁵⁹

2000'li yıllarda hız kazanan "revizyon" politikası Türk dış politikasında etkili olmuştur. O dönemde etkili olan iktidar elitleri, Türk dış politikasının bir vizyonu olduğunu dile getirmişlerdir. Bahsettikleri vizyon Türkiye'nin jeopolitik, demografik, tarihsel ve ekonomik yapısı itibariyle etkisini uluslararası arenada kilit role sahip olmakla göstereceğini savunmuşlardır. Uluslararası sistemde kilit rol oynayabilmek adına bu vizyonun rasyonel bir şekilde geliştirildiği ifade edilmiştir. Bu noktada 2005 yılının Şubat ayında Recep Tayyip Erdoğan, şu şekilde bir ifade de bulunmuştur:

Türkiye bu coğrafyanın periferisinde yer alamaz, merkez bir ülkedir. Türkiye artık sadece bölgesel güç olarak tanımlanamaz, bu tarihi dönemeçte küresel bir güç olma yolunda ilerlemelidir. ... Mevcut rotamızı küresel bir vizyonla, yeni dünya gerçeklerini göz önüne alarak bilinçli bir şekilde geliştirmek mecburiyetindeyiz.⁶⁰

Türk dış politikasının Ortadoğu'ya dair izlediği vizyonun en önemli unsurları, bölgesel güvenlik ve ekonomik entegrasyonun sağlanması olmuştur. Bu "vizyoner" politika Türkiye'nin Ortadoğu'ya karşı üstlendiği rolü 2000'li yıllardan itibaren şekillendirmiştir. Bu konuda Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu şöyle demiştir;

Biz [Türk ve Arap dünyasının, Kars'tan Fas ve Moritanya'ya kadar, Sinop'tan Sudan'ın en güneyine Ekvator'a kadar, İstanbul Boğazı'ndan Aden Körfezi'ne kadar olan] bu kuşağın tam bir güvenlik kuşağı, ekonomik entegrasyon kuşağı ve dünyanın örnek olarak göstereceği bir büyük refah alanı haline dönüştürmek istiyoruz... Bahsettiğimiz coğrafyada en geniş anlamda tam bir liberalleşme olmasını öngörüyoruz. Kars'tan kalkan bir taşıtın taşıdığı malla birlikte ta Fas'a, Moritanya'ya kadar engelsiz seyahat etmesini istiyoruz.⁶¹

Son yıllarda, Türkiye'nin Ortadoğu'daki ilgisi ve etkisi değişmiş ve büyümüştür. Türkiye, Ortadoğu'yu, çok taraflılığın giderek önem kazanacağı dış ilişkilerde politika alanlarından biri haline getirmeyi hedeflemiştir. 2000'ler boyunca, Türkiye Ortadoğu'daki sorunların çözümü olarak diplomasiyi savunarak kolaylaştırıcı bir rol oynamaya başlamıştır. Türkiye'nin yeni Ortadoğu perspektifi Türkiye için de hayati öneme sahiptir.⁶²

---

⁵⁹ Bayram Sinkaya, a.g.e., 94.

⁶⁰ Özlem Tür (2006), "Türkiye ve Ortadoğu: Gerilimden İşbirliğine," Zeynep Dağı (der.), *Doğu'dan Batı'ya Dış Politika: AK Partili Yıllar*, Ankara, Orion, 2006, 54.

⁶¹ Bayram Sinkaya, a.g.e., 94.

⁶² Ramazan Gözen, a.g.e., 109.

Uzun yıllar boyunca, Türkiye kendi ideolojik eksenine dayanan bir dış politika izlemiştir. Dönemin iç koşulları bu durumu etkilemiştir. Bugün, Türkiye'nin iç politika konusundaki mücadelelerin dış politik olaylar bağlamında bir sorun teşkil etmeyeceğini anladığı görülmektedir. Böylece Türkiye, bölge ülkeleriyle ilişkilerinde kendi kimliğini dönüştürme şansına sahip olmuştur. Türkiye, İsrail-Filistin probleminde, İran ile ilişkilerde ve Irak sorunu bağlamında Kürtlerle ilişkilerde etkin bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Türkiye yakın zamanda bölgede çok taraflı bir politika izlemiştir. Ortadoğu'da barış ve istikrar hem ülkenin güvenliği hem de bölgesel ve küresel barış açısından çok önemlidir. Bu bakımdan, Türkiye, Arap ve Müslüman dünya ile ilişkilerini tarihi ve dini bağlantılar nedeniyle barış ve dostluk içinde sürdürmeye büyük önem verirken, İsrail'i de dikkate alarak istikrar ve refahın sağlanmasına katkı sağlayacak ilişki ve işbirliğini sürdürmelidir.⁶³

---

⁶³ Elvan Özdem, a.g.e., 277.

2. BÖLÜM

YENİDEN MİLLİ MÜCADELE DERGİSİ'NİN ORTADOĞU'DAKİ GELİŞMELERE YAKLAŞIMI

Tarih boyunca dünyaya hükmetmek isteyen büyük güçlerin her zaman dikkatini çekmiş olan Ortadoğu, birçok kez istilalara maruz kalmış ve bölgeye hakim olan bütün güçler arkalarında izlerini bırakmışlardır. Tarihsel süreçte bu bölgede yaşayan topluluklar, Pers, Roma, Bizans, İslam ve Osmanlı imparatorlukları da dahil olmak üzere pek çok devletin egemenliği altına girmiş ve etkilenmişlerdir. Doğrudan yabancı kontrolün yanı sıra, Ortadoğu sürekli olarak dış baskılara ve etkilere maruz kalmıştır. Siyasi kaosu ortasında, Ortadoğu'da bir çok din ve kültür gelişmiş ve büyümüştür. Üç büyük tek tanrılı din: Musevilik, Hıristiyanlık ve İslam orada oluşmuş ve bugün Ortadoğu'da din ve kültüre hükmetmiştir. Ortadoğu'daki halkın büyük çoğunluğu Müslüman'dır, ancak Musevilik ve Hıristiyanlık her ikisinin de çok güçlü izleri bulunmaktadır. Bu bölünme daha alt bölünmelere de zemin hazırlamıştır. Çünkü hem Hıristiyanlık hem de İslam, hepsi Ortadoğu'da temsil edilen ve daha da fazla dini çeşitlilik ve karmaşıklık sağlayan mezheplere bölünmüşlerdir.⁶⁴

Ortadoğu'nun modern tarihi, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüne ve ölümüne ve aynı zamanda hegemonik Batı gücünün yükselişine odaklanmadan anlaşılabilir. Bu ayırt edici siyasal deneyim, Ortadoğu siyasal kurumları, tutumları ve eylemleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Modern Ortadoğu'nun bugünkü görünümünü almasında I. Dünya Savaşı şüphesiz son derece etkili olmuştur. Zaten gerçekte temelde Osmanlı Devleti'nin temelde mirasını paylaşmak için çıkartılan savaş neticesinde, emperyal güçler masa başında çizdikleri sınırları, bölgede yaşayan nüfusun, etnik, dinsel niteliklerine dikkat etmeksizin uygulamaya geçince, savaş sonrası Osmanlı Devleti'nin bölgeyi terk etmesi ile ortaya çıkan siyasal boşlukta, masa başında belirlenen çok sayıda manda rejimi ile yönetilen devlet ortaya çıkmıştır. Emperyal

---

⁶⁴Michael Provence, *The Last Ottoman Generation and the Making of the Modern Middle East*, Cambridge 2017, 32

hırslarla yapılan bu planlamalar, aslında Ortadoğu'da kaos, iç karışıklık ve istikrarsızlığında zeminini oluşturmuştur. Birinci Dünya Savaşı, Ortadoğu'yu yüzyıllarca görmemiş şekilde değiştirmiş, Ortadoğu'nun modern sınırları savaştan ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin çoğunu sömürgeleştirmiş olan Avrupalılar, Arabistan, Irak, Suriye, Lübnan ve Filistin bölgelerini de ele geçirerek Ortadoğu'nun tamamını kontrol altına almışlardır.⁶⁵

Savaş ve savaş sonrası oluşan süreç aynı zamanda Arap milliyetçi hareketleri ve embriyonik İslami hareketlerin de zeminini hazırlamıştır. Savaştan sonra ulus devletler ve ulus devlet hareketleri, Ortadoğu'da baskın siyasi seçim olarak kristalleşmiştir. Mısır, Filistin ve İran'da en etkili olan komünistler bile milliyet kartını oynamışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması, Fransa'ya ve özellikle de İngiltere'nin bölgesel olarak genişlemesine izin verirken, her ikisi de milliyetçi engelle karşı karşıya kalmıştır. Ancak, Ortadoğu'da milliyetçilik hâkim hâle gelse de, pratikte karmaşıktı ve ulus ötesi ve uluslararası boyutlarla aşılanmıştır.⁶⁶

İki savaş arası dönemde gelişen ulusalcı akımların somut etkileri İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte hissedilecektir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Ortadoğu'nun kendisi, öncekilerden çok farklı bir resim sunmuştur. En önemli değişiklikler ne askeri kampanyaların deneyiminden ne de dünya mücadelesinin büyük siyasi ve ahlaki sorunlarının etkisinden kaynaklanmıştır. Bu değişim ancak Ortadoğu'da yaşayan insanların ruhunda ve öfkesinde fark edilebilmiştir.⁶⁷

Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ortadoğu'nun havası belirgin farklılıklar göstermiştir. Bütün ülkelerde milliyetçilik aynı aşamada değildir. Bazı alanlarda aşiret sadakatlerinin olağanüstü olduğu ya da köylülüğün etkisiz kaldığı yerde, öz-bilinçli ulusluk fikri çok az gerçekliğe sahiptir. Arap dünyasında çizgi, Mısır ya da Irak gibi bireysel bir "mille" bağlılıktan ve Pan-Arap fikrine olan daha geniş sadakatten çok uzaktır. Bu arada, Filistin'deki güçlü bir Yahudi milliyetçiliği (Siyonizm) konusunda şimdi daha güçlü bir

---

⁶⁵ Laura Robson, "States Of Separation. Transfer, Partition, And The Making Of The Modern Middle East", University of California Press, Oakland 2017, 112

⁶⁶Michael Provence, a.g.e., 38-40.

⁶⁷ John C. Campbell, "Defense of the Middle East. Problems of American Policy" Frederick A. Praeger, New York, 1961, 17.

mücadele, yeni patlayıcı unsurlar eklemiştir. Bu yüzden milliyetçilik Batı politikası için açık ve net bir konu değil, bir takım karmaşık problemler sunmuştur.⁶⁸

1945'ten sonra Batı'nın etkisinin azalması, Ortadoğu'nun iç ve dış gelişiminde ve dünya siyasetinde radikal bir dönüşümle sonuçlanmıştır. Ortadoğu'daki milletler siyasi egemenliklerini kazanmış ve bağımsızlıkları noktasında çok daha hassas davranmaya başlamışlardır. 1950'lerde iktidar dizginlerini ele geçiren yeni liderler, yerli ve milliyetçi duygulara herhangi bir felsefi inanca göre daha duyarlı davranmışlardır. Çıkarlarını öne sürmeye ve bölgesel ve uluslararası ilişkilerde aktif rol oynamaya kararlılardır.⁶⁹

Soğuk Savaş Dönemi bütün dünyada olduğu gibi, Ortadoğu'da da etkisini sert bir şekilde göstermiştir. Devletlerin iç politikalarının Soğuk Savaş'tan nasıl etkilendiğini açmak, bu aynı devletlerin Soğuk Savaş sonrası dönemde kapasitede nasıl bir düşüş yaşadığını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Bu neticede artan talepleri yerine getirme yeteneklerini etkilemiştir. Nüfuslarının ve belki de iç savaşa kayma direnme yeteneklerini de engellemişlerdir. Yeni-sömürgecilikten ortaya çıkan acemi bağımsız devletlerin her biri, iç ve dış baskılar nedeniyle istikrarsızlıkla mücadele etmiştir. Bu nedenle, çoğu, Amerika Birleşik Devletleri'nden veya Sovyetler Birliği'nden destek aramaya zorlanmıştır. Suudi Arabistan, Ürdün ve İran gibi kendilerini ABD ile hizalayan ülkeler bu ittifaktan rejim güvencesi kazanmış, rejim meşruiyetini arttırmışlardır. Ancak, rejim güvenliğindeki kazanımlar, ABD'nin yerel zorluklara karşı rejimin önünü keseceğine işaret eden muhalefet gruplarına işaret ederek meşruiyet yükümlülüğünün dengelenmesine yardımcı olmuştur.⁷⁰

Sovyetler Birliği'nin devrimci tutumu Mısır, Suriye, Irak ve Libya'nın Arap milliyetçi gündemleri ile örtüşmesi nedeniyle Arap müttefiklerini kendi meşruiyetine sürüklememiştir. Öte yandan, Sovyet, devrimci markasının Mısır, Suriye, Irak ve Lübnan'ın Arap milliyetçi gündemleriyle örtüşmesi nedeniyle Arap müttefikleri ile yakın ilişkiler kurulmuştur. Moskova, meşrulaştırıcı formüllerini Amerika Birleşik Devletleri ve bölgesel müttefiklerine karşı bir direniş duruşu üzerine inşa eden ülkelere (örneğin, Nasır'ın Mısır'ı) yönelmiştir.⁷¹

---

⁶⁸ Karol R. Sorby, "Great Powers And The Middle East After World War I (1945-1955).", "Asian And African Studies", 10, 2001, 57-59.

⁶⁹ John C. Campbell, a.g.e., 17.

⁷⁰ Karol R. Sorby, a.g.e. 57-59.

⁷¹ Karol R. Sorby, a.g.e., 57-59.

1970'ler, hiç şüphesiz son Ortadoğu tarihinin en dramatik ve önemli yıllarıdır. On yıl politik olarak Nasır'ın ölümüyle, İngilizlerin Körfez'den resmi olarak çekilmesi ve petrol fiyatındaki ilk keskin artışla başlamıştır. Petrol, üretimi ve pazarlaması, gelirleri, sosyal etkisi - bölgenin ekonomik dönüşümünün merkezinde idi. Petrolün getirmiş olduğu zenginlikle birlikte Batı emperyalizminin odağına yerleşmiş olan Ortadoğu, sosyalizmin yükselişi, politik kaoslar yanında 1970'ler de Filistin topraklarının işgali ve Arap-İsrail savaşları ile dünya gündemini meşgul etmektedir. 1950'lerden sonra Türkiye'de de Ortadoğu'daki gelişmelere olan ilgi artmaya başlamış, özellikle Türkiye muhafazakarları ve İslamcıları başta Arap-İsrail savaşları olmak üzere siyonizm, emperyalizm gibi kavramlar üzerinden kendi ideolojini güçlendirme eğilimine girmişlerdir. Bu bağlamda dönemin milliyetçi ve muhafazakar yayın organlarından olan Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Ortadoğu'daki gelişmelere yakından odaklanmıştır.

Yeniden Milli Mücadele hareketi Türk İslam fikrini benimsemiş milliyetçi gruplardan birisidir. Hareketin kuruluş aşamasındaki temel hedefi İslam'ın yozlaştırılmasının önüne geçilmesidir. İslam'a karşı gelen mihraklarla mücadele temel düşüncelerini oluşturmaktadır.⁷²

Hareketin amblemindeki kitap özel anlamda Kuran-ı Kerim'i genel anlamda ise bilgiyi, sağ yumruk gücü ve sağcılığı, yıldız ise milliyetçiliği vurgulamaktadır. Amblemden de anlaşıldığı üzere hareketin ideolojisi net şekilde ortaya konulmuştur.⁷³Hareket "ilmi sağ" kavramını sıklıkla vurgulamıştır. Buradaki amaç sağın var oluş sebebinin her zaman solun var oluş sebebine bağlanmasının önüne geçmektir. Yani sağı bir antitez olmaktan çıkarma hedefi olduğunu anlamaktayız. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nin ilk sayısında "*Neden İلمي Sağ*" başlıklı yazıda ilkelerinin üzerinde durulmuştur:

Aşağıda okuyacağınız inceleme, İلمي sağ açısından insan ve cemiyet buhranının kanunlarını tespiti yarayan bir incelemedir. Bütün Türkiye de milletimizin içinde bulunduğu buhran hissi bir tarzda kavranmış sayılabilir. Varlığı şaşmaz bir gerçek olan buhranımız, siyasi, ahlak, iktisadi ve kültürel vasıflar göstermektedir. Buhranımız hakkında doğru bir teşhis, doğru çözüm yoluna götürecek tek anahtardır. Bu inceleme; milletimizin buhrandan kurtuluş mücadelesinde milli vasıf taşıyan bütün kadrolara ve bu milletin evladı olduğunu hisseden bütün vatanperverlere teorik ve pratik rehberlik vazifesi yapacaktır. İncelemenin başlığından da anlaşılacağı gibi, incelemenin mevzuu sadece cemiyetin buhran kanunlarını incelemek ve bundan mücadelemizin istifade edeceği dersleri çıkarmaktan ibarettir. Şu halde okuyacağınız inceleme; İلمي sağ anlayışının bir hayati vakiyaya tatbik edilmesinden doğmuştur.⁷⁴

⁷²<https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>

⁷³ İrfan Küçükköy, "*Bir Uyanışın Anatomisi Mücadele Birliği*", Alagöz Matbaa, Konya-2005, 66

⁷⁴"*Neden İلمي Sağ*" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970, .1

Aynı zamanda Yeniden Milli Mücadele Dergisi ilk sayısındaki “*Neden Çıkıyoruz*” başlıklı yazısında verilen mücadelenin yani neden böyle bir oluşum içine girdiklerinin cevabını da vermiştir:

1683 Viyana bozgunundan beri, milletimizin devam eden mücadelesi ne yazık ki, mağlubiyetle neticelenmiştir. Bu tarihten itibaren en azından, Türkiye'nin on misli toprak parçasını, ata yadigarı camilerini, mescitlerini, medreselerini, her türlü zenginliğini ve milyonlarca şehidin mezarını bırakarak, Türkiye topraklarına sığınmış vaziyeteyiz. Vatanımızın üzerinden kavurucu bir alev dalgası halinde geçen ve yer alan hala kapanmayan Rus, Sırp, Bulgar zulmü: mukaddes bir kin halinde Anadolu'nun her köyünde, vicdanları ürperten birer milli matem hikayesi olarak anlatılır, durur. Milletimizin nimetleri ile beslenen kavimleri, büyük devletimize karşı bir hıyanet hançeri olarak bilenen sinsi İngiliz politikasının, zehrini aldığı Beynelmilel Yahudi politikası ihanetleri anlatılarak bitirilemez. Milletimizin unutamadığı ızdırabını ve hissen tespit ettiği sebeplerini ne yazık ki, bugün bu milletin rehberi durumunda olanlar hissetmemektedirler. Bugün milletimizin korkunç bir buhran içine düştüğünü herkes söylemektedir. Ne yazık ki, milletin içinde yüzdüğü buhran son derece basit sebeplere bağlanmaktadır. Şurası şaşmaz bir gerçektir ki hiç bir şey kendiliğinden doğmadığı gibi, buhranımızda sebepsiz değildir. Milletimiz ve koruyucusu olan devletimiz, bütün millet düşmanlarının hain işbirliği neticesi ve içimizdeki bozguncuların suikastlarıyla yıkılmıştır. İstiklal Harbinde dökülen şehit kanları karşılığında kurulan devletimiz ise bugün, beynelmilel kuvvetlerin kullanmaya hazırlandıkları bir kuvvet halindedir. Devletimizi gayri milliliğe sürüklemek ve beynelmilel Yahudiliğin emir erliğine düşürmek için girişilen tertipler hala devam ediyor, işte ihanetleri sabit olan Gomeller, Türkiye'yi hazırlanan plana uygun olarak soy, soğana çevir ve sonra Türkiye Devletini Avrupa pazarlarında temsil eder. İçinde yüzdüğümüz buhran, ne sebepsizdir, ne de küçüktür. Milletimizin buhranı, milletimizin asırlardan beri yaptığı mücadeleyi kaybetmesinden doğmaktadır. Ve kelimenin tam manasıyla, yuvarlandığımız buhran korkunçtur. Millet düşmanlarının, milletimizi köleleştirmek için, sürdürdükleri sınırsız harp, önce imanımızı, ahlakımızı ve kültürümüzü kemirirken; diğer taraftan zenginliğimizi çalarak tam bir esaretin içine yuvarlamak istemektedir. Millete hayat veren İdeallerin alçakça darbelenmesi neticesi, siyasi, askeri, ahlaki ve kültürel alanda hıyanet tomurcuklandı. Milletimizin zafer ve şeref tacı düştü.⁷⁵

Yeniden Milli Mücadele Dergisi kamuoyu oluşturmada ve hareketin ideolojisini aktarmada başarı sağlamıştır. Bunun yanı sıra hareket içinde yaşanan bir takım olaylar nedeniyle daha fazla devamlılığını sağlayamamış 18 Mart 1980 tarihinde dergi yayın hayatını noktalamıştır.

---

⁷⁵ “*Neden Çıkıyoruz*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970, 1

2.1. 1970 YILIGELİŞMELERİ

Türkiye'nin de içinde yer aldığı ve Yüzyıllarca kader birliği yaptığı Osmanlı bakiyesi toplulukların yaşadığı Ortadoğu ve bu coğrafyada yaşanan gelişmeler, Türk kamuoyunun her zaman yakından takip ettiği konuların başında yer almıştır. Tarihsel ortaklıklar, geçmiş yaşanmışlıklar, kültürel ve dini bağlar kadar aynı coğrafyada kader birliği yapmanın bir sonucu olarak, Türkiye'den Ortadoğu'daki gelişmeler yakından takip edilmiştir. Ulaşım ve haberleşme araçlarının geliştiği 20. Yüzyıl'da ülkeler arasında sosyal, siyasi ve ekonomik bağların daha da gelişme imkanı yakaladığı bu süreçte, Türkiye'nin 1960'lardan itibaren Ortadoğu devletleri ile işbirliğini geliştirme arayışlarına ve bu bölgeye yaklaşım tarzında yaşanan değişim de bu ilgi artışını etkileyen sebeplerdendir. Bu bağlamda 1970'den itibaren milliyetçi mukaddesatçı ve İslamcı eğilimlere sahip Mücadele Birliği tarafından yayınlanmaya başlayan Yeniden Milli Mücadele Dergisinde dış politika yazılarında özellikle Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler ön plana çıkmıştır.

Derginin 3 Şubat 1970 yılında yayınlanan ilk sayısında, 26 Ocak 1970 tarihinde Arap-İsrail savaşından sonra İsrail iç kamuoyunda savaşın neticelerine dönük tartışmaların aktarıldığı yazı değerlendirilmiştir. Yayınlanan yazıya göre, İsrail kamuoyunda savaş sonunda Araplar ile yapılacak görüşmelerde İsrail iç siyasetinde farklı fikirler ileri sürülmektedir. Bu çerçevede İsrail İşçi Partisi Konsey Başkanı Arie Eliev savaşta işgal edilen toprakların bir kısmının Araplara terkedilmesi yönünde beyanatta bulunmuş ve bu sebeple İsraili şahin grupların yoğun eleştirilere maruz kalmıştır. Eliev time muhabirine verdiği demecinde bölgeye barışın gelebilmesi için şu hususlara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir; *“Yapmamız gereken ilk şey Filistin Araplarını küçük bir millet olarak tanımak olmalıdır. Onları tanımak mecburiyetindeyiz. Bu bizim için, onlar için ve netice olarak dünya barışı için iyi olacaktır.”*⁷⁶

Eliav'ın ikinci bir teklifi de terör hareketlerinden vazgeçilmesidir. Bu hususta Eliav şunları söylemiştir;

---

⁷⁶ “Yahudiler Siyonizmin Son Hedefini Tartışıyorlar”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 şubat, 1970, 7.

Kudüs'ü iltihak ettik, gerçekten de bu yapılamayacak bir işti. Lâkin terör hareketlerinden çekinmemiz lâzımdır. Atalarımız burada ve Ürdün'de uzun zaman yaşadılar. Arapların da ataları yaşadı bu topraklarda. Çözüm iki eşit devletin bir arada beraberce yaşamasıyla mümkün olacaktır. Bir Yahudi devleti için on milyon kişi barındıracak Hollanda kadar, bir Arap devleti için de dokuz milyon kişilik (Belçika kadar) bir yer mevcuttur, öyle zannediyorum ki, meşru bir Arap millî hareketini tasvip edeceğiz.⁷⁷

Eliav siyonizmin üç temel hedefinden de bahsetmiştir ki, bunlardan sadece bir tanesi gerçekleşmiştir. Bu arzı mevcut da bir Yahudi devleti kurmak işiydi. Diğer ikisi de henüz gerçekleşmiştir. Eliav, “*Pek çok başarımız var Fakat bu başarılarımızın noksan tarafları da vardır.*” diyerek Time Dergisi'nde verdiği demeçte dünya Yahudilerinin hedeflerini şu şekilde açıklamıştır; “*Gidilecek uzun bir yol var. Gördüğüm en büyük tehlike, biz siyonistlerin İsrail topraklarında kurmak istediğimiz Yahudi toplumunu gerçekleştirmekten Arapların bizi alıkoyabilecekleri tehlikesidir.*”⁷⁸

Derginin ilk sayısında Ortadoğu ile ilgili olarak durulan konulardan birisi de Filistinlilerin kurduğu El- Fetih Örgütüdür. El Fetih örgütüne Avrupa'daki sosyalist grupların verdiği destek şu şekilde aktarılmıştır:

İtalyan komünistleri sol kanada mensup kişiler Araplara olan aktif desteğini isbat için Sicilya'nın Palermo şehrinde bir konferans Roma'da ise bir miting tertiplemişlerdir. Palermo'daki Akdeniz konferansına İtalyan Komünist Partisi üyeleri sol kanat. Roman Katolikler, Cezayir, Mısır, Fas, El-Fetih, Yunanistan ve Portekiz'den guruplar katılmışlardır. Bu guruplar siyonist emperyalizm ve genişleme siyaseti aleyhinde birleşmişlerdir. El-Fetih terör hareketlerini dünya ihtilâli hareketinin bir parçası olarak saydığını hedeflerinin de dini olmayan Hristiya'nın, Müslüma'nın ve Yahudi'nin beraberce bir arada yaşayabileceği demokratik Filistin Cumhuriyeti kurmak olduğunu söylemiştir.⁷⁹

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde 1970'lerin başında Ortadoğu'nun içinde bulunmuş olduğu durumu yansıtan “*Orta Doğuda Beynelmilel Siyonizmin Yeni Oyunları*” başlıklı yazıda tarihsel süreçte Ortadoğu'daki emperyalist oyunlar sergilenmiştir. Bu çerçevede Osmanlı Devleti'nde menfi ırkçılığı körükleyerek bu devleti parçalayan emperyalist güçler, yeni oluşan devletlerin başına kendi kontrollerindeki isimleri getirmişlerdir. Özellikle petrolün hayati bir meta olarak önem kazanmasından sonra bu bölgede kapitalist şirketler petrol çıkarılması noktasında önemli kazanımlar elde etmişlerdir. Yayınlanan yazıya göre, Ortadoğu'da yaşanan bütün kaosların arkasında siyonizm ve Yahudi sermayesi bulunduğu şu şekilde izah edilmiştir;

---

⁷⁷ A.g.y. 7.

⁷⁸ A.g.y., 7.

⁷⁹ “*İtalyan Solcular El Fetih'i Tahrik Ediyorlar*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.2, 10 Şubat 1970, 7.

Büyük devletimiz, içerdeki hainlerin ve beynelmilel millet düşmanlarının komploları neticesinde yıkılınca eski tebası İslâm milletleri sahipsizliğin feci girdabına yuvarlandılar. Gerek Osmanlı Devleti ve gerekse bu ülkeler içinde menfi ırkçılığı körükleyerek parçalayan bu hain kuvvetler şimdi onların başına kolaylıkla kullanabilecekleri maşa adamları getirmişlerdi. Politikadan habersiz, Milletinin ideolojisinden uzaklaşmış ve gününü gün etmek isteyen bu insanlar, milletlerinin menfaatlerini koruyamazlardı ve koruyamadılar. Allah kendilerine dünyanın en büyük nimetlerinden birisini vermişti: Petrol, Bu madde, zalim devletlerin ağzını sulandırıyor ve emperyalist arzularını gıcıkliyordu. Fakat bu sarada yok edilmesi lâzım gelen daha başka milletler vardı. İşte bütün bu milletleri, zalim devletlerin arasında paylaştırmak icap ediyordu. 1945 Yalta Konferansında bu da başarılıydı. Bu paylaşmada Orta Doğu, İngiltere, Amerika ve Fransa'nın hissesine düştü. Bu üç devlet ideolojik yapılarını sonra belirteceğimiz, B.P. SHELL ve Mobil Oil petrol şirketleriyle bunlara bir ahtapot gibi çöreklediler. Fakat bütün bunlar bir şeye hazırlık idi. Yani bu devletler birer öncü kuvvetti. Esas dönen dolap kimin hesabına idi? Bunu 1948 de devlet olarak İsrail'in teşekkülüyle anlayabiliyoruz. İsrail Beynelmielel Yahudi teşkilâtının bir üssü olarak teşekkül ediyordu. Artık beynelmielel Yahudilik birinci hedefine ulaşmıştı. Şimdi diğer hedeflere doğru adımlamak icap ediyordu. Yani kapitalizmin vazifesi bitmiş gibi görünüyordu. Bu ülkelerde daha başka akımlar meydana getirmek lâzımdı. Karar derhal uygulanır ve sosyalist akım hızlandırılır. Yani siyonizmin Rusya kolu harekete geçer. Bundan sonra Orta Doğu bir kaynar kazan olmuştur.⁸⁰

Makalenin devamında İslam dünyasının bu gelişmeler karşısında içine düştüğü vehamet mevcut liderlerle ilgili bilgiler verilerek okuyucuya izah edilmeye çalışılmıştır buna göre Irak'ta birkaç gün önce bir ihtilal teşebbüsü olmuş fakat bastırılmıştır. Simdi tam bir komünist olan Hasan El Bekr baştadır. Suriye de komünist Attasi bulunuyor. Ürdün'ün başında Kral Hüseyin gibi karısı İngiliz, Lübnan'ın başında Charles Helow adlı bir Hıristiyan, Mısır'da Rus kuklası Nasır, Cezayir'de Komünist Bumedyen, Tunus'ta Habib Burgiba adlı bir mason iktidardadır.⁸¹

Ortadoğu'daki gelişmeleri yakından takip eden Yeniden Milli Mücadele Dergisi, her türlü siyasal gelişmeyi arka planında yatan nedenleri ile birlikte okuyucusuna duyurmuştur. Bu çerçevede, Türkiye'nin sınır komşusu Irak'ta meydana gelen askeri darbe girişiminin tertipçileri dergiye göre ABD ve onun güdümünde hareket eden İran'dır. Dergide darbe şu şekilde aktarılmıştır:

22 Ocak 1970 günü haber kaynakları Irak'ta bir darbe teşebbüsüne girişildiğini haber verdiler. Hükümet kuvvetleri darbeye teşebbüs edenlerden bir çoğunun idam edildiğini bildirdi. Irak devlet adamları darbe teşebbüsünün İran hükümeti tarafından hazırlandığını iddia etti. İddiaya göre Bağdat'taki İran elçiliği komploculara 13 Ocakta 20 kilovat takatında bir telsiz. 17 Ocakta daha küçük bir telsiz vermiştir. Ayrıca İran hükümeti darbecilerin silah ihtiyaçlarını temin etmiş, ve bu silâhlar Amerikan CIA teşkilâtı tarafından getirilmiştir. Darbeciler devamlı surette İran ve Amerikan gizli servisleri ile temas halinde bulunmuşlardır. Gerçekten Irak hâdiseleri kuvvetlerin çarpışmasının neticesidir. Çarpışma Yahudiliğine mütemayil Hristiyanlığın temsilcisi Amerika - İngiltere ile komünizmin tatbikatçısı Rusya ve grubu arasında cereyan etmektedir. Bu iki blokun münasebetlerinde ise beynelmielel Yahudilik müessir bir rol oynamakta; Her iki kuvvete de hulul imkânlarını temin ettiğinden münasebetlere ve neticelerine, değişik derecelerde olmakla beraber kendi siyonist ideolojilerine uygun olarak, tesir etmek imkânını bulmaktadır.⁸²

⁸⁰ "Orta Doğuda Beynelmielel Siyonizmin Yeni Oyunları", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.2, 10 Şubat 1970, 6.

⁸¹ A.g.y., 6.

⁸² "Irakta Darbe", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.3, 17 Şubat, 1970, 4.

Yazıya göre Irak'ta darbe girişimin arkasında Dünya siyonizmi ve onun maşalığını yapan Amerika'nın varlığı açıktır. Yahudilik sosyalizm ve kapitalizm, maske rejimleri ve Arap devletlerinin satılık kukla adamları ile İsrail'i Ortadoğu'nun hâkimi durumuna sokma gayretindedir. Darbe teşebbüsünden bir müddet sonra 4 Şubat 1970 tarihinde Irak İçişleri Bakanı ve İhtilâl Konseyi Üyesi General Ammaş bir şekilde Ankara'ya gelerek Türk hükümetinden yardım istemiştir. Yazının devamında, bu gelişmeler bağlamında Türkiye'nin dış politikasının bağımsız olmadığını ve tamamen Amerikan güdümünde kararlar aldığı şeklinde değerlendirilmiştir. Yazıya göre, Irak Türkiye'den talep ettiği yardım için cevap beklerken, gereken cevap, Amerikan Yahudiliğinin müfettişi Jacop Javits tarafından verilmiştir. Jacop “*Türkiye, siyasî olarak çatışmanın içinde olmamasına rağmen bölgede bir patlama anında kendini savaşın içinde bulabilir*” diyerek Türkiye'nin herhangi bir hâdiseye karışmaması gerektiğini ima etmiştir.⁸³

Aynı yazıda ayrıca, Irak'ta Barzani ile merkezi hükümet arasındaki ilişkiler de değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre; Irak'ta Barzani kuvvetler arasında savaş on seneyi geçen bir zamandan beri devam etmektedir. Doktor Bazzaz 1966 yılında Barzani'nin de kabul ettiği 12 maddelik bir barış programı teklif etmiştir. Fakat Dr. Bazzaz makamından uzaklaştırılınca program tatbik edilememiştir. Barzani ve taraftarları bir başka hususta anlaşma yapamayacaklarını kesin olarak ilân etmişlerdi. Şimdi, Irak güç duruma düşünce Barzani'ye tavizler vermeye başlamıştır. Irak devrim konseyinin yayınladığı bir bildiri ile, “*Barzani ve taraftarlarının ayaklanmalarına katılan asker ve siviller için genel af ilân ettiğini, Irak hükümetine Barzani'nin dört bakanı girecek, Barzani'ye bağlı en az on bin askerin varlığını resmen tanımak ve bunların ihtiyaçlarının Irak hükümeti tarafından karşılanması*” gibi tavizler koparılmıştır.⁸⁴

“*Kutsal İttifak Çözülüyor*” başlıklı yazıda, Türkiye'nin Ortadoğu politikası değerlendirilmiştir. Yazıya göre, Türkiye'nin Ortadoğu politikalarındaki bir takım hatalardan dolayı Türkiye ile bu coğrafyada yer alan İslam ülkeleri arasında sağlıklı işbirliği ortamı gerçekleştirilememiştir. Özellikle İsrail'in kuruluşundan sonra ilk tanıyan ülkelerden birinin Türkiye olması, Cezayir'in bağımsızlığında Türkiye'nin Fransa'nın yanında yer alması, bu ülkeler ile Türkiye'nin münasebetlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durum bir şekilde Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler'de gündeme gelmesinde hissedilmiştir. Bu süreçte, Türkiye'nin

---

⁸³ A.g.y., 13.

⁸⁴ A.g.y., 13.

idaaları İslam Ülkelerince yeterince desteklenmemiştir. Bu tavrın sebebi, Türkiye'nin Ortadoğu politikalarından kaynaklanmıştır.⁸⁵

“Zirve Konferansı İslam Milletlerini Temsil Ediyormu?” başlıkta ise, 20. Yüzyılda İslam dünyasının içinde bulunduğu duruma ayna tutulmuştur. Yazıya göre; 20. Yüzyılın ortalarında İslâm ülkelerinde bazı uyanış hareketleri görülmektedir. Artık kendilerini buhran içerisine iten sebepler araştırılmaya başlanmıştır. Bir takım sebepler bulunur ve çözüm yolları teklif edilir. Beynelmîlel kuvvetlerin baskıları fark edilmekte ve millet varlığının korunması mücadelesi şuurlanmaktadır. Bunun için Doğu ve Batı blokları karşısında üçüncü bir blok teşekkül ettirme zarureti herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu fikir yavaş yavaş geniş halk kitlelerine mal olmaya başlayınca İslâm ülkelerindeki iktidarlar, halkın zorlaması karşısında, politikalarını bu yönde geliştirmek mecburiyetinde olduklarını hissederler. Ama beynelmîlel kuvvetlerin hakimiyeti bu iktidarların iliklerine kadar işlemiştir. Her şeyden önce, bunlar, bağlı buldukları milletin ideolojisinden ya bihaberdirler, ya da ona sırt çevirmişlerdir. Kendilerini bir ideolojinin emrine verememiş, düşman olduğu devletlerin sistemlerine milleti takdim etmiş, bunun neticesinde de emperyalizmin jandarması durumuna düşürülmüşlerdir. İktidarı ellerinde bulunduran bu insanlar, düşmanlar karşısında sağlam hedefler tayin edememiş, nereye yürüdüklerini, niçin gayret sarf ettiklerini bilemeyen insanlardır. Neye hizmet ettiklerini, neyi, niçin tahakkuk ettirmek istediklerini bilmemektedirler. Kendilerini birden bire meydana çıkmış devletçikler kabul etmekte; şanlı bir tarihi hiç nazarı itibare almak istememektedirler. Politikanın köklerinin tarihin derinliklerine uzanmış olduğunu bilmez görünmektedirler. Adeta kendi tarihlerinden korkmaktadırlar. Aralarındaki tarihî bağlar yerine sunî bağlar icad etme arzusu göstermektedirler.⁸⁶

Yazıya göre, İslam ülkelerinin birlikte hareket etme yönünde istekleri belirlediğinde ise, emperyal güçler bu birlikteliği bozmak istemektedirler. Bu çerçevede dergide emperyalist güçlerin bu yöndeki faaliyetleri örnekler ile şu şekilde değerlendirilmiştir;

---

⁸⁵ “Kutsal İttifak Çözülüyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.5., 10 Mart, 1970, 4.

⁸⁶ “Zirve Konferansı İslam Milletlerini Temsil Ediyormu?” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart 1970, 6.

İslâm Ülkelerinin yakınlaşmalarına karşı düşman devletlerin politikası iki şekilde gelişmiştir. 1-Eğer mümkünse yapılacak bu ittifakları durdurmak, bunlara mani olmak veya işlemez hale getirmek. 2-Eğer ittifakları durdurmak mümkün olmayacaksa kendisi de ittifak içinde bulunmak suretiyle, bu yakınlaşmaları kontrol altına almak. İşte İslâm Ülkelerinin yirminci asırdaki ittifaklarında hep bu ihanet politikasının tecellî ettiğini görürüz. Yine aynı durumu Bağdat Paktında müşahede edebiliriz. Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında ittifak kurulmak istenir. Müşterek hareket tarzları tesbit etme yoluna gidilir. Ama İngiltere bir yolunu bulur ve Bağdat Paktı içindeki yerini alır. ABD durumu ise hem CENTO da, hem de Bağdat Paktı'nda aynıdır. O, İslâm ülkelerinin bu ittifaklarını kontrol altında bulundurmak için her ikisine de müşahid olarak katılır. Bunun neticesinde İslâm Ülkeleri, düşman bloka, Beynelmilel Hıristiyanlığa veya yahudiliğe karşı tesirli bir hareket tarzı tesbit edemezler. Çünkü tesbit ettikleri kararlarda Beynelmilel Hıristiyanlık ve yahudiliğin temsilcileri Amerika ve İngiltere hazır bulunmaktadır. Bu iki devlet, İslâm ülkeleri ittifakında bir körbarsak vazifesi görmüş; gerektiğinde ittifakı işlemez hale getirmek için icab edeni yapmaktan çekinmemiştir.⁸⁷

1970 yılında yaşanan hem Türkiye hem de bölge ülkeleri açısından önemli gelişmelerden birisi, Türkiye'nin öncülüğünde bir anlamda CENTO'ya alternatif olarak oluşturulan Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği Teşkilatı(RCD)'nin Türkiye ayağı toplantısı oluşmuştur. Türkiye ve Pakistan arasında zirve toplantısı yapılmıştır. Pakistan Devlet Başkanı Yahya Han bir müddetten beri Türkiye'de bulunmuştur. İran Şahı ve beraberindeki heyet ise 6 Mayıs 1970 Çarşamba günü İzmir Zirve Toplantısında hazır bulunmuşlardır. Pakistan'ı temsilen Yahya Han ve Ticaret Bakanı Ahsen-ül-Hakk, İran'ı temsilen Muhammed Rıza Pehlevî ve İran Başbakanı Zahidi, Türkiye'yi temsilen Cevdet Sunay, Süleyman Demirel, Çağlayangil ve diğer ilgililer katılmışlardır. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde "*R.C.D. Ortadoğu'da Müstakil Bir Güç Olabilirmi*"⁸⁸ başlıklı yazıda, RCD'nin Ortadoğu ülkeleri açısından önemi şu şekilde irdelenmiştir;

RCD ve benzeri anlaşmaların karşı karşıya getirdiği İslâm milletleri dünya politikasında aktif bir güç sayılabilir mi? Ne yazık ki İslâm dünyası ve bu arada Müslüman Türkler, 3 asır önceki kuvvet durumunda değillerdir. İslâm ülkeleri rejim, menfaat vs. ayrılıkları sebebiyle, dünya politikasına yön verecek bir kuvvet değildir. Aksine İslâm ülkeleri, yabancı kuvvetlerin menfaat ve ideallerine göre hareket eden idareciler kadro ve ideallerine göre hareket eden idareciler bir Ürdün, S. Arabistan, Rus politikası hizmetinde bir Mısır vs. ilk akla gelen misallerdir. Misalleri uzatmak da mümkündür. İslâm ülkelerinin kendi aralarında kurmuş gözüktükleri paktlarda kelimenin gerçek mânasiyle millî ve beynelmilel Yahudiliğin tesirinden uzak olmadığı için, gerçek bir kuvvet kazanamamaktadır. Gerçekte RCD. Türkiye İran ve Pakistan ülkelerinde zaten mevcut olan kozmopolit ve materyalist batı kültürünü yaymak, ve bu bölgeyi kontrolleri altında tutan Amerikan Yahudi şirketlerine, daha tatlı kârlar sağlamayacak mıdır? Zâten Zirve toplantılarında üzerinde durulan konular ve varılan neticeler de elle tutulur gözle görülür bir değeri haiz değildir. Bunlar da Ortadoğu meselelerini, Kıbrıs meselesini dört büyükler denilen dört emperyalist devlete (Rusya, Amerika, İngiltere, Fransa) veya Birleşmiş Milletlere bırakmaktadırlar.⁸⁹

⁸⁷ A.g.y., 6.

⁸⁸ "*R.C.D. Ortadoğu'da Müstakil Bir Güç Olabilirmi*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.15, 15 Haziran 1970, 6.

⁸⁹ A.g.y., 6.

Dergide yayınlanan makaleye göre, Pakistan RCD'ye Ortadoğu'da barışı tesis edebilecek şekilde bir siyasi yön vermek istemesine karşın Türkiye bu tür girişimlere çok sıcak bakmamaktadır. Yahya Han RCD teşkilâtının Ortadoğu ve dünya barışı üzerinde siyasî bir varlık olarak görünmesini istemektedir. Ancak Türk Dış İşleri Bakanlığına yakın çevreler Pakistan'ın bu tip bir gelişme isteğini olumlu karşılamayacaklarını hissettirmişlerdir. Türkiye RCD'ye siyasi bir yön verilmesine tamamen karşıdır. Özellikle Pakistan'ın İslâm unsurunu kullanma isteği ileride RCD' nin din üzerine kurulmuş bir teşkilât haline getirebileceği düşünüldüğünden fikir olumsuz tepkiler yaratacaktır.⁹⁰

1970 yılında Ortadoğu'da meydana gelen önemli gelişmelerden birisi de, Nasır'ın Moskova'ya yapmış olduğu ziyarettir. 1967 Arap-İsrail Savaşı Mısır-SSCB ilişkilerinde bir başka dönüm noktasıdır. Bu savaşta uğradığı ağır yenilgi Mısır'ın SSCB'ye duyduğu ihtiyacı daha da arttırmış, ilişkilerin oldukça geliştiği önceki dönemlerde Moskova'ya karşı daha bağımsız hareket edebilen Kahire, bu tarihten itibaren çok daha belirgin bir biçimde SSCB'nin etkisine girmiştir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde Nasır üzerindeki Sovyet etkisi şiddetle eleştirilmiştir:

Nasır belirli bir ideolojinin müntesibi olmaktan ziyade körü körüne sosyalizme ve Rusya'ya angaje olmuş, Rus politikasının dümen suyuna girmiş bir kukladır. Temsil etmekten uzak olduğu bir millet üzerinde haince kumar oynamaktadır. Rusya, Nâsır'ın öncülüğünde Orta-Doğu'ya yerleşmeye çalışmaktadır. Az çok muvaffak olmuştur. Arap sosyalizmi diye tutturduğu terane her hangi bir dünya görüşünden uzaktır. Bugün Nâsır'ın hedefi neyi elde etmek istediği, dünya devletleri karşısında hangi politikayı uyguladığı ve uygulayacağı belirsizdir. Sadece lâf etmekte ve arkası boş çıkınca da başında bulunduğu İslâm Milletlerinin prestiji yok olmaktadır. Nasır'ın ismi altında İslâm Milletleri üçbuçuk Yahudi karşısında mağlûp duruma düşmekte, mukaddes beldeler, Yahudi'nin pis ayakları altında çiğnenmekte; çocuk, kadın, yaşlı demeksizin bütün müminler Yahudilerin tüfek dipçikleri altında ezilmektedir. Nâsır, başı dara geldiği zaman işi ya dört büyüklere, ya Birleşmiş Milletlere şikâyet etmekte, tabiatıyla bir netice elde edememektedir. Temelde ideolojik bir hareket olmadığı için, netice de İslâm milletlerine gülmemektedir. Orta-Doğu'da kendi aralarında sağlam bir birleşme meydana getirememişlerdir. Kendi kendileriyle didişme içindedirler. Çünkü her biri bir devlete ajanlık etmektedir. Hepsi de sol bir ideolojinin kölesi olmuştur.⁹¹

Yeniden Milli Mücadele Dergisinde “*Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*”, başlıklı yazıda Nasır'ın Moskova ziyareti ve bu ziyaret ekseninde Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler ana hatları ile değerlendirilmiştir. Buna göre; İsrail'in saldırgan politikası yanında, Nasır başkanlığındaki hareketin aczi, Amerika'nın bir müttefikten de ileride, İsrail'e cephanelik vazifesi görmesi, Rusların Arapları destekler görünmesi, Ortadoğu'da pek çok menfaati bir araya getirmekte, çarpıştırmakta ve çözülmesi imkânsız bir kördüğüm şeklinde ortaya

⁹⁰ A.g.y., 14.

⁹¹ “*Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.25, 21. Haziran 1970, s.7.

koymaktadır. Yazıya göre Ortadoğu’da 1970’li yıllarda yaşanan sorunlar ve nedenleri şunlardır;⁹²

Gün geçmez ki gazeteler, radyolar, İsrail’in Mısır’a, Ürdün’e veya bir başka yere saldırdığını, şu kadar insanın öldüğünü, şu kadar uçağın düşürüldüğünü, şu kadar şehrin harap edildiğini haber vermesin. Gün geçmez ki ajanslar, Arap - İsrail sınırında bir çatışmanın olduğunu ilân etmesinler. Bu hep böyle devam eder. Bunun hemen ardından arabulucular, beyanatlar, kınamalar ateş-kesler görüşmeler birbirini kovalar. Daha bunlar devam ederken, ikinci bir patlama, ikinci bir saldırı duyulur. Bu senelerce böyle devam etmiştir. 1948 yılında İsrail, devlet olarak teşekkül ettirilmiş ve o güne kadar gizli olan mücadele, açığa dönüşmüştür.⁹³

Dergide yayınlanan “*Ortadoğu İçin Amerika ve Rusya teklifi; Miami’de Amerikan Yahudilerinin Aldığı Kararlar*” başlıklı yazıda ise, Nasır’ın uzayan Moskova ziyaretinin arka planı aydınlatılmaya çalışılmıştır. Yazıya göre, Nasır’ın üç günlük Rusya seyahati üç hafta sürmüştür. Rusya’ya silâh istemek için giden Nasır, bambaşka şeylerle geri dönmüştür. Rusya Nasır’ı bazı politik neticelerle savuşturmak istiyordu. Nasır ise Rusya’dan silâh elde etmek istiyordu. Şimdi Nâsır’ın seyahati bitmiş, bazı yeni gelişmeler de vuku bulmuştur. Dünya basını hâdiseyi büyütmüş, bir Amerika -Rusya harbi çıkacağını, bunun da cihan harbine sebep olacağını iddia etmiştir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi böyle bir ihtimalin son derece uzak olduğu, Nasır’ın bekletilmesinin daha başka bir manasının bulunduğu belirtmiştir. Yazıya göre, Nasır’a “Amerikan barış planı” teklif edilmiş ve Nasır da bu teklifi kabul etmiştir. Amerika’nın William Rogers tarafından hazırlanan barış planı, 22 Kasım 1967 yılındaki Güvenlik Konseyinin kararının tekrarlanmasından ibarettir.⁹⁴

“*Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*”, başlıklı yazıda Ortadoğu’daki sorunların genel bir resmi çizilmiş ve yaşanan sorunların temel kaynağı olarak Amerika gösterilmiş ve Amerika’nın Ortadoğu’da uyguladığı politikaların ana eksenini ve gelişimi aktarılmıştır. Yazıya göre, Amerika, İsrail’e her türlü yardımı yapmaktadır. Bu yardım bazen açık, bazen da gizli olmaktadır. Gizli yaptıklarında kimsenin haberinin olmamasına dikkat edilmektedir. Fakat bir müddet sonra bu ortaya çıkınca Amerika uyutma politikası uygulamaktadır. Açık yardımlarına ise kuvvet, dengesini korumak gibi bir mazeret gösterilmektedir. Meselâ Nixon Phantom uçakları ve Hovitzer tanklarını İsrail’e vermiş ve bunların izahını televizyonda şöylece yapmıştır: “*İsrail’in hiç bir ülkeyi denize dökmeyeceğinden eminiz. Diğer ülkeler ise İsrail’i denize dökmek istiyorlar.*” İsrail’in komşularıyla arasındaki kuvvet dengesi aleyhine dönerse,

⁹²A.g.y., 7.

⁹³ A.g.y., 7.

⁹⁴ “*Ortadoğu İçin Amerika Ve Rusya Teklifi; Miami’de Amerikan Yahudilerinin Aldığı Kararlar*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.28, 11 Ağustos,1970, 6.

savaş olacaktır. Bu sebeple bölgedeki kuvvet dengesini sürdürmek Amerika'nın menfaati icabıdır. Amerika kuvvet dengesini sürdürmeye kararlıdır. “*Kuvvet dengesi bir defa bozulunca, İsrail'in komşularıyla olan durumunu muhafaza etmek için gerekeni yapacağız.*” Amerika kuvvet dengesini temin için İsrail'e yardım etmek arzusundadır. Fakat böyle bir yardımın oranı nedir? Hududu nedir? Ne kadar yardım yapılırsa böyle bir durum sağlanmış olacaktır.⁹⁵

Aynı yazıya göre, Nixon ile ABD Genel Kurmayı arasında görüş ayrılığı vardır. Nixon'ın silah yardımının, Pentagon (A.B.D. Genel Kurmayı) yetkilileri tasvip etmemektedir. Ne var ki, bunların görüşü, ABD politikasında yeteri kadar tesirli olamamaktadır. Zira Amerika Senato ve Temsilciler Meclisi üyelerinden % 70'i silâh yardımı yapılmasını istemekte ve Nixon'ı bu yönde tazyik etmektedirler. Amerikan politikası da Pentagon'un zıddına İsrail için işlemektedir. Amerika'nın Ortadoğu meselesiyle bu kadar ilgilenmesinde Ortadoğu'daki zengin petrol yataklarının da ehemmiyeti vardır. Petrol şirketlerinin Yahudi sahipleri Amerika namına buralardan faydalanmaktadırlar. Bırakmak da istememektedirler. Nitekim Nixon bunun ehemmiyetini televizyon konuşmasında şöyle belirtmiştir. “*Hepimiz biliyoruz ki, Avrupa'nın tükettiği petrolün % 80 Japonya'nın tükettiği petrolün % 90'ı Ortadoğu'dan gelmektedir. Yine bu bölge, Afrika ve Akdeniz'in giriş kapısı ve NATO'nun dayanak noktasıdır. Ayrıca, Süveyş kanalından Hind Okyanusuna açılan bir kapıdır.*”⁹⁶

Yazıya göre, Amerika, hem İsrail'e yardım etme mecburiyeti, hem de İslam ülkelerindeki hakimiyetini devam ettirme iştiafındadır. Amerika “Ne şiş yansın, ne kebab” cinsinden bir hareket tarzı takip etmek istemektedir. Ama bu bir müddet için mümkün olabilir. Mesela Ortadoğu meselesi için teklif ettiği çözüm yolu hem kifayetsiz, hem de tek taraflı olup, hem İsrail, hem de Araplar tarafından tenkid edilmiştir. Amerika teklifinde:

- Belirli bir müddet için ateşkes uygulanması (üç ay).
- Bu müddet içinde arabulucu Gunnar Jarring'in yardımıyla iki grup arasında uzlaşmanın temini.
- Amerika, ateşkesin sonuna kadar İsrail'e uçak vermeyecektir.

İsrail'in hava saldırılarını devam ettirdiği bir zamanda ateşkes karan almak hiç bir mana ifade etmeyecektir. Çünkü bu karar bundan önce de alınmış, fakat İsrail buna riayet etmemiştir. Şimdiye kadar, tayin edilen arabulucular, Amerika'nın temel politikası icabı hakkı teslim

⁹⁵ “Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor”, A.g.y.,7

⁹⁶ A.g.y., 7.

etmediklerinden ve edemeyeceklerinden dolayı bu arabulucu da hiç bir netice alamayacaktır. İsrail'e silâh vermeme meselesine gelince bu zaten tatbik edilmeyecektir.⁹⁷

Yeniden Milli Mücadele dergisinde yayınlanan ve Ortadoğu'daki gelişmeleri özetleyen yazıya göre, bu bölgedeki sorunların şahlanmasında mesul olan devletlerden birisi de Rusya'dır. Rusya, İsrail devletinin teşekkülünü Amerika ile beraberce tasarlayan üç devletten biridir. İsrail 1948 de kuruluşunu ilân edince ilk tanıyanlardan birisi de Rusya idi. 22 sene önce Rusya'da komünizm tatbik ediliyordu. Bugün yine komünizm hayattadır. O zaman Rusya Akdeniz'e inmek için çalışıyordu Bugün de aynı politikasını gütmektedir. Ama o zaman İsrail'in savunucusu olan Rusya, bugün Arapların yanında gözükmektedir. Beynelmilel siyonizm, Rusya kolunu Araplarla ittifak içerisine itmekle iki gaye gütmektedir:

- Arapları bağlı buldukları ideolojiden uzaklaştırmak, onları komünizmin köleleştirdiği ve hayvanlaştırdığı sürüler haline getirmek.
- Bu vesile ile Ortadoğu'da hâkimiyetini kurup bütün zenginlik kaynaklarını kontrol altına almak.⁹⁸

Ortadoğu'da mevcut kaosların temel nedeninin siyonist oyunların olduğunu savunan Yeniden Milli Mücadele Dergisi'ne göre, siyonizmin Ortadoğu'daki en somut oyununun Filistin topraklarında gerçekleştirildiği, "*Filistin ve Müslümanları Bekleyen Tehlike*" başlıklı yazıda açıklanmıştır. Yazıya göre Ortadoğu'da komünizm de dahil olmak üzere oynana oyunların arka planında siyonistlerin "*Nil'den Fırat'a*" politikası yatmaktadır. Bu politikaların en somut örneği ise Osmanlı döneminden bu yana Dünya Yahudilerinin bu bölgeye yerleşmeleri ve toprak satın almalarıdır. Neticede, bu gelişmeler İsrail'in kurulması zeminini hazırlamıştır. İsrail'in kurulmasından sonra, siyonistlerin kontrolündeki Arap liderler, Filistin'in işgaline göz yummuşlardır. Bununla birlikte Filistinli Mültecileri kontrol etmeye başlayan Yaser Arafat ve El-Fetih örgütü komünist ideolojiden beslenmekte ve bu ideolojiyi Arap dünyasına yayma peşindedirler. Filistin direnişinde Yaser Arafat'ın ön plana çıkması tamamen siyonist oyunların bir sonucudur. Dergide yayınlanan yazıya göre, Arafat'ın liderliğinin emperyalist bir oyun olduğu şu şekilde açıklanmıştır;

---

⁹⁷ A.g.y., 7.

⁹⁸ A.g.y., 8.

Filistin Mukavemet teşkilatının tarihçesi 1950'lere dayanmaktadır. Ancak, Nasır ve Hüseyin gibi ajanlara istediğini yaptıran beynelmilel Siyonizm bu teşkilatı o senelerde komünist nazariyerleri ile eğitmekle meşgul olmuştur. Ne zamanki kukla idareciler itibarlarını yitirmişler, işte o zaman Arap gerillaları tek kurtarıcı olarak takdim edilmeye başlamıştır. Ortadoğu'ya yayılan anti emperyalist hareketlere bu komünist teşkilatla istikamet verilmek istenmektedir. Bu gerilla teşkilatları Türkiye'yi de tehdit etmektedir. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ndeki ihtilalciler bu ihtilal mektebinde eğitilmişlerdir.⁹⁹

1970'li yıllarda komünizmin etki alanını genişletmeye başlaması ile birlikte Türkiye'de de özellikle milliyetçi ve muhafazakar kesimlerde bu ideolojiye karşı keskin bir reaksiyon oluşmuştu. Türk milliyetçiliği ve muhafazakarlığının temsilcisi olan Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Ortadoğu'da etkisini artıran komünist hareketlere odaklanmıştır. Bu çerçevede Türkiye'deki sol kuşağın adeta eğitim yuvası haline dönüşen El-Fetih gibi sol gerilla hareketleri izlenmiştir. Türkiye'nin de iç işleri ile yakından ilişkili bir şekilde cereyan eden bu gelişmeler karşısında Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Ortadoğu'da teşekkül eden bu örgütlerin arka planındaki gerçekleri açıklama ihtiyacı hissetmiştir. Bu çerçevede kaleme alınan "*Düşman Silahlanmakta Uyanınız*" başlıklı yazıda, El-Fetih Örgütü ve kurucusu Yaser Arafat hakkında detaylı bilgi verilmiştir.¹⁰⁰

Yazıya göre, Yaser Arafat, Kudüs'te doğmuştur ve annesi Yahudi'dir. 1948'de Kahire Üniversitesinde mimarlık diploması almış Müslüman Kardeşler teşkilâtında çalışmıştır. Bu süre zarfında Kahire'de El-Fetihciler emperyalizmin ve siyonizmin ajanları olarak damgalanmıştır. Fakat bugün Kahire'de El-Fetih'in bir radyo istasyonu bile vardır. El-Fetih'in seçme elemanları Cezayir'de, Irak'ta ve bilhassa Çin'de eğitim görmektedir. El-Fetih ideoloji olarak Frantz Fanon'un fikirlerini benimsemiştir. Frantz Fanon bir zenci psikiyatrisidir. A. Press'in haberine göre "*Arafat bir Filistinli olarak sağ ve sol meseleleri ile uğraşacak vaktim yok*" demektedir. Eğer Filistin'de ve Ortadoğu'da yürütülen mücadele gerçekten emperyalizme karşı olacaksa, Yahudi kuklası olmamak, komünizme dönüşmemek için İslâm'a saygılı ve millî değerlere bağlı olmalıdır. Yazıya göre Arafat'ın temel hedefleri şunlardır:¹⁰¹

⁹⁹ "*Filistin ve Müslümanları Bekleyen Tehlike*" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 21 Nisan 1970, 10-11.

¹⁰⁰ "*Düşman Silahlanmakta Uyanınız*" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.3, 17 Şubat, 1970, 7.

¹⁰¹ A.g.y., 7.

Netice olarak, El-Fetih teşkilâtı ne İslâm nede Ortadoğu'daki Arap hakları için döğüşmemektedir. Yahudi, Müslüman ve Hristiyanların yan yana yaşacağı bir Filistin Demokratik Cumhuriyeti kurmayı hedeflemektedir. Vatan çalan Yahudilikle, aynı bayrağı aynı kanuna tabi olmak için yapılan mücadelenin millilikle ve İslâmlıkla ne alâkası bulunabilir? Bu hareket sadece uyanan Ortadoğu Müslümanlarının uyanışını sağlamak ve sosyalizme geçecek bir cumhuriyet kurma gayretinden başka birşey değildir. Ve emperyalizmin menfaatlerine Nasır gibi. Buraiba gibi. Kral Hüseyin gibi jandarmalık edecek; İslâm ve millet düşmanı bir Yahudi komplosundan ibarettir. El-Fetih'in seçme elemanları Çin'de yetişmekte ve hareket Komünist Suriye'den idare edilmektedir.¹⁰²

“*Ortadoğu'da Komünizm ve El-Fetih Gerillaları*” başlıklı yazıda, bu süreçte komünist Arap gerilla gurupları ile Ürdün arasında vuku bulan çatışmalardan bahsedilmiştir. Yazıya göre, bu çatışmalar bölgede güç kazanan siyonistlerin tezgahladıkları oyunların bir sonucudur. Ürdün Kralı Abdullah, bölgede İngiltere'nin maşasıdır. İsrail'e vermiş olduğu göstermelik mücadele ile siyonizme karşı direnci zayıflatmıştır. Çatışan guruplardan El-Fetih ve Filistin Kurtuluş Örgütü gibi teşkilatlar ise komünist ideoloji üzerinden bu coğrafyada İsrail'e karşı verilen mücadeleyi sınıf mücadelesine dönüştürmek isteyerek gerçek mücadeleyi mecrasından çıkarmak istemektedir. Ortadoğu'da oynanan yeni oyunun sosyalizme geçiş teşviki olduğu yazıda şu şekilde açıklanmıştır;

Şimdi Müslüman Araplara kurtuluş yolu olarak “Arap sosyalizmi” adı ile komünizm tavsiye edilmektedir. II. Dünya Savaşından sonra Ortadoğu'da Mişel Eflak, tarafından Baas Partisi kurulmuştur. Partinin görüşlerini şu üç unsur teşkil etmektedir; İslamiyet, Sosyalizm ve Arap Irkçılığıdır. Birbiri ile uzlaşması mümkün olmayan bu unsurların getirilmesindeki amaç Komünizm fikridir.

Yazıya göre, Ortadoğu'daki emperyalizmin son oyunlarından birisi Arap sosyalizmidir. Bu yolla getirilmek istenen ise, komünizmdir.¹⁰³ “*Müslümanları Bekleyen tehlike Arafat'ın Düşen Maskesi*” başlıklı yazıda da Arap İsrail savaşı sonrası işgal edilen Filistin topraklarında yaşayan ya da sürgün edilenlerin mücadelesi açıklanmış, bu çerçevede bu direniş hareketleri içinde filizlenen Yaser Arafat'ın El-Fetih Örgütü gibi teşkilatların gererek Filistin davasını yansıtmadığı aktarılmıştır. Yazıya göre; Filistin mukavemet teşkilâtı, komünistlerin “*Birleşik Cephe*” taktiği ile hareket ederek Filistin için çarpışan bütün güçleri bir merkeze bağlamıştır. Yahudi çocuğu Yassir Arafat'ın teşkilâtı olan El-Fetih bu cephenin içinde güçlendirilmiştir. İlerde Yassir Arafat'ın tek gerilla lideri olarak takdiminin yatırımları yapılmıştır. Böylece İsrail'e karşı yürütülen faaliyetler kontrol altına alınmıştır. Filistin mukavemet teşkilâtının tarihçesi 1950'lere dayanmaktadır. Ancak Nasır ve Hüseyin gibi ajanlara istediğini yaptıran beynelmilel siyonizm, bu teşkilâtı o senelerde komünist nazariyeleri ile eğitilmekle meşgul

¹⁰² A.g.y., 7

¹⁰³ “*Ortadoğu'da Komünizm ve El-Fetih Gerillaları*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 16 Haziran 1970, 7.

olmuştur. Ne zaman ki kukla idareciler itibarlarını yitirmişler işte o zaman Arap gerillaları tek kurtarıcı olarak takdim edilmeye başlanmıştır. Böylece siyonizm, maşa olarak kullandığı emperyalizm olan komünizm vasıtasıyla Ortadoğu'daki faaliyetlerine bir istikamet vermek istemiştir. Ortadoğu'da başlayan anti-emperyalist, anti-siyonist, anti-kapitalist, İslam ve millî mücadeleyi bir komünist hareketi haline getirmek için var gücüyle savaşmaktadır.¹⁰⁴

Dergide yayınlanan ilgili yazıya göre, Filistin direnişçileri arasında hızla yayılan komünizm Türkiye'yi de tehdit eder duruma gelmiştir. Bu tehditler şu şekilde açıklanmıştır:

Osmanlı İmparatorluğunu parçalamak için elli sene evvel İngiltere'ye satılan ajanlarla, bugün Rusya'ya ve Çin'e satılan Arafat'lar, Habbaşlar arasında hiçbir fark yoktur. Ortadoğu'yu fesada vermek gayesiyle sabotajcı yetiştiren bu maskeli ihanet şebekeleri Türkiye, İran, gibi Ortadoğu ülkelerindeki komünist hareketlerin eğitim merkezleri olmuştur. Siyonizm en mühim yer olarak komünist eğitim için Filistin'i seçmiştir. Türkiye'mizdeki komünist hareketlerde büyük rolleri olan Ortadoğu Teknik Üniversitesindeki komünistler, işte bu ihtilâl mektebinde eğitilmişlerdir. Nitekim El-Fetih ve diğer gerilla teşkilâtlarında Türkiye'den giden komünistlerin faaliyetleri artık açığa çıkmış bir vakiadır. Filistin mukavemet teşkilâtının yayınlarından olan bir broşürde El-Fetih'deki Türk'lerin komünist ve TİP'e mensup oldukları kaydedilmektedir. Ancak, Türkiye şerefli bir maziye sahiptir. Milletimiz Tarihin şerefini omuzlarında taşımaktadır. Tarihi yıkan, tarihimizi inkâr eden her türlü fesat hareketi geriye tepecektir. Türkiye'yi Filistin'den tehdit etmeye başlayan El-Fetif hareketi bütün ajanlarıyla beraber yurdumuzdan kovulacak ve yine Filistin'de boğulacaktır.¹⁰⁵

Dergide yayınlanan “*Ortadoğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*” başlıklı yazıda, Ortadoğu'da cereyan eden kaos ve savaşların arka planında yer alan emperyalist güçler ön plana çıkartılmıştır. Başta Amerika olmak üzere, Sovyetler ve diğer güçler, Ortadoğu'da öncelikle Arap- İsrail savaşı olmak üzere meydana gelen kaos ortamlarında her biri bu bölgedeki bir aktörü destekleyerek bu kaotik ortamdan beslenmişler, bunun sonucunda da bölgedeki petrol kaynakları uluslararası petrol şirketlerinin kontrolüne geçmiştir. Bölgede yaratılan kaosun arka planında yer alan İsrail'i destekleyen, ABD yönetiminde Yahudi lobilerinin önemli ölçüde rolü olduğu için, ABD bütün koşullarda İsrail'in atmış olduğu adımları desteklemiştir. ABD'nin bu bölge ile yakından ilgilenmesinin diğer bir sebebi ise, bölgedeki petrol yataklarıdır. Ancak ABD'nin bir taraftan İsrail'e yardım ederken diğer taraftan Arap ülkeleri ile ilişkiler kurmada zorlanmaktadır. Bölgede diğer bir güç olan Rusya'da aynı durumdadır. İsrail'in kurulmasında rol oynayan Rusya, bir taraftan İsrail'i desteklerken, Arap ülkeleri ile yakınlaşma gayretindedir. Bugün Araplarla birlikte hareket ediyor gibi gözükse Rusya'nın temel gayesi Akdeniz'e inmektedir. Yazıya göre beynelmilel siyonizmin Rusya'yı Arapların yanına itmesinde şu iki gaye bulunmaktadır: “*Arapları bağlı buldukları ideolojiden uzaklaştırmak onları komünizmin*

¹⁰⁴ “*Müslümanları Bekleyen Tehlike Arafat'ın Düşen Maskesi*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.12, 21. Temmuz, 1970, 10

¹⁰⁵ A.g.y., 10.

köleleştirdiği sürüler haline getirmiştir. Bu vesile ile Ortadoğu'da hakimiyetini kurup bütün zenginlik kaynaklarını kontrol altına almaktır."¹⁰⁶

2.2. 1971 YILI GELİŞMELERİ

Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler bu bölge ile yakın olan Türkiye üzerinde de etkili olmuştur. Türkiye'nin sınırlarına yakın bölgelerde çıkan karışıklıklar doğal olarak Türkiye tarafından da yakından takip edilmiştir. Bu gelişmeler aynı zamanda Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde de yer bulmuştur. Bu çerçevede Türkiye'nin iki sınır komşusu olan İran ve Irak arasında bu süreçte anlaşmazlıklar baş göstermeye başlamıştır. İngiltere'nin 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren siyasi, ekonomik ve daha sonra askeri kontrol uygulayan yeni yaklaşımı, Kuveyt, İran, Irak, Umman, Katar ve özellikle Bahreyn gibi ülkeler üzerinde bölgede bir güç boşluğuna yol açmıştır ve özellikle İran ve Irak arasındaki güç dengesini değiştirmiştir. Bölgesel aktörler, İngiltere'nin 1971'de askerlerini Bahreyn'den çekmesinin ardından Basra Körfezi'nde yaratılan güç boşluğunu doldurmaya çalışmışlardır. İran'daki Şah rejimi ve Irak'taki Baas rejimi, yeni konjonktürde bir fırsat gördü, bölgesel liderlik için yoğun bir silahlanma politikasına yönelerek etkilerini genişletmiştir.¹⁰⁷

1970'lerin başlarında sınır boyunca zaman zaman sınırlı ölçekte çatışmalar yaşanmıştır. İran'ın bazı kritik petrol bölgelerini ele geçirmesi, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri de gerginleştirmiştir. Irak, Şah karşıtlarını, İran da kuzeydeki Kürtleri el altından desteklemeye başlamıştır. Bölgede yaşanan bu gelişmeler, "*İran-İrak Anlaşmazlığı ve Türkiye'nin Yapması Gereken*" başlıklı yazıda ele alınmıştır. Yazıya göre, iki ülke arasında anlaşmazlığa neden olan konu, Basra Körfezi'nden İngiltere'nin çekilmesinden sonra bu bölgede stratejik bir önem haiz olan Hürmüz Boğazı'na kimin hakim olacağı konusundaki görüş ayrılıklarıdır. Bu bölgedeki iki güç arasında verilen mücadele iki ülkenin de Hürmüz boğazına asker çıkarmasıyla daha da derinleşmiştir. Bu mücadelenin bir savaşa dönüşmesi ise güçlü bir ihtimal olarak

---

¹⁰⁶ "*Ortadoğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 21 Temmuz 1970, 6.

¹⁰⁷ Ferhat Pirinççi "*Power Struggle in the Gulf: A Re-evaluation of the Iran- Iraq War*", Akademik İncelemeler Dergisi, Volume:10, Sayı.1, 2015, 235.

görülmektedir.¹⁰⁸Yaşanan bu gelişmelerde Rusya'nın rol ve amacı diğer bir yazıda şu şekilde açıklanmıştır:

Rusya asırlardan beri Basra ve Akdeniz'e inme gayretindedir. Bunun bir yolu İran'dan bir parça toprak kopararak Irak ve Suriye ile birleştirmektir. Ancak Rusya'nın doğrudan İran'dan toprak talebi mümkün gözükmemektedir. Rusya'nın yapacağı kendisinin yetiştirdiği Barzani'yi bu bölgede harekete geçirmek suretiyle Irak, Suriye ve Türkiye'den toprak koparmak ve kendi kontrolünde bir devlet kurdurmaktadır.

Yazıya göre, İran, Irak'taki Barzani'ye bağlı Kürtleri son çatışmada harekete geçirmeye çalışmıştır. Meselenin Türkiye'ye bakan tarafı ise, Barzani'nin bir sonraki hedefinin Türkiye olmasıdır. Bu bağlamda uluslararası güçlerin tezgahlamış olduğu bu çatışmada, Türkiye'nin dikkatli olması gerekmektedir. Barışın korunması yönünde girişimlerde bulunması gerekmektedir.¹⁰⁹

Bu süreçte etkili olmaya başlayan Arap sosyalizmi, Ortadoğu'daki sömürgeciliğin bir sonucu olarak, Arap toplumlarının yirminci yüzyılın başındaki yolsuzluk ve az gelişmişlik özellikleriyle birlikte ortaya çıkmıştır. 1940'ların sonlarına kadar Arap düşünürlerin, sosyalist seçenek hakkında yazmaya başladılar. Bu çabaların sonucunda ortaya çıkan büyük partiler ve hareketler arasında Arap Rönesans Sosyalist Parti'si (Baas) ve Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdül Nasır başkanlığındaki Özgür Subaylar adı verilen hareket vardır. Arap sosyalizminin amacı, Arap dünyasını Batı sömürge yönetiminden kurtarmak, Araplar içinde sosyal adalet kurmak ve Arap dünyasını birleştirmek idi. Dış politikada, Arap sosyalizmi emperyalizme ve siyonizme karşı sürekli bir mücadeleyi savunmuştur. Filistinlilerin davalarına destek, özellikle Nasır için büyük bir sorun haline gelmiştir. O ve diğer Arap devrimci liderleri Filistin meselesini kendi güçlerini ve meşruiyetlerini geliştirmek için kullanmışlardır. Arap sosyalizmi, marksizmi ve sınıf mücadelesini temel ilkeler olarak reddetti; adalet ilkelerine ve servetin eşit dağılımına dayanan, yoksul ve yoksul devlet hükümleriyle, tüm toplumun refahı için sınıflar arasında işbirliğini teşvik etmiştir. Ortadoğu'da 1970'li yıllarda özellikle bölgede uluslararası güçlerin varlığına karşı gelişen batı karşıtlığı ve anti emperyalizm akımı, Arap sosyalizminin güçlenmesine imkan tanımıştır.

---

¹⁰⁸ "İran-İrak Anlaşmazlığı ve Türkiye'nin Yapması Gereken" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 25 Ocak 1971, 11.

¹⁰⁹ A.g.y.,11.

Bu çerçevede Sovyet Rusya, sosyalizm ideolojisi üzerinden bölge ülkelerinde önemli bir nüfuza sahip olmuştur. Dergide yayınlanan “*Türkiye’nin Jeopolitiği ve Sovyet Yayılması*” başlıklı yazıda, bölgede yayılan komünizm ve Türkiye üzerinde muhtemel etkileri şu şekilde değerlendirilmiştir; “*Komünist El- Fetih teşkilatı, Türkiye’ye de el atmıştır. Son iki yıldan beri komünistler gerilla eğitimi yapan kitaplara ağırlık vermişlerdir. Birtakım sabotajların El- fetih ile alakasının olduğu bir gerçektir.*”¹¹⁰

Ortadoğu’daki gerilla örgütlerinin Türk solu ile yakından ilgisi dolayısıyla dergi, bu örgütlerin arka planındaki gerçekleri sık sık yaptığı yayınlar ile okuyucuya duyurmak istemiştir. Bu bağlamda “*Ortadoğu gerillaları hakkında acı bir itiraf*”, başlıklı yazıda bu örgütleri kullanan büyük güçler deşifre edilmeye çalışılmıştır. Yazıya göre, bu coğrafyada faaliyet gösteren bu örgütlerin kuruluş ve teşkilatlanma aşamalarında Kuzey Çin’in büyük bir rolü olmuştur. Aslında bu örgüt mensuplarının bir komünist Yahudi ajanı olduklarını El Şukeyri, şu şekilde itiraf etmiştir; “*Bizi kurtaracak olan gerillalar başımıza gerilla kesildi. Bu gerilla örgütleri Çin tarafından kurulmuşlardı. Buraya giden Arap gençleri komünist olarak geri dönmüşlerdir.*” El Şukeyri’nin de belirttiği gibi bu örgütler hiç bir zaman İsrail’e karşı etkili bir mücadele içine girmemişler daha çok Arap dünyasında iç çekişmelere alet olmuşlardır. Bu gelişmelerin Türkiye’yi ilgilendiren yönü ise, Arap gençlerle birlikte bu örgüt bünyesinde eğitim alan Türk gençleri ülkelere devrim yapmak üzere gönderilmektedirler.¹¹¹

Bu süreçte Ortadoğu’da meydana gelen olayların arkasında karmaşık ilişkiler ağı bulunmaktadır. Yaşanan gelişmeleri bir çok bileşeni dergide “*Ortadoğu Meselesinin Çözüm Yolları Nelerdir*” başlıklı yazıda ele alınmıştır. Ortadoğu’da bu süreçte yaşanan uluslararası gelişmelerin en başında bölgede artan Sovyet etkisi gelmektedir. Özellikle Arap dünyasında yükselen Batı karşıtlığı komünizmin bu bölgede yayılmasına mükemmel bir zemin hazırlamıştır. Sovyetlere karşı kurulmuş olan CENTO’nun ise bölgede etkisiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu süreçte Ortadoğu’yu ilgilendiren gelişmelerden birisi de, Mısır, Suriye ve Libya arasında kurulması düşünülen Arap Birliği’dir. Ancak birlik yönünde adım atılmış olmasına rağmen bu ülke kamuoylarında yeterince ilgi görmediği de gözükmektedir. Bu süreçte önemli bir diğer gelişme ise, Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat’ın İsrail’e karşı uyguladığı ılımlı politikalarıdır. Dergide yayınlanan yazıya göre, Arap devletlerinin liderleri takip ettikleri politikalarda hep iflas halindedirler. Bu bağlamda Arap dünyasının içinde bulunduğu durumdan

¹¹⁰ “*Türkiye’nin Jeopolitiği ve Sovyet Yayılması*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 2 Mart 1971, 11.

¹¹¹ “*Ortadoğu Gerillaları Hakkında Acı Bir İtiraf*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 30 Ağustos, 1971,6.

çıkabilmesi için yapılması gerekenler şu şekilde özetlenmiştir; “*Bütün Arap dünyası muhtemel Yahudi tehlikesi karşısında birleşmelidir.*”¹¹²

Ortadoğu’da yaşanan bütün sorunların arkasında siyonizm olduğunu değerlendiren Yeniden Milli Mücadele Dergisi, siyonizmin oyunlarını ve çalışmalarını deşifre etmeyi kendisine misyon edinmiştir. Bu çerçevede Türkiye’nin de sınır komşusu olan İran’da yaşanan son gelişmeleri siyonizm tezi üzerinde “*İran da Siyonizmin Kısıkaç Altında*” başlıklı yazıda ele almıştır. Yazıya göre; Dünya milletlerini köleleştirme savaşında en sahtekâr yolları uygulayan beynelmil Yahudilik, menfur hedefine doğru ilerlemektedir. Bir takım uşak ruhlu insanları da kirilayarak yürüttüğü bu savaş, ilk adımda milletleri uyuşturma savaşıdır. İran’da tarih boyunca yaptığı ihanetlerle siyasî hayatta nüfuzunu artırmıştır. İran’ın dönme rejimi ile İsrail arasındaki ilişki 1967 İsrail-Arap (Haziran) savaşından sonra büyük önem kazanmıştır. İsrail, yakıt ikmalini Akabe Körfezi’ndeki Eliat Limanı’ndan İran petrolü ile yapmıştır. İsrail, ilk önce, 1949 yılında Ali Asgar Hikmet hükümeti tarafından tanınmıştı. Bunun tam tersine olarak, siyasi ilişkiler tamamen açıklanamazsa da Dr.Musaddık hükümeti tarafından İsrail konsoloslukları Tahran’dan kovulmuştur. Bundan sonra Şah, CIA’nın desteği ile devletin başına getirildiğinde İsrail ile olan ilişkiler kademe kademe artarak 1949 haline tekrar yükseltilmiştir. Tam yetkili olmamakla beraber İran’da resmen bir İsrail elçisi bulundurulmuştur. Fakat aslında İsrail çok derinlere nüfuz ediyor ve Tahran’da mütevazı bir bina, İsrail misyonu tarafından kullanılmıştır. Dergide yayınlanan makaleye göre siyonizmin İran’daki önemli tesir sahaları şunlardır:¹¹³

ASKERİ; İsrail hava kuvvetleri, Kuzistan’daki Andimaek üssünde yani, Irak sınırında uçaklar bulundurmaktadır. Uçaklar İran işareti taşıdığı halde İran’daki İsrail pilotları tarafından muntazam uçuşlar yaptırılmaktadır.

EKONOMİ; Tahran çarşısı Şirazdaki gibi tamamen Yahudilerin elindedir. Harpten istifade eden Yahudiler, arsa ve bina spekülasyonu yaparak büyük servetler elde etmişlerdir. Hükümetin desteği ile Müslüman tüccarların yerini almışlardır. Bütün satış ve bilhassa önemli ihtiyaç maddelerinin dağıtımını ellerinde bulmaktadır. Bazı büyük firmaların İran’daki acenteliği Yahudilerin tekelindedir.

GİZLİ SERVİS; Hürremşah ve Kuzistan’daki Amerikan konsolosluklarının İsrail casusluk teşkilâtınca üs olarak kullanılmasının, Irak tarafından anlaşıldığı vaziyeti bilenler için bir sürpriz değildi. 1964 senesinin sonuna kadar İran gizli polisi (SAVAK) İsraili uzmanlar tarafından idare edilmekteydi. Bu uzmanlar 1953 de Şahın yeniden iktidara geçiren Amerikalılar tarafından yetiştirilmişti.¹¹⁴

¹¹² “*Ortadoğu Meselesinin Çözüm Yolları Nelerdir*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 11 Mayıs 1971, 7.

¹¹³ “*İran’da Siyonizmin Kısıkaç Altında*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.54, 9 Şubat, 1971, 6.

¹¹⁴ A.g.y., 6.

1971 yılında Arap dünyasında ses getiren olaylardan birisi de Suriye ve Libya arasında Birleşik Arap Devleti kurma teşebbüsüydü. 1950-60'lı yıllar ise Arap coğrafyasında İngiliz ve Fransız etkisinin kaybolduğu; sömürgecilerin iş başına getirdiği kralların, milliyetçi hür subaylar tarafından tahtan indirilip veya makamları sembolik hale getirilerek yönetime el koydukları yıllardı. Cemal Abdül Nasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi ve ardından gelen İngiliz-Fransız-İsrail müdahalesini Sovyetler'in desteği ile etkisizleştirmesi Arap toplumunun kendine güvenmesini sağlamıştı. O dönem Arap toplumunda Nasır'ın da başını çektiği bir kesim tarafından Birleşik Arap devleti fikri şiddetli bir şekilde savunulmaktaydı. Elbette ki bilinen anlamda bir devlet yapısını son 20 yıl içinde oluşturabilmiş ve tecrübeli kadrolardan mahrum olan bu devletlerin bunu gerçekleştirmesi pek mümkün gibi görünmüyordu. Yine bu amaçla 1971 yılında Mısır, Suriye ve Libya'nın başını çektiği bir teşebbüs daha olmuştur. Dergide yayınlanan "*Rus Kuklalarının Birleşmesi Araplara Huzur Getirebilirmi*", başlıklı yazıda kurulması düşünülen federasyonla ilgili son gelişmeler ele alınmıştır. Dergiye göre, İslam ülkeleri jeopolitik, ekonomik, kültür yapısı bakımından bir bütünlük arz etmektedir. Dünya'yı kapitalist ve komünist iki bloka ayıran beynelmilel Yahudilik, üçüncü bir blokun (İslam alemi bloku) kurulmasına mani olmak için her türlü oyuna başvurmaktadır. Bu çerçevede Libya ve Suriye arasında kurulan "Arap Cumhuriyeti Federasyonu", oluşturmak için mutabık olunan kararlar dergide yayınlanan yazıda sert bir şekilde eleştirilmiştir;¹¹⁵

Görünüşte Orta Doğu'da Amerika, Rusya, İsrail ve Arap menfaatleri çarpışmaktadır. Rusya Arap âlemini, Amerika da İsrail'i destekler görünmektedir. Ne var ki, Rusya'nın Arapları desteklemesi sahtedir. Bir defa Rusya, 1948 de kurulan İsrail'i, tanıyan ilk devletlerdendir. Yalta'da da İsrail'in kurulmasını kararlaştıranlardandır. Rusya'da ki rejim ne olursa olsun tıpkı Kars Ardahan ve Boğazlarımızdaki iştahı gibi, zengin petrol kaynaklarına sahip Ortadoğu'daki Rus iştahı da değişmeyecektir Kaldı ki, Beynelmielel Yahudiliğin icadı ve maşası olan komünizm, Ortadoğu'yu da ele geçirmek sevdasındadır. Rusya Arap İsrail çatışmasında Arapları tutmakta, desteklemekte fakat harbin de devam etmesini arzulamaktadır. Bu sayede Arap aleminde ideolojik ve kültürel bir hakimiyeti perçinlemek istemektedir. "Arap Cumhuriyetleri Federasyonu" nu ile Sosyalist bir Arap toplumu kurulacak ve Sosyalist, kuşağının yetiştirilmesi amacıyla ortak bir eğitim siyaseti takip edilecektir. Yani materyalist bir eğitim siyaseti ile İslâm, Arap aleminden tamamen silinecek ve komünist hayat sistemi tesis edilecektir.¹¹⁶

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde yayınlanan "*Orta- Doğu Meselesinin Çözüm yolları Nelerdir*" başlıklı yazıda ise, oldukça hızlı gelişen bir gündeme sahip olan Ortadoğu coğrafyasında ana hatları ile önemli güncel meseleler üzerinde durulmuştur. Bu konulardan birisi, Ortadoğu'da sürekli zikzaklar çizen ABD politikalarıdır. Amerika, Ortadoğu'da Sovyet sızmalarının önüne geçmek için CENTO'yu kurmuş, ama bu pakt hiçbir etkinlik gösteremediği

¹¹⁵"*Rus Kuklalarının Birleşmesi Araplara Huzur Getirebilirmi*"Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı, 65, 27 Nisan 1971, 7.

¹¹⁶A.g.y., 7.

için Sovyetler, Ortadoğu'nun hemen her köşesinde son derece önemli üsler elde etmiştir. Nitekim bu gerçeği gören Amerika, 1971 yılının ortalarından itibaren Ortadoğu'ya yönelik politikalarında değişiklik sinyali vermiştir. Yazıda, Mısır, Libya ve Suriye arasında tesis edilen “*Arap Cumhuriyetleri Federasyonu*”nun Arap dünyasındaki yankıları üzerinde de durulmuştur. Bu çerçevede oluşturulan federasyon beklenildiği gibi Arap Dünyası'na da heyecan yaratmamış ve hatta eleştirilere yol açmıştır.¹¹⁷

Yazıya göre federasyonun ilanının Arap dünyasındaki genel olarak bırakmış olduğu izler şu şekildedir. Üçlü Federasyon Arap halkına liderleri tarafından benimsetilmeye çalışılmıştır. Ancak liderlerin gerek radyo konuşmaları ve gerekse basın toplantıları halkta beklenen ilgiyi doğurmadığı gibi, Beyrut'ta çıkan gazeteler birleşmenin aleyhinde makaleler yayınlamışlardır. Paktın, daha önce kurulacağı ancak bu tarz bir birleşmenin bozulmasının gün meselesi olduğu belirtilmişti. İlk bakışta federasyonun İsrail'e karşı kurulduğu zannedilirse de, durum daha değişiktir. Zira federasyonu teşkil eden 3 lider de koltuklarından emin değillerdir. Enver Sedat, Mısır Komünist Partisi'nin genç militanları tarafından tehdit edilmekte. Kaddafi eski ihtilâl arkadaşlarını hâlâ içeride tutmaktadır. Esad ise, her gün darbe teşebbüsü buhranları geçirmektedir. Beyrut'ta çıkan gazeteler Bingazi'de imzalanan bu paktın tek hedefinin, kurulu iktidarların korunması olduğunu yazmaktadırlar. Esasen daha önce Arap liderleri arasında müteaddit federasyonlar kurulmuş, ancak kısa zamanda bunlar dağılmıştır. Yeni Paktın İsrail bakımından tehlikeli olmadığı Mose Davan tarafından kesinlikle ifade edilmiştir. Yeni federasyon taktik yönden İsrail için yeni tehlikeler doğurmayacaktır, denilmiştir. Bu da gösteriyor ki, üçlü pakt İsrail'e karşı birleşmek için değil de, koltukların istikbali için kurulmuştur.¹¹⁸

Dergide yayınlanan “*1967 Hezimetinin arkasındaki Yahudi Casusları*” başlıklı yazıda ise, İslam dünyasına sinsice girmiş, Yahudi ajanların faaliyetleri üzerinde durulur. Bu çerçevede 1967 Arap-İsrail Savaşı'nda Arapların yenilgisinin nedenlerinden birisi de bu casusları yaptıkları faaliyetlerdir. Bu casuslardan birisi, Araplara kendisini milyoner bir silah tüccarı şeklinde tanıtan Enver Bey ismini kullanan Nadel isimli bir Yahudi'dir. Yazıya göre; 1955 senesinde İstiklâl harbini vermekte olan Cezayir mücahitleriyle temas kuran Enver Bey, onlara Fransa'dan kolaylıkla silah temin edeceğini söyleyerek, onlardan külliyetli bir sipariş almıştır. Siparişin Fransa'ya verilisinin akabinde Entelijans Teşkilatı Fransa'ya Enver Bey

---

¹¹⁷ “*Orta- Doğu Meselesinin Çözüm Yolları Nelerdir*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı, 65, 11 Nisan 1971, 7.

¹¹⁸ A.g.y., 7.

isimli bir Türk'ün Fransa'nın düşmanı olan Cezayir'e silah satmak istediğini ihbar etmiştir. Bunun üzerine Fransız Polisi Enver Bey'e Fransa'yı 24 saat içinde terk etmesini ihtar etmiştir. Hadise, Arap aleminde süratle yayılmıştır. Böylece Arap dostu olarak tanınan Enver Bey, daha 24 saat doldurmadan, Mısır Hava Kuvvetleri Başkumandanı General Mahmut Sıdrî tarafından Mısır'a davet edilmiştir. Kahire'nin en mutena semtine yerleşen Enver Bey, Mısırlı idarecilere askerî meselelerde müşavirlik yapar ve görüştüğü mühim şahsiyetlerden azdırdığı sırlan gününde İsrail'e telsizle bildirmiştir. Enver Bey'in itibarı gittikçe artmıştır. Neticede Mısır hava kuvvetleri hakkında teferruatlı bilgi sahibi olan Enver Bey, 1967 Savaşı'nda İsrail uçaklarının Mısır uçakları henüz havalanmadan imha etmeleri için en mühim bilgileri göndermiştir.¹¹⁹

2.3. 1972 YILI GELİŞMELERİ

Ortadoğu'nun jeopolitik yapısı ve özellikleri bir yandan bölgenin dünya politikasındaki yerini ve önemini güçlendirip küresel güçlerin hegemonik rekabetini yönlendirirken, diğer yandan bölge ülkelerinin siyasetlerini şekillendirmiştir. Bölgedeki zengin enerji kaynakları daha çok zenginlik yerine istikrarsızlık getirmiştir. 1970'li yıllar Ortadoğu açısından siyasal istikrarsızlığın kaoslara ve savaflara yol açtığı bir süreç olarak tarihe geçmiştir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi, “*Siyasi Deprem Bölgesi Ortadoğu'nun sonu ne olacak*” başlıklı yazıda bölgedeki gelişmeler üzerinde durulmuştur. Yazıya göre, Ortadoğu'da çıkan kaosu ve karışıklıkların temel sebebi, uluslararası güçlerin bölgede oynadıkları oyunlardır. Bölgeye silah satan ABD ve Yahudi lobileri, iç karışıklıklarından beslenmektedirler. Özellikle farklı fonksiyonlardaki Yahudi grupların birleştirilebilmesi için düşman yaratılmak istenmektedir. Yaratılan bu suni düşmanlar vasıtasıyla Yahudi birliği oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bir taraftan da Rusya, İsrail'i kullanarak Ortadoğu'ya yerleşme planlarını gerçekleştirmektedir. Son dönemlerde Kaddafi, Sovyetlerin bu planını anlamış, Sovyet karşıtı bir politika uygulamaya başlamıştır. Aynı şekilde Sovyet güdümündeki Enver Sedat'ı da uyarmaktadır. Sovyetler de kendisine dönük bu gelişmelerin farkına vardığından yeni söylemler ve stratejiler geliştirme eğilimine girmiştir.¹²⁰

---

¹¹⁹ “1967 Hezimetinin Arkasındaki Yahudi Casusları”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.80, 10 Ağustos 1971, 7.

¹²⁰ “Siyasi Deprem Bölgesi Ortadoğu'nun Sonu Ne Olacak” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.81, 28 Şubat 1971, 6.

“*Enver Sedat’ın Acıklı İtirafı*” başlıklı yazıda Ortadoğu’da Sovyet-Amerikan mücadelesinin arka planı değerlendirilmiştir. Bu süreçte iç ve dış mücadeleden beslenen uluslararası güçler özellikle silah satışı kozunu, bölgede güçlerini perçinlemek için son derece ustaca kullanmışlardır. Enver Sedat’ın bir anlamda itirafı olarak ön plana çıkan konuşmaları da bunu teyit etmektedir. Sedat’ın Sovyet Rusya’dan almak istediği savaş uçakları için Rus yetkililerin sürekli vaatlerde bulunmaları ancak bu vaatlerini yerine getirmemeleri buna örnektir. Enver Sedat’ın, askeri eğitim için Rusya’ya gönderdiği askerlerin darbe teşebbüsünde bulunması ve Rusya’nın silah satışı konularında isteksiz davranması, Mısır ile Rusya arasındaki ilişkilerin kopmasına neden olmuştur. Sedat, ülkedeki Rus teknisyenleri ve uzmanları ülke dışına göndermiştir. Bu gelişmeler Ortadoğu’da yeni bir dönemin başlangıcının habercisi olduğunu göstermektedir.¹²¹

Mısır- Sovyet Rusya arasında bu gerilim yaşanırken Amerika bölgede güç devşirmeye devam etmiştir. Bölgede tek söz sahibi olmak isteyen ABD’de, İsrail üzerinden bu amacına ulaşmak istemiştir. “*Nixon’un Ortadoğu’daki Şımarık Tutumu*” başlıklı yazıda, Amerika’nın İsrail ile ilgili açıklamalarına değinilmiştir. Nixon’un Türkiye ve Yunanistan’a yapılan askeri yardımların asıl amacının İsrail’in güvenliği olduğunu açıklamasının gerçek nedeninin Türkiye ile İslam ülkelerinin arasının açılması, olduğu vurgulanmıştır. Nixon’a Yahudilerin söylediği bu sözlerin arkasındaki gerçekler yazıda şu şekilde açıklanmıştır; “*Amerikan Yahudileri Nixon’ı böyle konuşturmakla Türkiye ile Arap aleminin arasını açmak istemiştir. Zira Türkiye İsrail’e yaptığı yardımların aracısı olarak gözükürse bütün Arap aleminin düşmanlığını kazanacaktır. Buda Türkiye’nin realist politikalarında değişiklik yapmasına sebep olacaktır.*” Amerika’nın bu tutumu, Arap ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de Amerikan karşıtlığını körüklemekte, bu durum ise komünist söylemlerin güçlenmesine zemin hazırlamaktadır.¹²²

Ortadoğu’da bu süreçte ön plana çıkan ülkelere birisi Libya’dır. Libya’da Kaddafi’nin darbe ile ülke yönetimini ele geçirmesinden sonra antikomünist politikalar uygulamaya başlamıştı. Bu gelişmeler “*Kaddafi Dikkat Etmeli*” başlıklı yazıda incelenmiştir. Yazıya göre, Kaddafi Ortadoğu’da komünizme karşı güçlenen muhalif hareketin öncüsü olmuştur. Libya almış olduğu yeni pozisyonla Ortadoğu’da komünist yayılmanın önüne geçebilmek için de faaliyet göstermektedir. Bu bağlamda Yemen’de komünistlere karşı mücadele eden gruplara askeri destek sağlaması bunun göstergesidir. Kaddafi’nin bu tutumu, Rusya’yı ve bölgede etkili

¹²¹ “*Enver Sedat’ın Acıklı İtirafı*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.81, 24 Ağustos 1971, 3.

¹²² “*Nixon’un Ortadoğu’daki Şımarık Tutumu*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.80, 22 Ağustos 1971,5.

olmak isteyen diğer emperyalist güçleri tedirgin etmiştir. Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen Kaddafi'nin atmış olduğu yanlış adımlarda bulunmaktadır. Bu yanlışlıklar yazıda şu şekilde açıklanmıştır; “ *Ortadoğu'da Kaddafi için hazırlanan çok tehlikeli bir oyun sahneye koyulmaktadır. Yahudi olduğu bilinen ve başında Yaser Arafat'ın bulunduğu El-Fetih Gerilla grubu İsrail'e karşı mücadeleyi yozlaştırmak için kurulduğu bir gerçektir. Bu gerçeğe rağmen Kaddafi, El fetih Gerillalarına destek sözü vermiş Arap gençlerin bu teşkilata katılmalarını teşvik edici açıklamalarda bulunmuştur. Bir taraftan Sovyetlere karşı cephe açan Kaddafi'nin diğer taraftan komünist teşkilatlara destek sağlaması tenakuz teşkil etmektedir.*”¹²³ Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Arap dünyasında bir tehlike olarak gördüğü komünist akımları ve bunların uzantısı olarak düşündüğü gerilla grupları yaptığı yayınlarla sürekli gündemde tutmaya çalışmıştır.

“*Ortadoğu Yeni Vietnam Olacak*” başlıklı yazıda da Libya'daki gelişmelere dikkat çekilmiştir. Yazıya göre, Filistinli gerillalar Libya'ya yerleştirilmek istenmektedir. Kaddafi'nin bu kararını uygulamadan önce daha iyi düşünmesi gerekmektedir. Aksi halde ülkesine yerleştirdiği gerillalara kendi emrinin dışında komünist ülkelerin emrinde hareket edecekleri bir gerçektir. Bu gelişmeler Mısır'ı olduğu gibi Libya'yı da Rusya ile işbirliğine zorlayabilir. Halbuki, Libya son dönemde atmış olduğu adımlar ile beynelmilel siyasetin dışına çıkmıştır. Bu tutumu Afrika'da ve Ortadoğu'da bir çok ülkeye örnek olabilecek iken Libya'nın son dönemde gerillaları ülkesine davet etmesi herkesi şaşırtmıştır.¹²⁴

2.4. 1973 YILI GELİŞMELERİ

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde bir yandan Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler değerlendirilirken bir yandan da Türkiye'nin Ortadoğu politikası ele alınmıştır. Dergi, milliyetçi ve muhafazakar bakış açısıyla uzun bir süredir aksamakta olan Türkiye'nin İslam dünyası ile olan bağlarını yeniden tesis edilmesini şiddetle desteklemiştir. Bu çerçevede yer verilen “*Ortadoğu'ya Gerçekçi Bir Bakış mı?*” başlıklı yazıda Türkiye Dışişleri Bakanı Haluk Bayülgen'in 1971 yılının son günlerinde Suriye'ye yapmış olduğu resmi ziyaret üzerinde durulmuştur. Yazıya göre ziyaret Türk dışişlerinde bir dönüşümün habercisi olabilir. Bu politika değişikliğinin önemi şu şekilde anlatılmıştır: “*Halen Arap Alemi ile yürütülmekte olan*

¹²³“*Kaddafi Dikkat Etmeli*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.136,12 Eylül 1972, 7.

¹²⁴“*Ortadoğu Yeni Vietnam Olacak*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.93, 15 Kasım 1971, 7.

*dostluk münasebetlerinin istenilen şekilde gelişmesi Ortadoğu üzerinden gelebilecek bir komünist tehdidi azaltacağı gibi, Türk Dış Politikasına güç kazandıracak Batılı ülkeler ile olan münasebetlerde manevra kolaylığı sağlayacaktır. Ayrıca yeni gelişmelerin yüklediği yeni sorumlulukların Türk hariciyesine yeni bir aktivite kazandıracacağı da hakikatdir. Biz Türk İktisadi kalkınmasına özellikle Türkiye'nin sanayileşmesine müspet yönde tesir edecek olan Ortadoğu münasebetlerinin Kıbrıs politikamızda Arap aleminin tam desteğini kazanmak gibi önemli gelişmeler yaşanacağı inancındayız.”*¹²⁵Dergiye göre Türkiye Ortadoğu’da etkin politikalar takip ederek ve Arap alemi ile iyi ilişkiler geliştirerek bölgede önemli bir rol üstlenebilir. Bunun yanında uluslararası politikada da eli güçlenecektir.

Dergi yayın politikasını siyonizm ve emperyalizm ile mücadele üzerinden inşa etmiştir. Yapılan yayınlarda siyonist tehlike her zaman vurgulanmıştır. Bu çerçevede “*Ortadoğu’da Siyonist Vahşet*” başlıklı yazıda, Ortadoğu’da siyonizmin son oyunlarına ışık tutulmuştur. Bu bölgede siyonizmin kalesi olan İsrail’in Araplar ile yapmış olduğu savaşımlardan sonra izlediği politikalara dikkat çekilmiştir. İsrail, bir taraftan Araplar ile barış görüşmelerini sürdürürken diğer taraftan da tarihi emellerine ulaşmak için bir çok açık ya da gizli faaliyet yürütmektedir. Kudüs’teki Mescid-i Aksa Camii’nin arkeolojik kazı bahanesiyle istinat duvarını çökertmesi bunlardan biridir. Diğer taraftan da İsrail işgal etmiş olduğu topraklara Yahudileri yerleştirmektedir. Uluslararası hukuka aykırı bir şekilde yapmış olduğu bu faaliyetlere ABD gibi batı ülkeleri ses çıkartmamaktadır. Yazıya göre bu bölgede siyonistlerin son oyunlarından birisi, Arap-İsrail anlaşmazlığını çözüme kavuşturmak için ABD’li Henry Kissinger’ın görevlendirilmesi olmuştur. Koyu bir siyonist olan Kissenger’ın İsrail lehine çalışacağı şüphesizdir. Bu süreçte uluslararası kamuoyunu arkasına alan İsrail ise, barış döneminde bulunduğu halde sınırları aşarak Müslümanları katletmeye devam etmektedir.¹²⁶

ABD Dışişleri Bakanlığına Kissenger’in seçilmesinin bir siyonist olduğu “*Kissenger Amerika’yı Siyonizm için Kullanıyor*” başlıklı yazıda da ele alınmıştır. Aslen bir Yahudi olan Kissenger’in bu göreve getirilmesi siyonist örgütlerin faaliyetlerinin bir sonucudur.¹²⁷

¹²⁵ “*Ortadoğu’ya Gerçekçi Bir Bakış mı?*” ,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.152. 2 Ocak 1973, 5.

¹²⁶ “*Ortadoğu’da Siyonist Vahşet*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.161, 6 Mart 1973, 11.

¹²⁷ “*Kissenger Amerika’yı Siyonizm için Kullanıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.188, 11 Eylül 1973, 10.

Bu süreçte kaotik ortam devam ederken uluslararası güçler bu bölge üzerine gizli pazarlıklar yürütmeye devam etmişlerdir. “*Ortadoğu Üzerine Gizli Anlaşmalar*” başlıklı yazıda bu pazarlıklar deşifre edilmiştir. Buna göre, ABD Başkanı Nixon ile Fransa Cumhurbaşkanı Pompidou’nun Rejkiyavik’te yapmış oldukları zirvede Ortadoğu üzerine görüş birliğine ulaşmışlardır. Dergiye göre, hangi konularda görüş birliğine ulaşıldığı konusu muallakta kalmakla birlikte muhtemel senaryolar şu şekildedir: “*Ne ABD ne Fransa nede diğer Batılı güçler, Ortadoğu petrollerinden vazgeçmeyeceklerdir. Aynı zamanda bu süper güçlerin tamamı İsrail’e yapmış oldukları yardımı kesmeyeceklerdir. Normalde bu iki şartın birarada olması mümkün değildir. Petrol üreticisi Arap devletleri içerisinde İsrail’e silah satan devletlere petrol satılmaması konusunda hareketler gerçekleşmektedir. Bu kıpırdanmalar birleşme halini alırsa Batılı devletler açısından son derece tehlikeli sonuçlar doğuracaktır.*”¹²⁸

Dergide yayınlanan “*Merkezi Telaviv Olan Bir Ortak Pazar Ne Demektir*” başlıklı yazıda ise, merkezi Tel Aviv’de bulunan “*Barış Derneği*”nin ileri sürdüğü Ortadoğu’da kurulmak istenen bir ortak pazar projesi ele alınmıştır. Bu proje ile 2000’li yıllar hedeflenerek 30 yıllık bir perspektif oluşturulmuştur. İsrail destekli bu projenin gerçek amacı ise, siyonizmin tarihi hedeflerine ulaşmasıdır. Ortadoğu pazarı olarak ileri sürülen ekonomik hinterlandı aslında Yahudilerin elde etmek istediği sınırları göstermektedir.¹²⁹

Ortadoğu’da gerginlik devam ederken, İsrail’in haksız sınır ihlalleri karşısında Mısır ve Suriye anlaşarak 6 Ekim 1973’te İsrail’e saldırıya geçmişlerdir. Bu tarih İsrail’in Yom-Kippur gününe bilinçli olarak denk getirilmiştir. Bu yüzden Batı/İsrail kaynakları söz konusu savaşı ‘Yom-Kippur Savaşı’ diye isimlendirirken Araplar, ‘Ekim Savaşı’ veya Ramazan ayında gerçekleşmesinden dolayı ‘Ramazan Savaşı’ şeklinde isimlendirmişlerdir. Savaşın ilk günlerinde, Mısır, Süveyş Kanalı’na ulaşmış ve Suriye Golan Tepelerine saldırıda bulunmuştur. İsrail ise almış olduğu destekler nedeniyle savaşta üstün konuma sahip olmuştur. İlk başta Golan Tepelerine öncelik vererek Suriye birlikleri aşmış daha sonra ise Süveyş Kanalı’nı hedefleyerek, Mısır birliklerini aşarak kanala yönelmiştir. İsrail’in bu hareketinden sonra Mısır ordusunun anakara ile bağlantısı da kesilmiştir. Bu sırada Sovyetler, BM’de bölgeye ABD-Sovyet kuvvetlerinden bir barış gücü göndermeyi teklif etmiştir. Ancak bu öneri kabul edilmeyince yalnız başına askeri güç kullanacağını duyurmuştur. Bunun üzerine BM bölgeye bir askeri güç göndererek savaşı sonlandırmış. Kanalın doğusunda bulunan birliklerini

¹²⁸ “*Ortadoğu Üzerine Gizli Anlaşmalar*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.176, 19 Haziran 1973,11.

¹²⁹ “*Merkezi Telaviv Olan Bir Ortak Pazar Ne Demektir*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.179, 10 Temmuz 1973, 11.

muhafaza eden Mısır karşısında, İsrail'in Suriye tarafından çekilmesiyle eski sınırlara geri dönmüştür.

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde 1973 Ekiminde gerçekleşen savaş "*Ortadoğu'da Savaş Bitmemiştir*" başlıklı yazıda ele alınmıştır. Yazıya göre sıcak savaş bitmiş olsa da asıl savaş masada devam edecektir. Savaşın asıl neticesini belirleyecek olan diplomasi olacağı dergide şu şekilde açıklanmıştır; "*Harp daha başlamadan evvel mecmuamızda Ortadoğu'ya dikkat çekmiştik. Harp başladıktan sonra da bu harbin süper güçlerce tezgahlandığını, harbin başlayacağından Amerika'nın ve Rusya'nın dolayısıyla siyonizmin haberdar olduğunu belirtmiştik.*"¹³⁰

"*Petrol Etrafında Ortadoğu Savaşı*", başlıklı yazıda da 1973 Savaşı'nın arka planında uluslararası güçlerin bulunduğu vurgusu yapılmıştır. Özellikle Arapların son dönemde petrolü silah olarak kullanma eğilimine girmeleri ile birlikte bu sıcak savaş tezgahlanmıştır. Bu savaştan sonra petrol üzerine kurulu süper güçlerin dengesinde de sarsıntılar yaşanmıştır.¹³¹ "*Ortadoğu Hala Süper Güçlerin Hakimiyet Alanıdır*" başlıklı yazıda da savaşın neticesi değerlendirilmiştir. Yazıya göre, sıcak harp gibi, barış masasındaki görüşmeler de uluslararası politikaların devamı niteliğindedir. Savaşta gerçekleşmesi mümkün olmayan hesaplar, barış masasında gerçekleşebilmektedir. Bu savaşın taraflarından herhangi biri tarafından galibiyetle bitirilemeyeceği bu politikalar çerçevesinde mümkün görünmemektedir. Mevcut dünya kuvvet dengesine göre, Ortadoğu'da bir barış, ancak batılı ve sosyalist toplumların liderliğini yapan ABD ve Sovyetlerin çabaları ile gerçekleşebilir. Ancak her iki devletinde menfaatine aykırı olduğundan böyle bir barışı sağlamak istememektedirler.¹³²

---

¹³⁰ "*Ortadoğu'da Savaş Bitmemiştir*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.196, 6 Kasım 1973, 10.

¹³¹ "*Petrol Etrafında Ortadoğu Savaşı*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.196, 6 Kasım 1973, 13.

¹³² "*Ortadoğu Hala Süper Güçlerin Hakimiyet Alanıdır*" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 30 Sayı. 197, 13 Kasım 20 Kasım 1973, 10.

2.5. 1974 YILI GELİŞMELERİ

Araplar ile İsrail arasında 6 Ekim 1973’de başlayan savaşların büyük devletlerin devreye girmesiyle sonuçlanmasından sonra, yine büyük devletler iki tarafın barış masasında çözüme ulaşmaları için bir seri görüşme trafiği başlatmışlardır. Bu çerçevede bir konferans toplanması kararı alınmıştır. Yeniden Milli Mücadele Dergisi’nde “*Süper Devletlerin Kontrolünde Bir Barış Konferansı*” başlıklı yazıda bu konferans ele alınmıştır. Bu çerçevede Ortadoğu meselesine bir çözüm bulmak üzere Cenevre’de toplanan konferans bütün boyutları ile irdelenmiştir. Konferansa bazı Arap devletlerinin katılmayışı ve katılanların arasında bir işbirliğinin tesis edilememiş olması, konferanstan İsrail’in karlı çıkacağını belli etmiştir. Yapılacak olan görüşmelerden kısa bir sürede sonuç elde etmek zor gözükmemektedir. Burada yapılacak görüşmelerde özellikle baş aktörler olan ABD ve Sovyetlerin müşterek menfaatleri söz konusudur. Mevcut olan siyasal statüko iki devletin müşterek menfaatleri doğrultusunda olduğundan bu menfaatleri zedeleyecek bir sonuç çıkması da mümkün gözükmemektedir. Cenevre Konferansı’nda tayin edilecek olan statüde yine bu iki devletin anlaşması neticesinde olacaktır.¹³³

Ortadoğu’da 6 Ekim savaşlarından sonra petrol krizi ortaya çıkmış ve petrol fiyatları hızlı bir şekilde yükselmeye başlamıştır. Dergide yayınlanan “*Petrol Silahını Kimler Kime Karşı Kullandı?*” başlıklı yazıda petrol krizi ekseninde Ortadoğu’daki gelişmeler üzerinde durulmuştur. Yazıya göre, Tahran’da toplanan petrol üreticisi altı ülke petrole zam yapma kararı almışlardır. Petrol ambargosu yanında gelen bu son zamlar dünyada büyük etkiler yaratmıştır. Petrol üzerinden yapılan bu tehditler en çok bu bölgeyle ticareti olan Avrupa devletlerini olumsuz etkilemiştir. Bunun yanında ABD ve Sovyetler bu krizden olumsuz etkilenmemişler, iki süper güç Ortadoğu’daki menfaatleri üzerinde anlaşmaya varmışlardır.¹³⁴

---

¹³³*Süper Devletlerin Kontrolünde Bir Barış Konferansı*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.204, 1 Ocak 1974, 12.

¹³⁴*Petrol Silahını Kimler Kime Karşı Kullandı?*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.205, 8 Ocak 1974, 11.

2.6. 1975 YILI GELİŞMELERİ

Ortadoğu'da Arap-İsrail savaşının ortaya çıkardığı gerilim yanında 1975 yılına Basra Körfezi'nde İran-İrak mücadelesinin getirmiş olduğu savaş rüzgarları içerisinde girilmişti. Dergide yayınlanan “*Ortadoğu'da Nüfus Mücadelesi Basra Körfezi'nde Yoğunlaştı*” başlıklı yazıda Basra Körfezi'ndeki sıcak durum aktarılmıştır. Yazıya göre burada son dönemlerde ortaya çıkan bölgesel çatışma ortamının arka planında büyük güçler bulunmaktadır. İran Körfezi'nin giriş kapısı olan Hürmüz Boğazı ve zengin petrol alanları ABD ve Sovyetlerin ve bunların Süveyş'e doğru müttefiklerin de katılmasıyla beynelmilel stratejinin mihenk noktası olmuştur.¹³⁵

Bu gelişmeler yaşanırken dergide Türkiye'nin Ortadoğu politikasında son yönelimler üzerinde durulmuştur. “*Türkiye'nin Tek Silahı Millici Dış Politikadır!*”, başlıklı yazıda Türkiye'nin Arap ülkeleri ile münasebetlerinde mesafeli politikalarından vazgeçerek ilişkileri geliştirecek bir takım adımlar atmaya başlamasının büyük güçleri endişeye sevk ettiği vurgulanmıştır. Buna göre Libya ile yapılan anlaşma çerçevesinde Türkiye'nin Kıbrıs ve Oniki Ada üzerinde uygulamak istediği politikalar büyük güçleri korkutmuştur. Bu güçler açısından beklenen durum Türkiye'nin Ortadoğu'daki gelişmelere kayıtsız kalmasıdır. Ancak Türkiye bu bölgede daha faal rol oynamaya çalışmaktadır. Son savaşta Türkiye'deki Amerikan üslerinin faal rol oynaması engellenmeye çalışılmıştır.¹³⁶

Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler bağlamında Türkiye'nin etkinliğinin artması süper güçlerin Türkiye üzerinde dikkatlerini yoğunlaştırmalarına neden olmuştur. “*Ortadoğu'da Hakimiyet Mücadelesi Güçlenen Türkiye Üzerinde Yoğunlaşıyor*” başlıklı yazıda Kissinger'ın Türkiye ziyareti ekseninde Ortadoğu'ya yönelik Türkiye'nin politikaları irdelenmiştir. Yazıya göre, Kissinger'ın Türkiye ziyareti sadece Türk Amerikan ilişkileri açısından değil Ortadoğu'daki gelişmeler açısından da önem taşımaktadır. Kissinger'ın ziyaretinin önemi, Ortadoğu'da yeni bir mevki kazanmakta olan Türkiye gerçeğidir. Uzun bir süre sonra bölgede fonksiyonunun şuuruna eren Türkiye, Ortadoğu ülkeleri ile olan kültürel ve tarihi bağlarını

---

¹³⁵ “*Ortadoğu'da Nüfus Mücadelesi Basra Körfezinde Yoğunlaştı*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.262, 11 Şubat 1975, 2.

¹³⁶ “*Türkiye'nin Tek Silahı Millici Dış Politikadır!*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.262, 11 Şubat 1975, 4.

kuvvetlendirme yolunu açmaktadır. Şimdi Ortadoğu ile ilgili girişimlerde gündemin ilk maddesine Türkiye oturmaktadır.¹³⁷

1974 yılının ortalarında Arap ülkeleri ile İsrail arasında sürdürülen barış görüşmelerinde mesafe kat edilmiştir. “*Yumuşama Ortadoğu’ya Ne Getirecek*” başlıklı yazıda son gelişmeler üzerinde durulmuştur. Mısırda yayın yapan El Ahbar gazetesinin vermiş olduğu bir haberi aktaran yazıya göre, İsrail ve Mısır’ın iki ay içerisinde anlaşma imzalayacaklarını ve bu anlaşmaya göre İsrail’in Sina ve Süveyş Körfezi petrol alanlarındaki askeri birliklerini çekeceği bilgisi verilmiştir. Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, 1973 Ortadoğu savaşlarından alınan en önemli dersin Arap-İsrail ihtilafının silahlı çatışmayla hiç bir zaman çözümlenemeyeceğinin anlaşılması olduğunu söylemiştir. Bunların yanında Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat’da benzer açıklamalarda bulunmuştur. Her iki liderin bu tür açıklamaları Ortadoğu’da yeni bir duruma işaret etmektedir. Ancak herkesin bilmesi gereken bir gerçek vardır ki bu bölgede barış ancak büyük güçlerin ellerini bölgeden çekmesi ile gerçekleşecektir.¹³⁸

Arap-İsrail savaşından sonra Mısır ve Suriye’nin yaklaşımlarını yumuşatması tarafları birbirine yaklaştırmıştır. Kissinger’in çabaları neticesinde 1 Eylül 1975’te yapılan anlaşma ile İsrail’in Sina’dan biraz daha çekilmesi, Mısır’ın bölgedeki petrolün bir bölümünü İsrail’e satması ve sınıra ABD’nin erken uyarı sisteminin kurulması karara bağlanmıştır. Kissinger’in bu diplomatik başarısı ABD’nin Arap dünyasındaki nüfuzunu arttırmıştır. Dergide bu anlaşma “*Mısır-İsrail Anlaşmasını Yorumlamak*” başlıklı yazıda değerlendirilmiştir. Yazıya göre, varılan bu anlaşma ile İsrail Ortadoğu’da meşru bir varlık olarak tanınmıştır. İsrail bir devlet olarak tanınmış ancak belli bir tarihten sonraki genişlemesi engellenmiştir. Bu yeryüzünde daha önce görülmemiş bir istila hareketinin kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Bu anlaşma ile Mısır’ın Arap dünyasındaki pozisyonu da sorgulanır hale gelecektir. Mısır’ın bu tutumu ise yazıda şu şekilde açıklanmıştır: “*Mısır’ın İsrail ile yaptığı anlaşma Mısırın koparır görüldüğü tavizlerle Ortadoğu’daki İsrail varlığını hiç olmazsa bu anlaşmaya itiraz etmeyen Araplar bakımından da meşru sayılmış hale getirmekte ve bunu kesinleştirmektedir. Görünen kadarıyla Mısır’ın bütün Arapların davası haline getirilmiş Filistin davası ve İsrail meselesini Birleşik Arap Statüsü içerisinde çözümlenmek yerine Mısır’ın zati kayıplarını giderme endişesiyle hareket ettiği söylenebilir.*”¹³⁹

¹³⁷ “*Ortadoğu’da Hakimiyet Mücadelesi Güçlenen Türkiye Üzerinde Yoğunlaşıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.267, 18 Mart 1975, 7.

¹³⁸ “*Yumuşama Ortadoğu’ya Ne Getirecek*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.280, 17 Haziran 1975, 11.

¹³⁹ “*Mısır- İsrail Anlaşmasını Yorumlamak*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.292, 9 Eylül 1975, 3.

2.7. 1976 YILI GELİŞMELERİ

Türkiye'nin Ortadoğu'da aktif bir politika izleme eğilimine girdiği bu süreçte, bu bölgedeki sınır komşuları ile zaman zaman sorunlar yaşadığı görülmüştür. Yakın dönemde ilişkilerin olumlu seyrettiği İran ile 1976 yılının başlarında yaşanan soğukluğun nedenleri, Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde yayınlanan "*Türk- İran İlişkilerinde Gerginleşme*", başlıklı yazıda ele alınmıştır. Dergi tarafından Türk-İran ilişkilerinin olumlu olduğu süreçte, Türkiye'nin bu konuda dikkatli olması gerektiği uyarısında bulunulduğu hatırlatılarak Türk-İran ilişkilerindeki son gelişmeler ve Türk dışişlerinin alması gereken tedbirler şu şekilde açıklanmıştır: "*İran dışişlerini sürdürürken çok önceden tespit ettiği hedeflere varmayı amaçlamaktadır. Basra Körfezi'nde kuvvetli bir imparatorluk peşinde olduğunu tutum ve davranışları ile izhar etmektedir. İran'ın Türkiye'ye bakışı bu çerçeveden olmaktadır. Şah Pehlevi, Türkiye'nin bu güne kadar kendilerine doğru hiç bir yaklaşma hareketinde bulunmadığını söylemekte ve bundan yakınmaktadır. Sah iki ülke arasındaki irtibatsızlıktan yakınırken Türkiye'ye karşı ağabey pozunu takınmaktadır. Korutürk'ün İran ziyareti sırasında bir takım ekonomik ve teknik konularda Türkiye'nin sunduğu öneriler İran tarafında karşılık görmemiştir. İran'ın Türkiye'ye karşı takındığı olumsuz tavır tır kamyonlarının geçişinde çıkartılan problemler ile iyice ortaya çıkmıştır.*"¹⁴⁰ Yazıya göre, tır kamyonlarının geçişi nedeniyle yaşanan problemlerin, arka planında İran'ın bölgede aktör olma isteği ve kendisine rakip olarak Türkiye'yi gördüğü gerçeği bulunmaktadır.

Ortadoğu'da 1976 yılında yaşanan gelişmelerde sancılı olan bölgelerden birisi de Lübnan'dır. "*Lübnan'ın Parçalanması Kimlere Kar Sağlayacak*" başlıklı yazıda, Lübnan'da yaşanan son gelişmeler üzerinde durulmuştur. Ortadoğu'nun bu en küçük ve en karmaşık ülkesi, 1958 yılından itibaren iç çatışmalara sahne olmuştur. Dürzîler ve Sünni Arapların, Lübnan'ın Mısır ve Suriye'nin başını çektiği Pan-Arap akıma katılması talebiyle başlayan iç karışıklıklar kısa bir süre silahlı çatışmalara dönüşmüştür. Lübnan'ın kozmopolit etnik ve mezhepsel yapısı, bölgede hakimiyet tesis etmek isteyen büyük güçlerin dikkatini çekmiş ve bu farklılıklar kullanılmıştır. Yazıya göre, Lübnan'da uzun süre önce başlayan iç çatışmalar artık daha da derinleşmiş, her grup kendi otonom bölgesini ilan etme noktasına gelmiştir. Yazıya göre Lübnan'daki gelişmeler şu minvaldedir; "*Ülkedeki Müslüman güçler Batı Beyrut'ta*

---

¹⁴⁰ "*Türk- İran İlişkilerinde Gerginleşme*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.312, 27 Ocak 1976, 12.

Lübnan'ın güney kesiminde hakimiyet kurmuş bulunuyorlar. Hristiyanlar ise, Doğu Beyrut ve Kuzey Lübnan'da devlet kurma temayülündedir. Suriye kendi işgali altındaki Doğu Lübnan'ın kuzey kesimlerini bırakmak istememektedir. Diğer taraftan ülkede bulunan Filistinliler kendi teşkilatlarını kurma peşindedir." Lübnan'ın parçalanmış bu durumundan en çok istifade edecek olanlar ise dergiye göre büyük güçlerdir. Parçalanma derinleşirse, bu parçacıklar büyük güçlerden birisinin vesayetine geçecektir.¹⁴¹

Dergide 1976 yılında yaşanan gelişmeler ışığında Ortadoğu'da yaşanan gerilimler ve büyük güçlerin bölgeye yönelik politikalar tarihsel perspektifte "*Emperyalist Devletlerin Ortadoğu Politikası*" başlıklı yazıda ele alınmıştır. Yazıda Lübnan'da yaşanan son gelişmeler üzerinde durulmuştur. Lübnan'da son dönemde yaşanan iç çatışma ortamında Hristiyan gruplar Müslümanlar üzerine kurduğu baskıyı daha da artırmışlardır. Hristiyan kuvvetlerin yaptığı bu saldırılarda bu gruplar ABD ve Fransa'nın desteğini almışlardır. Türk, Arap alemi ve Sovyetler ise gelişmeler karşısında kayıtsız kalmışlardır. Yaşanan bu gelişmeler tamamen büyük güçlerin bu ülke üzerinde uyguladıkları senaryolardır. Lübnan'daki gelişmelerden sonra sıranın Libya'ya geleceği konuşulmaktadır. Fransa'da yayın yapan bir gazetede, Libya'ya karşı Arap ülkeleri arasında bir ittifak kurulacağı şeklinde haberler yer almaktadır. Mısır Dışişleri Bakanı İsmail Fehmi'nin Kaddafi'nin Arap dünyasına zarar verdiği ve bir an önce gitmesi yönündeki açıklamaları da bu muhtemel senaryoyu güçlendirmektedir. Yazıya göre, Lübnan ve benzeri yerlerde tezgahlanan oyunlar şu gerçekleri ortaya koymaktadır: "*Gerek Batı'nın Hristiyan devletleri ve gerekse komünist devletler İslam devletleri arasındaki birliği bozmakta ve İslam'ı yok etme konusunda derin taassup içindedirler. Bu devletlerin İslam ülkeleri ile olan münasebetleri dostlukları maddi beklenti ölçüsünü geçmemektedir.*"¹⁴²

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kaosu bir türlü önlenemediği Ortadoğu'da uluslararası gündemi farklı bir kaos ortamı, karışıklık ya da anlaşmazlık meşgul etmiştir. 1970'li yılların başında birbirleri ile yakınlaşan hatta kurulan işbirliği tek bir devlet çatısı altında birleşme neticesinde ilerleyen Mısır ve Libya arasında 1976 yılında bir takım anlaşmazlık çıkmıştır. "*Mısır- Libya İhtilafından Kim Karlı Çıkacak*" başlıklı yazıda Magrip'te ortaya çıkan son gerilim ele alınmıştır. Yazıya göre her iki ülkenin yaptığı açıklamalarla ikili ilişkiler son derece gerilmiştir. Libya'nın Mısırlı işçileri sınırdışı etmesi, Mısır'da işsizlik oranını hayli yükseltmiştir. Nihayet Mısır'ın sınıra asker yığmaya başlaması meseleyi daha da

¹⁴¹ "*Lübnan'ın Parçalanması Kimlere Kar Sağlayacak*"Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.340, 10 Ağustos, 1976,11.

¹⁴² "*Emperyalist Devletlerin Ortadoğu Politikası*",Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.344, 7 Eylül 1976, 10.

vahim hale getirmiştir. Yakın zamanda birleşmeyi dahi düşünecek seviye ilişkilere sahip olan bu iki ülkenin savaş aşamasına gelmeleri düşünülmeli gereken bir durumdur. Bu gelişmelerin arkasında şüphesiz ekonomik olarak Ortadoğu ülkelerine muhtaç olan ve bu ülkelerin birlikte hareket etmelerinin kendi çıkarlarını zedeleyeceğini düşünen Batılı devletler bulunmaktadır. Çıkacak bir savaştan her iki devlette zayıflamış bir şekilde çıkacaktır. Bu durum Batılı emperyalistlerin işine yarayacaktır.¹⁴³

Dergi yaşanan bu gelişmeleri Kissenger'in ABD Dışileri Bakanı olmasından sonra kayan politik eksenle açıklamaya çalışmıştır. “*Kissenger'in Ortadoğu Politikası ve Arap Dünyasını Parçalayanlar*” başlıklı yazıda bölgedeki gelişmelerin büyük güçler ile ilgisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Kissenger'in Ortadoğu politikası kendisinin bir ABD gazetesine verdiği şu demeçle açıklanmıştır; “*Ben temel Amerikan memleketlerini korumak ve İsrail'in sürdürmekte olduğu direnişi ayakta tutmayı her şeyden üzerinde tuttum. Ben bir Yahudi olmaktan gurur duyuyorum. Aynı şekilde ABD ile İsrail arasındaki stratejik ilişkilerin mutlaka korunması konusunda sos derece titiz ve katı bir durum içerisindeyim. Eğer ben İsrail'in politikasını değiştirmesini istersem bu mutlaka Yahudiliğin kazançlı çıkması ve mutlaka İsrail'in yükselişini isteyişimdir.*”¹⁴⁴

Kissenger'in Ortadoğu politikalarının değerlendirmeye devam edilen yazıda, Ortadoğu'da çözüm arayışının sürdüğü görüşmelerde İsrail, Kissenger ile yapmış olduğu bütün konuşmaları zapta geçerken bunu hiç bir Arap lider yapmamıştır. Kissenger'in bu görüşmelerde Arap Devlet adamlarının hepsine farklı vaatlerde bulunduğu sonradan anlaşılmıştır. Buradaki temel amaç ise İsrail ile yaşanan anlaşmazlık sürecinde Arap toplumlarının birlikte hareket etme yeteneğini yok etmektir. Bu durum Cenevre konferansında da gözükmiştir.¹⁴⁵

Rusya'nın bu gelişmeler karşısındaki tavrı, “*Rusya Ortadoğu'da Gerginliğin Sürmesini İstiyor*” başlıklı yazıda ele alınmıştır. Buna göre, son dönemde Rusya'da başlayan anti siyonist kampanyaların nedeninin sorgulanması gerekmektedir. Bütün bu kampanyaların arkasında yatan gerçek 1973 ekiminde başlayan savaştan bu yana Ortadoğu gerginliğini azaltmak için gayret gösteren ve başarılar kazanan ABD diplomasisinin faaliyetlerini kösteklemektir.¹⁴⁶

---

¹⁴³ “*Mısır- Libya İhtilafından Kim Karlı Çıkacak*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.345, 14 Eylül 1976, 11.

¹⁴⁴ “*Kissenger'in Ortadoğu Politikası ve Arap Dünyasını Parçalayanlar*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.354, 16 Kasım 1976, 2.

¹⁴⁵ “*Kissenger'in Ortadoğu Politikası ve Arap Dünyasını Parçalayanlar*”, a.g.y., 2.

¹⁴⁶ “*Rusya Ortadoğu'da Gerginliğin Sürmesini İstiyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.356, 30 Kasım 1976, 2.

2.8. 1977 YILI GELİŞMELERİ

Mısır ile İsrail arasında yaşanan yumuşamaya rağmen, Ortadoğu'da her an kaos çıkma potansiyeli her zaman mevcut olmuştur. 1977 yılında da başta Filistin meselesi olmak üzere demokrasinin henüz yerleşmediği bu coğrafyada siyasi krizler devam etmiştir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde "*Ortadoğu Her An Patlamaya Hazır*" başlıklı yazıda, 1977 yılının gebe olduğu muhtemel krizler değerlendirilmiştir. Yazıya göre İsrail seçimleri ve seçim sonuçları Ortadoğu'nun geleceği açısından oldukça önemlidir. İsrail seçimlerinde parlamentoda çoğunluğu alan Likut Partisi Lideri Meneham Begin'in Araplara karşı sert tavrını birlemesiyle bu coğrafyada gerilim bir anda yükselmiştir. Begin daha önce vermiş olduğu dönemlerde, daha önceki anlaşmalara rağmen işgal edilen topraklardan geri çekilmeyeceklerini buraların aslında İsrail toprakları olduğunu belirtmişti. Diğer taraftan İsrail'in işgal edilen bu topraklardaki Müslümanlara baskıları da artmıştır. Bu gelişmeler neticesinde gerek İsrail gerekse de Arap başkentlerinde savaş planları yapılmaktadır. Çoğu diplomatik kaynaklara göre, Ortadoğu'da savaş artık kaçınılmazdır.¹⁴⁷

Yazıda Arap basından seçili haberlere de yer verilmiştir. Buna göre, Libya, Senegal, Suudi Arabistan ve Mısır'ı ziyaret eden Arafat, Ortadoğu konusunda bu ülkeleri uyararak, İsrail'in Güney Lübnan'dan başlamak suretiyle yeni bir savaş çıkartmayı planladığını söylemiştir. Yazının sonunda İsrail'in askeri gücünün son dönemde 3 kat artması muhtemel savaşı doğrular niteliğe getirilmiştir.¹⁴⁸

Öte taraftan şüphesiz Ortadoğu'nun geleceği ve yaşanan gelişmeler üzerinde Amerikan dış politikası son derece önemlidir. Amerika'nın yeni başkanı Carter'ın Ortadoğu politikaları "*Yahudi Lobisi ve Carte'in Ortadoğu Politikası başlıklı*" haberde değerlendirilmiştir. Yazıya göre, geçmişte hiç bir ABD Başkanı, makamının forsunu Carter kadar kullanmamıştır. O, Araplara büyük fakat gerçekleşmesi zor umutlar vermekle ülkesindeki ateşli Yahudilerin bir çoğunun güvensizlik ve öfkelerini kazanmıştır. Carter'in vermiş olduğu sözler şunlardı: "*Filistinlilere Yurt verilmesi, İsrail'in 1967 Savaşında gasp ettiği topraklardan geri çekilmesi. Yerlerinden edilmiş Araplara tazminat ödenmesi bulunmaktadır*" Konunun önemi bir iç problem ve Ortadoğu sorunu olmayı çoktan aşmıştır. Birçok Amerikalı Yahudi, başlangıçtan

¹⁴⁷ "Ortadoğu Her an Patlamaya Hazır", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.385, 21 Haziran 1977, 11.

¹⁴⁸ "Ortadoğu Her An Patlamaya Hazır" a.g.y., 11.

beri Carter hakkında endişe duymaktaydı. Fakat O, çoğu kere, Golan tepelerini ve Kudüs'teki Yahudi- Hıristiyan Mabetlerini İsrail'in elinde tutması gerektiğini söyleyerek Yahudileri yatıştırmıştır. Ayrıca Carter İsrail'e aralıksız silah yardımı yapacağını vaadetmiş, yeni bir petrol ambargosu karşısında Arap ülkelerine ekonomik yaptırımlar uygulayacağını açıklamıştır.¹⁴⁹

Ortadoğu'da gelişmeler bu yönde devam ederken, Dünya Yahudileri de Amerikan yönetimi üzerinde oluşturdukları baskıyı artırmışlardır. Dergide yayınlanan “*Amerikan Yahudileri Carter Üzerinde Baskı Kuruyor*” başlıklı yazıda, Dünya Yahudi Lobisi üzerinde durulmuştur. Yazıya göre, Amerikan Yahudileri son Amerikan seçimlerinde oldukça etkili olmuşlar, bu çerçevede seçim sonuçları üzerinden mevcut yönetim üzerinde etkili olmaya çalışmışlardır. Bu bağlamda Amerika'nın Ortadoğu güvenlik danışmanlığına Zbigniew Brezinski'nin getirilmesi, Yahudi Lobisini çok memnun etmemiştir. Çünkü bu lobilere göre, Brezinski, İsrail'in bölgede genişlemesine engel olabilecek bazı düşüncelere sahiptir. Aynı zamanda Carter'a yardımcı olarak atanan iki isim de Yahudilerin talepleri noktasında kayıtsız kalmaktadırlar.¹⁵⁰

Yazıya göre Amerikan yönetiminin Yahudi taleplerine karşı duyarsız isimleri ataması karşısında, Yahudi Lobileri harekete geçerek Carter üzerinde baskı oluşturmaya çalışmışlardır. Bu çerçevede başkanlık ofisine gönderilen çok sayıdaki şikayet mektubu ile Amerika'nın Ortadoğu politikaları eleştirilmiştir. Yapılan bu baskılar sonuç vermiş ve Carter, Yahudi Lobilerinin fikrini almak üzere onlarla bir toplantı düzenlemiştir. Yazıya göre bu baskılar neticesinde Amerikan Yönetimi şu eylem planını devreye sokmuştur: “*Ortadoğu'da hakiki barış planı temin edilmeden İsrail'in İşgal ettiği topraklardan çekilmesinin istenmeyeceği hakikatini teyit edici konferanslar vermek üzere Başkan Yardımcısı Walter Modera, San Fransisko'ya gönderilmiştir. Carter, İsrail'in tamamen 1967 sınırına geri dönmesini beklemediğini açıklamıştır.*”¹⁵¹

---

¹⁴⁹ “*Yahudi Lobisi ve Carte'in Ortadoğu Politikası*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.389, 19 Temmuz 1977, 2.

¹⁵⁰ “*Amerikan Yahudileri Carter Üzerinde Baskı Kuruyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Say.389, 19 Temmuz 1977, 2.

¹⁵¹ “*Amerikan Yahudileri Carter Üzerinde Baskı Kuruyor*”, a.g.y., 2.

2.9. 1978 YILI GELİŞMELERİ

1978 yılında Ortadoğu'da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu süreçte ABD, dış politikada Ortadoğu'ya verdiği önemi artırmış, Yahudiler ve İsrail'in bölge üzerinde propaganda faaliyetleri yoğunlaşmıştır. Bu gelişmeler yaşanırken, Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde "ABD- Yahudi Emperyalizminin Yeni Saldırıları Karşısında Ortadoğu Uyanacak mı?" başlıklı yazıda, Yahudilerin Ortadoğu'daki emelleri anlatılmıştır. Ortadoğu'da Filistinli gerillaların bir İsrail otobüsünü bombalaması neticesinde 30 İsraillinin ölmesi üzerine İsrail Başbakanı Menahem Begin'in "Yahudi kanının karşılık verilmeden akıtıldığı günler geride kaldı. Bu canavarlığı cevapsız bırakmayacağız.", şeklindeki sözleri yaşanacak yeni gelişmelerin habercisi niteliğindedir. İsrail, Güney Lübnan'ı işgal ettikten sonra bölgeyi kolay kolay terk etmeyeceği açıktır. İsraili yetkililerin Filistin Kurtuluş Örgütü var oldukça bu bölgelerden çekilmeyeceği açıklaması da bunu göstermektedir.¹⁵²

Yıllarca Filistinli örgütlerin silahlı mücadelesine ve Arap ülkelerinden gelen tehditlere karşı silahlı kuvvetleri ve gizli servisleri aracılığıyla mücadele eden İsrail, bu konudaki gücünü rakiplerine önemli ölçüde kabul ettirmiştir. Ancak, askerî üstünlük İsrail'e güvenli ve kalıcı bir barış getirmemiştir. Bu noktada İsrail, elinde tuttuğu toprakların karşılığında, düşmanlarıyla barış masasına oturma politikasını başlatmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin de desteklediği bu politikanın ilk pratiği, 1978 yılında Mısır'la yapılan Camp David Antlaşmasıyla hayata geçirilmiştir. Bu antlaşmayla, İsrail işgal altında tuttuğu Sina yarımadasını Mısır'a geri vermeyi kabul etmiş, karşılığında da Mısır, diğer Arap ülkelerinin ve Filistinlilerin ihanet suçlamalarına rağmen İsrail'i resmen tanıyan ilk Arap ülkesi olmuştur. Bu gelişme Ortadoğu'da yankı uyandırmış, tepkilere yol açmıştır.

Mısır'ın geleneksel politikasındaki bu ikilik, Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde "Arafat: Sedat Halkıma İhanet Etti", başlıklı yazıda incelenmiştir. Yazıya göre, İsrail ile Mısır antlaşması imzalanmasından sonra Arap ülkeleri büyük tepki göstermiş, diplomatik ilişkiler kesilmiştir. Bu konuda en büyük tepkiyi gösteren Yaser Arafat, bu konuda şunları söylemiştir; "Sedat benim dostumdu onu 1952 devriminden daha önceden beri tanırım. Ama bize ihanet etti. Kutsal Kudüs'ü bir avuç kum tanesine sattı."¹⁵³

¹⁵² "ABD- Yahudi Emperyalizminin Yeni Saldırıları Karşısında Ortadoğu Uyanacak mı?", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.424, 21Mart 1978, 4.

¹⁵³ "Arafat: Sedat Halkıma İhanet Etti", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.427, 11 Nisan 1978, 2.

Camp David Antlaşması kadar Ortadoğu'yu derinden etkileyecek ve coğrafyayı şekillendirebilecek nitelikteki gelişmelerden birisi şüphesiz 1979 İran devrimidir. 1978 yılında adeta devrimin ön hazırlıkları kendini hissettirmeye başlamıştır. “*Şahın Sarsılan Saltanatı Ve İran'ın Geleceği*”, başlıklı yazıda İran'daki gelişmeler geleceğe dönük perspektifler eşliğinde ele alınmıştır. Yazıya göre, İran'da Şah rejimi aleyhinde başlatılan gösteriler giderek tehlikeli bir boyut kazanmıştır. Öldürülen din adamlarını anmak maksadıyla başlatılan gösteriler Tahran'a da sıçramış komünist bir ayaklanmaya dönüşmüştür. Afganistan darbesinden hemen sonra başlatılan Şah'ın tahtını sarsmıştır. Yakın bir gelecekte İran'da muhtemel bir rejim değişikliğini öngören dergi, gelişmeleri şu sözlerle açıklamıştır: “*Bugün yoğunlaşmış olan olayların önlenmesi mümkün gözükmemektedir. Zira olaylar, Pakistan ve Afganistan önceki gelişmelere benzemektedir. Bu olayları süper güçlerden birinin planladığı açıktır.*”¹⁵⁴

“*İran Nereye Sürükleniyor*” başlıklı yazıda da değerlendirmelere devam edilmiştir. İran'da yaşanan olaylarla ülke bir bilinmezliğe girmiştir. Şah'a karşı harekete geçen güçler ülke çapında genel grev ilan etmişlerdir. Dergiye göre, Şah'ın bu olayları bastırabilmesi için şu adımları atması gerekmektedir: Şah, İran halkının bütün problemlerini çözebilecek bir mesaj olarak komünizme karşı en etkili güç olan İslam'ı benimserse ve ülkede de bu çerçevede uygulamalarda bulunursa o zaman emperyalist güçler ülkede karıştıracak bir mesele bulamayacaktır. İran olayları Türk yöneticileri de uyandırmalıdır. Benzer olaylar, Türkiye'de yaşanırsa ülke emperyalistlerin müdahalesine açık olacaktır.¹⁵⁵

2.10. 1979 YILI GELİŞMELERİ

1979 Yılında Ortadoğu'da gerçekleşen olaylar içinde en önemlisi İran Devrimi'dir. Devrimi başlatan süreç, 1978 yılında artan gösterilerdir. Kontrolün elinden çıktığını hisseden Şah, 1978'de sıkıyönetim ilan etmiştir. Ancak Amerika, Şah'ı gözden çıkarmış, desteğini kesmiştir. Amerika'nın desteğini alamayan ve sokakların iyice kızışmasından korkan Şah, ortalığı biraz yatıştırmak için muhalefet liderini iç işleri bakanı yapmıştır. Ancak bu çok geç kalınmış bir adımdır, bombanın çoktan pimi çıkmıştır. Şah, 16 Ocak 1979'da artık tepkileri sona erdiremeyeceğini ve kontrol sağlayamayacağını görünce İran'dan kaçmıştır. Bunun

¹⁵⁴ “*Şahın Sarsılan Saltanatı Ve İran'ın Geleceği*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.432, 16 Mayıs 1978, 11.

¹⁵⁵ “*İran Nereye Sürükleniyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.433, 23 Mayıs, 1978, 11.

üzerine Humeyni İran'a geri dönmüştür. Yaşanan bu gelişmeler, "*İran Yeni Karışıklıkların Eşiğinde*" başlıklı yazıda bütün yönleri ile incelenir. Yazıda öncelikle Humeyni ile birlikte ortaya çıkacak sorunlar üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, Şahın kaçmasından sonra ülkeye geri dönen Humeyni'nin, yönetimi ele geçirip geçilemeyeceği bir muammadır. Eğer Humeyni, yönetimi zorla ele geçirmeye çalışırsa İran'daki diğer dinamiklerin tavrı nasıl olacaktır bilinmemektedir. Humeyni İran Başbakanı Bahtiyar'dan görevi talep etmesine rağmen Bahtiyar olumsuz yanıt vermiştir. Ayrıca Humeyni, yönetimi ele geçirse bile İran halkının sorunlarına çözüm olacak nasıl bir politika takip edeceği belli değildir. Bununla birlikte ülkede güçlü olan Moskova hükümetinin güdümündeki komünistlerle, ilk planda Humeyni'ye emperyalizm ile mücadelede destek olacaklarını açıklamışlardır.¹⁵⁶

İran'da yaşanan gelişmelerde bir çok soru yanıt beklerken bu gelişmeler karşısında ABD'nin tutumu, "*ABD'li Diplomatlar Humeyni ve Bahtiyar ile Temasta*" başlıklı yazıda açıklanmıştır. Yazıya göre, İran'da ordunun desteğini alan Bahtiyar ile Humeyni arasındaki mücadelede kimin kazanacağı belli değildir. Ancak ABD'ye göre Bahtiyar'ın gelişen olaylar karşısında kontrolü elinde tutması mümkün değildir. ABD, İran'da kim hakim olursa onunla diyaloga geçecektir.¹⁵⁷

"*Batı Humeyni Harekatını Niçin Bu Kadar Destekliyor*" başlıklı yazıda İran'da yaşanan gelişmeler ve Batı dünyası ile Humeyni'nin arasındaki sıcak münasebet irdelenmiştir. Humeyni, 1 Şubat 1979'da, televizyonda, yabancı etkilerden uzak ve İslam'a sadık bir İran istediğini, ayrıca bundan sonra yönetimi kendi belirleyeceğini ilan ederek İran İslam Devrimi'ni gerçekleştireceğini işaret etmişti. Bununla birlikte İran'da Başbakan Bahtiyar ile birlikte Humeyni'nin görevlendirdiği Mehdi Bezirgan bulunmaktaydı. İran'da bu gelişmeler yaşanırken CIA'nın bu gelişmeleri öngöremediği yönündeki açıklamaları tamamen kamuoyunu yanıltma amacını taşıdığı açıktır. Çünkü İran'da meydana gelen olayları tahrik eden SAVAK'ı elinde tutan CIA'nın bu olaylardan haberi yok demesi inandırıcı değildir. Yazıya göre, yaşanan son gelişmeler tamamen Batı'nın güdümünde gerçekleşmektedir. Emperyalizm İran'da Humeyni'yi kullanarak istediği oyunları sergilemektedir. Öncelikle ABD ve Avrupa, İslam dünyasındaki Şia kartını Rusya'ya karşı kullanmayı planlamaktadır. İran'da kurulacak bir Şia Cumhuriyeti, Türkiye, Suriye, Irak, Pakistan ve Afganistan'ı da yakından ilgilendirmektedir. Böylelikle Sovyetlerin önüne bir set oluşturulduğu gibi İslam dünyası da

¹⁵⁶"*İran Yeni Karışıklıkların Eşiğinde*" Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.479, 13 Şubat, 1979, 2.

¹⁵⁷"*ABD'li Diplomatlar Humeyni ve Bahtiyar ile Temasta*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.479, 13 Şubat, 1979, 2.

ikiye bölünmek istenmektedir. Humeyni'nin kuracağı İslam Cumhuriyeti, İslam dünyası için tehlikeli olacaktır.¹⁵⁸

Bu arada İran'da siyasi istikrarsızlık sürerken iç karışıklıklar etnik bir ayaklanmaya dönüşmüştür. *“Bunalım Asya'nın Batısını Sarıyor”* başlıklı yazıda İran'daki Kürt ve Azeri ayaklanmaları ele alınmıştır. Bu bağlamda siyasi istikrarsızlıklardan kaynaklanan olaylar İran'ın Kürt ve Azeri bölgelerinde etnik isyanlara ve bağımsızlık isteklerine dönüşmüştür. Etnik ayaklanmalar sürerken İran'da federal bir sistem kurmak isteyen yeni bir siyasi hareket doğmuştur. Bu arada Humeyni'nin Afganistan'da rejime karşı mücadele eden dini gruplara destek sağlaması, İran-Sovyet münasebetlerinin iyice bozulmasına neden olmuştur.¹⁵⁹

1979 yılında dünya kamuoyunu meşgul eden gelişmelerden birisi de, Irak ve Suriye devletlerinin birleşmesine yönelik verilen demeçlerdir. *“Suriye ve Irak Birleşmesinin Bölgede Rolü Ne Olacak”* başlıklı yazıya göre, iki devlet başkanı birleşmeyi sağlayacak bir anayasal mutabakat üzerinde müzakere etmişlerdir. Bu birleşme düşüncesinin arkasında süper güçlerin parmağı bulunmaktadır. Böylelikle bölgede hareket ettirebilecekleri güçlü bir piyon elde etmiş olacaktırlar. Bunun yanında İran'da çıkan ayaklanmaların ardından bu ülkedeki Kürtler de hareketlendiklerinden Irak kendi Kürt bölgesinde yaşanabilecek olayları önlemek için bu tür bir girişim içine girmiştir.¹⁶⁰

1 Nisan 1979'da yapılan referandum sonucu İran, resmen İslam Cumhuriyeti haline gelmiş sonra da Aralık 1979'da ülke teokratik anayasayı ve Humeyni'nin dini liderliğini onaylamıştır. Bu süreçte İran Şahı'nın Amerika'ya gitmesi ve beraberinde yurtdışına kaçırdığı serveti ABD'den talebi, Humeyni rejimi ile ABD ilişkilerini bozmuştur. Bu süreçte İran'da ABD destekli bir darbe girişimi karşısında yaşanan rehine krizi ilişkileri çıkmaza sokmuştur. *“ABD'nin Ortadoğu Politikasında İran'ın Yeri”* başlık yazıda ise, İran'da yaşanan bu gelişmeler karşısında ABD tepkisi sorgulanmıştır. Yazıya göre İran'ın Amerikalıları rehin alması üzerine ABD'nin bölgeye asker göndereceği şeklindeki tehdidi karşısında Humeyni'nin geri adım atmaması, bölgede tansiyonu iyice yükseltmiş, ABD karşıtlığını artırmıştır.¹⁶¹

---

¹⁵⁸“*Batı Humeyni Harekatını Niçin Bu Kadar Destekliyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.479, 13 Şubat 1979,4.

¹⁵⁹“*Bunalım Asya'nın Batısını Sarıyor*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.478, 3 Nisan 1979, 6.

¹⁶⁰“*Suriye ve Irak Birleşmesinin Bölgede Rolü Ne Olacak*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.476, 20 Mart 1979, 11.

¹⁶¹“*ABD'nin Ortadoğu Politikasında İran'ın Yeri*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.515, 18 Aralık 1979,5-6.

Bu süreçte Ortadoğu'da dengeleri değiştirecek gelişmelerden birisi de Mısır-ABD ilişkilerinde yaşanmıştır. İktidarı eline geçirdikten bu yana Sovyetler ile yakın münasebetler geliştiren Enver Sedat, ABD ile anlaşma imzalayarak yeni bir eksene kaymıştır. “*İslam Dünyası Yeni Parçalanmaların Eşiğinde*” başlıklı yazıya göre, bu eksen kaymasının görünürdeki sebeplerinin başında Moskova'nın vaat ettiği silahları Mısır'a teslim etmemesidir. Yaşanılan bu eksen kayması ile bölgede İsrail'e karşı kurulan cephe parçalandığından ABD, bu anlaşmadan büyük menfaat elde etmiştir. ABD yardım vaatleriyle Mısır'ı yanına çekerek bölgede önemli bir kazanım elde etmiştir. Mısır, İsrail ve ABD arasında imzalanan antlaşma ise, bölgede dengeleri tamamen değiştirmiştir. Arap dünyasından bu anlaşmaya büyük bir tepki gelmiştir. Arap ülkeleri Mısır'a karşı bir boykot uygulamak için görüşmelere başlamışlardır.¹⁶²

2.11. 1980 YILI GELİŞMELERİ

1980'li yıllara Ortadoğu, İran İslam Devrimi ve İsrail-Mısır Antlaşması gibi etkileri hem uzun sürecek hemde bölge üzerinde derin tesirler bırakacak iki önemli olayla girmiştir. Bu gelişmeler iki kutuplu dünyanın son dönemlerinde Batı ve Doğu bloklarının Ortadoğu'daki pozisyonları üzerinde de etkili olmuştur. Yaşanan son gelişmeler Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde “*Süper Güçler Ortadoğu'da Askeri Varlığını Artırıyor*” başlıklı yazıda ele alınmıştır. Yazıda öncelikle Sovyetlerin Afganistan'ı işgali değerlendirilmiştir. Buna göre, Sovyetler, Etiyopya, Güney Yemen gibi ülkeler de olduğu gibi güney komşusu Afganistan'a bir darbe ihraç etmiştir. Ancak darbeler yoluyla iş başına getirdikleri yöneticiler başarılı olamamıştır. Ancak bu teşebbüsler Afganistan'ı Moskova çizgisine getirememiştir. Afganistan'da başlayan mücahit direnişi karşısında Moskova, aciz kalmıştır. Mücahitlerin, Afganistan'da marksist yönetimi devre dışı bırakması ile, ülkede Pakistan benzeri bir devlet kurulacaktır. Bu gelişme, Batının Rusya karşısında İslam ülkelerinden anti komünist bir set oluşturma planının bir parçasıdır. Rusya ise, Afganistan'ı işgal ederek Batı'nın petrol bölgeleri üzerindeki hakimiyetini sonlandırmayı planlamıştır. Çünkü Afganistan işgaliyle Hürmüz Boğazı'na 500 km yaklaşmıştır. Rusya, Batı için petrolün ne kadar önemli olduğunu bilmektedir. Basra Körfezi'ni denetleyerek Batı'yı kısıkaç altına almak istemektedir.¹⁶³

¹⁶² “*İslam Dünyası Yeni Parçalanmaların Eşiğinde*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.478, 3 Nisan, 1979, 4.

¹⁶³ “*Süper Güçler Ortadoğu'da Askeri Varlığını Artırıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.519, 15 Ocak 1980,4.

1980'li yıllarda Türk kamuoyunun ilgisini çeken olayların başında Sovyetlerin Afganistan'ı işgali ve burada Sovyetlere karşı başlayan direniş gelmektedir. “*Afgan Halkı Sovyet Zulmüne Direniyor*” başlıklı yazıda Afgan direnişi bütün boyutları ile okuyucuya duyurulmuştur. Yazıya göre, Rusya'nın Afganistan'ı işgali Batılı devletlerce beklenen bir olaymış gibi karşılanmıştır. Bu durumdan istifade eden Rusya ise, tüm gücüyle Afganistan'a saldırmaktadır. Amerika ise, Afganistan'da yaşanan bu gelişmeleri bahane ederek İslam ülkeleri üzerindeki baskısını artırmaktadır. Dünya kamuoyunda işgale karşı duyarsızlık devam ederken, Müslüman gerillalar Başkent Kabil'e kadar olan bölgeleri kontrollerine almışlardır. Yaşanan son gelişmeler yazıda şu şekilde tahlil edilmiştir: “*Sovyetler Afganistan'a yerleşirken ABD, Ortadoğu'da önemli üstler elde etmektedir. Mısır ve İsrail ABD'nin Ortadoğu'da girişebileceği müdahalelerde ülkelerinden yararlanabileceğini sürekli açıklamaktadırlar. Ayrıca Somali ve Umman'da ABD'ye üst verebileceğini açıklamaktadır. Böylece ABD Umman ve Somali'de elde edeceği üstlerle Sovyetlerin Güney Yemen ve Etiyopya'daki varlığını dengelemiş olacaktır. Kutupların geriliminin boşalma noktasına geldiği Ortadoğu'da ABD ve Rusya arasında bir savaş başlaması ihtimali ise oldukça zayıftır.*”¹⁶⁴

1980 yılında Afganistan'da bu gelişmeler yaşanırken İran Devrimi ve ABD-İran gerilimi sıcaklığını devam ettirmiştir. “*ABD'nin Ortadoğu Politikasında İran'ın Yeri*” başlıklı yazıda son gelişmeler üzerinde durulmuştur. Bu süreçte ABD, İran'a BM nezdinde bir müdahale etme planını kabul ettirmeye çalışırken bir taraftan da Basra Körfezi'ne askeri yığınağa devam etmiştir. Bu yolla Hürmüz Boğazı abluka altına alınıp İran'ın petrol sevkiyatı engellenerek İran'a ekonomik yaptırımlar uygulanmış olacaktır. Bu gelişmeler karşısında ise İran herhangi bir saldırı durumunda elinde bulunan Amerikalı rehinelere ile tehdit etmiştir. Rehinelere serbest bırakma koşulu olarak Şah'ın iadesini şart koşmaya devam etmiştir.¹⁶⁵

---

¹⁶⁴ “*Afgan Halkı Sovyet Zulmüne Direniyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.524, 19 Şubat 1980, 1.

¹⁶⁵ “*ABD'nin Ortadoğu Politikasında İran'ın Yeri*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.521, 1 Ocak, 1980, 2.

SONUÇ

1970'ten itibaren milliyetçi mukaddesatçı ve İslamcı eğilimlere sahip Mücadele Birliği tarafından yayınlanmaya başlayan Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde dış politika yazılarında özellikle Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler ön plana çıkmıştır. Milli Mücadele Dergisi'nde Ortadoğu'daki emperyalist oyunlar sergilenmiştir. ABD, SSCB başta olmak üzere komünizm, kapitalizm ve siyonizm gibi ideolojilere karşı çıkmıştır. Ortadoğu'nun jeopolitik yapısı ve özellikleri bir yandan bölgenin dünya politikasındaki yerini ve önemini güçlendirip küresel güçlerin hegemonik rekabetini yönlendirirken diğer yandan bölge ülkelerinin siyasetlerini şekillendirmiştir. Bölgedeki zengin enerji kaynakları daha çok zenginlik yerine istikrarsızlık getirmiştir. Bu bağlamda dergi yayın politikasını siyonizm ve emperyalizm ile mücadele üzerinden inşa etmiştir. Yapılan yayınlarda siyonist tehlike her zaman vurgulanmıştır. Ortadoğu'da meydana gelen olayların arkasında karmaşık ilişkiler ağı bulunduğu dergide ortaya konulmuştur. Ortadoğu'da kukla yönetimlerle kurulan yeni devletlerin iç politikaları ve dış politikalarındaki tutumlarına yer verilmiştir. İslam ülkelerinin birlik içinde hareket etmesi durumunda buna karşı olan emperyalist ülkeler harekete geçerek bu durumu engellemeye çalışmış ve başarılı oldukları örneklerle Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde yer almıştır. Aynı zamanda Arap devletlerinin liderleri takip ettikleri politikalarla başarıyı bir türlü yakalayamayıp iflas halinde olmuşlar ve bu bağlamda Arap Dünyası'nın içinde bulunduğu durumdan çıkabilmesi için yapılması gerekenleri yayınlarda dile getirmişlerdir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi kadrosu Filistin meselesi üzerine yoğunlaşmış olsada Mısır, Libya, Ürdün gibi ülkelerin yakından takipçisi olmuşlar ve oldukça hızlı gelişen bir gündeme sahip olan Ortadoğu coğrafyasında ana hatları ile önemli güncel meseleler üzerinde durmuşlardır. Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Doğu ve Batı Bloku'nun varlığı karşısında İslam ülkelerinin birlik içinde olup üçüncü bir blok ortaya çıkarması gerektiğini dile getirmiştir. Dergide oluşturulması gereken üçüncü bloğa İslam bloğu demişlerdir. Fakat İslam ülkelerinde bulunan liderleri, milli liderler olarak görmediklerinden bu bloğun kurulmasının mümkün olmadığını da farkındadırlar. Yeniden Milli Mücadeleciler Ortadoğu'da yaşanan hadiseler hakkında gayet realist yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Ortadoğu'da politik olarak izlenmesi gereken yollar anlatılmış aynı zamanda bu yolların nasıl engellendiği de okuyucuya aktarılmıştır.

Bunlara ilave olarak Türkiye'nin Ortadoğu'da yaşanan hadiselerle karşı tutumu göz önünde bulundurulmuş ve yaşanan olaylar karşısında Türkiye'nin dış politikadaki manevraları dergide değerlendirilmiştir. Dergi aynı zamanda Ortadoğu'daki gerilla örgütlerinin Türk solu ile yakından ilgisi olduğunu yazılarında vurgulamış ve bu örgütlerin arka planındaki gerçekleri sık sık yaptığı yayınlar ile okuyucuya duyurmak istemiştir.

Milli Mücadele Dergisi'nde Ortadoğu'nun kanayan yarası olarak tabir edilen geçmişten günümüze kadar hala çözülemeyen ve önemini koruyan Filistin meselesi sıklıkla konu edilmiştir. İsrail ve Filistin başta olmak üzere ABD, SSCB, Mısır ve diğer Ortadoğu ülkelerinin tutumları incelenmiştir. Filistin meselesinde, İsrail ve diğer ülkelerin değişen ilişkileri zaman çerçevesinde nedenleriyle birlikte ele alınmış olmanın yanı sıra ülkelerin izledikleri politikalar nedeniyle gelecekte yaşanma ihtimalleri olan olaylarda yazılarında yer bulmuştur. Yeniden Milli Mücadeleciler, El-Fetih ve FKÖ'yü sol yaklaşımda bir gerilla olarak nitelendirmiştir. Ortadoğu'da kaosun sebebi olarak buralara müdahale eden emperyalist ülkeler gösterilmiştir. Onlara göre ABD, SSCB, İngiltere ve Fransa gibi ülkeler kendi çıkarları için Ortadoğu'nun her daim kaynayan kazan olmasını istemiştir.

Yeniden Milli Mücadele Dergisi yayınladıkları yazılarla Türk toplumunu Ortadoğu'da yaşanan hadiseler konusunda bilgilendirmeye ve kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır. Ortadoğu'da her an kaos çıkma potansiyelinin mevcut olduğu sıklıkla vurgulanmıştır.

1977 yılında da başta Filistin meselesi olmak üzere demokrasinin henüz yerleşmediği bu coğrafyada siyasi krizler devam etmiştir. İsrail'in Filistin'i işgali bu noktada ABD'nin ve SSCB'nin tutumunun yanı sıra Türkiye'nin ve Ortadoğu ülkelerinin tavrı, petrolün önemi ve dış politikada bunun kullanılması, ülkelerin iç çatışmaları ve bu durumun dış politikaya etkisi anlatılmıştır. Ortadoğu'da yaşanan olaylara karşı diğer ülkelerin aldığı rol ve bu rolün arka planı örneklerle okura iletmeye çalışılmıştır.

KAYNAKLAR

KİTAP VE MAKALELER

Albayrak, Mustafa(2005) “*Türkiye’nin Ortadoğu Politikaları (1920-1960)*”, Fırat Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Dergisi, (3)2.

Altunışık M. B.(2009), “*Worldviews And Turkish Foreign Policy In Th Emiddle East*”, New Perspectives On Turkey, (40).

Aras, Bülent (2003),“*Ortadoğu ve Türkiye*” İstanbul: Q-Matris Yayınları.

Arı, Tayyar (2007) “*Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi*”, İstanbul: Alfa Yayınları.

Arı, Tayyar (2012) “*Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi*”, Bursa: Mkm Yayınları.

Arı, Tayyar “*Türkiye’nin Orta Doğu Politikası ve ABD İle İlişkileri: Politik İkilem*”, http://www.tayyarari.com/download/TR_Ortadogu.doc.

Arı, Tayyar (2007) “*Orta Doğu*” , İstanbul: Alfa Yayınları.

Armaoğlu, Fahir (2012) “*20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*”, İstanbul:Alkım Yayınları.

Aydın, Aydın (2013) “*Three Types Of Turkish Foreign Policy After The Cold War On The Middle East*” Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (18) 3.

Aydın, Mustafa (2000) “*Determinants Of Turkish Foreing Policy: Changing Pattersand Conjunctures During The Cold War*”, Middle Eastern Sutudies, (36)1.

Balcı, Ali (2013) “*Türkiye Dış Politikası İlkeler, Aktörler, Uygulamalar*”, İstanbul: Etkileşim Yayınları.

Bilgin, Mustafa Sıtkı(2011), “*The Historical Direction of Turkey’s Foreign Policy Towards The Middle East*”, Adam, Akademi, (1)

Bostancı, M. (2013) “*Türk- Arap İlişkilerine Etkisi Bakımından Bağdat Paktı*”, Akademik Bakış Dergisi (13)7.

Bölükbaşı, Süha (2001). “*Türkiye ve İsrail: Mesafeli Yakınlıktan Stratejik Ortaklığa*,” Ş. Çalış, İ. Dağı ve R. Gözen (der.), *Türkiye'nin Dış Politika Gündemi: Kimlik, Demokrasi, Güvenlik*, Ankara: Liberte.

Campbell, John C.(1961) “*Defense of the Middle East. Problems of American Policy*” Frederick A. Praeger, New York.

Davutoğlu, Ahmet (2010), “*Stratejik Derinlik*”, İstanbul: Küre Yayınları.

Demir, Ş.(2011) “*Dünden Bugüne Türkiye'nin Suriye Ve Ortadoğu Politikası*” Turkish Studies Dergisi (6).

Duman, S. (2005) “*Ortadoğu Krizleri Ve Türkiye*”, Atatürk Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, (5).

Dursun, Davut (2003) “*Ortadoğu Neresi? Subjektif Bir Kavramın Anlam Çerçevesi ve Tarihi*”, Stradigma Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi, Kasım 2003, (10).

Fred, Halliday (2005) “*The Middle East in International Relations*”, Cambridge: Cambridge University Press.

Fromkn, David (1993) “*Barişa Son Veren Savaş: Modern Ortadoğu Nasıl Yaratıldı? 1914-1922*”, Çev. Mehmet Harmancı, İstanbul: Sabah Yayınları.

Gönlübol, Mehmet ve Cem, Sar (1996) “*Olaylarla Türk Dış Politikası*”, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gözen, Ramazan (2002) “*Türkiye'nin Ortadoğu Politikası: Gelişimi ve Etkileri*,” Türkler Ansiklopedisi, Ankara:Yeni Türkiye Yayınları (17).

Gözen, Ramazan (2009),” *İmparatorluktan Küresel Aktörlüğe Türkiye'nin Dış Politikası*”, Palme Yayıncılık.

Küçükköy, İrfan (2005) “*Bir Uyanışın Anatomisi Mücadele Birliği*”, Konya: Alagöz Matbaa.

Küçükvatan, M. (2011) “*Soğuk Savaşın Türk Dış Politikasına Etkileri Ve 1957 Türkiye- Suriye Bunalımı*”, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, (3)11.

Kürkçüoğlu, Ömer (2010) “*Türkiye'nin Arap Ortadoğu'suna Karşı Politikası 1945-1970*”, Ankara: Barış Kitap.

Oran, Baskın (2009)(ed.), “*Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*”, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özcan, G.(2004) “*Türkiye-İsrail İlişkileri*”, F. Sönmezoğlu (ed.), *Türk Dış Politikasının Analizi*, İstanbul: Der Yay.

Özdem, Elvan (2010) “*Turkey’s Middle East Policy in the Post-Cold War Era*”, *History Studies*, Ortadoğu Özel Sayısı.

Pirinççi, Ferhat (2005) “*Power Struggle in the Gulf: A Re-evaluation of the Iran- Iraq War*”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, (10)1.

Provence, Michael(2017) “*The Last Ottoman Generation and the Making of the Modern Middle East*”, Cambridge.

Robson, Laura (2017) “*States Of Separation. Transfer, Partition, And the making of The Modern Middle East*”, University of California Press, Oakland.

Sander, Oral(2007) “*Siyasi Tarih 1918- 1994*”, İstanbul: 2007.

Saray, Mehmet(2010) “*Türkiye ve Yakın Komşuları*”, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Seydi, S.(2011), “*Demokrat Parti’nin Dış Politikada Alternatif Arayışı (1957- 1960)*” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (2)14.

Sinkaya, Bayram(2011) “*Geçmişten Günümüze Türkiye’nin Ortadoğu Politikası ve Batı Etkisi*” Adam Akademi, (1).

Sorby, Karol R.(2001), “*Great Powers and the Middle East After World War II(1945-1955)*” *Asian and African Studies*, (10).

Sönmezoğlu, Faruk (2011) “*İki Savaş Sırası ve Arasında Türk Dış Politikası*” İstanbul: Der Yayınları.

Şahin, Mehmet (2010) “*Türkiye’nin Ortadoğu Politikası: Süreklilik ve Değişim*”, *Akademik Orta Doğu*, (4)2.

Tür, Özlem (2006), “*Türkiye ve Ortadoğu: Gerilimden İşbirliğine*,” Zeynep Dağı (der.), *Doğu’dan Batı’ya Dış Politika: AK Partili Yıllar*, Ankara: Orion.

William, Hale (2003), “*Türk Dış Politikası: 1774-2000*”, İstanbul: Mozaik Yayınları.

Yeşilbursa, B.K. (2009) “*The Formation of RCD: Regional Cooperation for Development*”, *Middle Eastern Studies*, (45),4.

Yeter, M.(2007), “*Adnan Menderes Biyografisi Ve Dış Politika Vizyonu*” Demir, A.F. (Ed.), *Türk Dış Politikasında Liderler*,İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

<https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>

YENİDEN MİLLİ MÜCADELE DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILAR

“*Neden İلمي Sağ*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970.

“*Neden Çıkıyoruz*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970.

“*Yahudiler Siyonizmin Son Hedefini Tartışıyorlar*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970.

“*İtalyan Solcular El Fetih'i Tahrik Ediyorlar*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.2, 10 Şubat 1970.

“*Orta Doğuda Beynelmilel Siyonizmin Yeni Oyunları*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.2, 10 Şubat 1970.

“*Irakta Darbe*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.3, 17 Şubat, 1970.

“*Kutsal İttifak Çözülüyor*” ,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.5.10 Mart, 1970.

“*Zirve konferansı İslam Milletlerini temsil Ediyormu?*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart 1970.

“*R.C.D. Ortadoğu'da Müstakil Bir Güç Olabilirmi*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi,Sayı.15, 15 Haziran 1970.

“*Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi,Sayı.25, 21. Haziran 1970.

“*Ortadoğu İçin Amerika Ve Rusya Teklifi; Miami'de Amerikan Yahudilerinin Aldığı Kararlar*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi,Sayı.28, 11 Ağustos,1970.

“*Filistin ve Müslümaları Bekleyen Tehlike*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 21 Nisan 1970.

“*Düşman Silahlanmakta Uyanınız*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.3, 17 Şubat, 1970.

“*Ortadoğu’da Komünizm ve El-Fetih Gerillaları*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 16 Haziran 1970.

“*Müslümanları Bekleyen Tehlike Arafat’ın Düşen Maskesi*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi,Sayı.12, 21.Temmuz,1970.

“*Ortadoğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 21 Temmuz 1970.

“*İran-İrak Anlaşmazlığı ve Türkiye’nin Yapması Gereken*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 25 Ocak 1971, 11.

“*Türkiye’nin Jeopolitiği ve Sovyet Yayılması*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 2 Mart 1971.

“*Ortadoğu Gerillaları Hakkında Acı Bir İtiraf*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 30 Ağustos, 1971.

“*Ortadoğu Meselesinin Çözüm Yolları Nelerdir*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 11 Mayıs 1971.

“*İran Da Siyonizmin Kıskaçı Altında*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.54, 9 Şubat, 1971.

“*Rus Kuklalarının Birleşmesi Araplara Huzur Getirebilirmi*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı, 65, 27 Nisan 1971, s.7.

“*Orta- Doğu Meselesinin Çözüm yolları Nelerdir*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi,Sayı. 65, 11 Nisan 1971.

“*1967 Hezimetinin Arkasındaki Yahudi Casusları*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.80, 10 Ağustos 1971.

“*Siyasi Deprem Bölgesi Ortadoğu’nun Sonu Ne Olacak*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.81, 28 Şubat 1971.

“*Enver Sedat’ın Acıklı İtirafı*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.81, 24 Ağustos 1971.

“*Nixon’un Ortadoğu’daki Şımarık Tutumu*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.80, 22 Ağustos 1971,5.

“*Kaddafi Dikkat Etmeli*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.136,12 Eylül 1972,

“*Ortadoğu Yeni Vietnam Olacak*” ,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.93, 15 Kasım 1971.

“*Ortadoğu'ya Gerçekçi Bir Bakış mı?*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.152. 2 Ocak 1973.

“*Ortadoğu'da Siyonist Vahşet*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.161, 6 Mart 1973.

“*Kissenger Amerika'yı Siyonizm İçin Kullanıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.188, 11 Eylül 1973.

“*Ortadoğu Üzerine Gizli Anlaşmalar*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.176, 19 Haziran 1973.

“*Merkezi Telaviv Olan Bir Ortak Pazar Ne Demektir*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.179, 10 Temmuz 1973.

“*Ortadoğu'da Savaş Bitmemiştir*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.196, 6 Kasım 1973.

“*Petrol Etrafında Ortadoğu Savaşı*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.196, 6 Kasım 1973.

“*Ortadoğu Hala Süper Güçlerin Hakimiyet Alanıdır*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 30 Sayı. 197, 13 Kasım 20 Kasım 1973.

“*Süper Devletlerin Kontrolünde Bir Barış Konferansı*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.204, 1 Ocak 1974.

“*Petrol silahını kimler kime karşı kullandı?*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.205, 8 Ocak 1974.

“*Ortadoğu'da Nüfus Mücadelesi Basra Körfezinde Yoğunlaştı*”Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.262, 11 Şubat 1975.

“*Türkiye'nin Tek Silahı Millici Dış Politikadır!*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.262, 11 Şubat 1975.

“*Ortadoğu'da Hakimiyet Mücadelesi Güçlenen Türkiye Üzerinde Yoğunlaşıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.267, 18 Mart 1975.

“*Yumuşama Ortadoğu'ya Ne Getirecek*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.280, 17 Haziran 1975.

“*Mısır- İsrail Anlaşmasını Yorumlamak*”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.292, 9 Eylül 1975.

“*Türk- İran İlişkilerinde Gerginleşme*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.312, 27 Ocak 1976.

“*Lübnan’ın Parçalanması Kimlere Kar Sağlayacak*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.340, 10 Ağustos, 1976.

“*Emperyalist Devletlerin Ortadoğu Politikası*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.344, 7 Eylül 1976.

“*Mısır- Libya İhtilafından Kim Karlı Çıkacak*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.345, 14 Eylül 1976.

“*Kissenger’in Ortadoğu Politikası ve Arap Dünyasını Parçalayanlar*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.354, 16 Kasım 1976.

“*Rusya Ortadoğu’da Gerginliğin Sürmesini İstiyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.356, 30 Kasım 1976.

“*Ortadoğu Her an Patlamaya Hazır*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.385, 21 Haziran 1977.

“*Yahudi Lobisi Ve Carte’in Ortadoğu Politikası Başlıklı*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.389, 19 Temmuz 1977.

“*Amerikan Yahudileri Carter Üzerinde Baskı Kuruyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.389, 19 Temmuz 1977.

“*ABD- Yahudi Emperyalizminin Yeni Saldırıları Karşısında Ortadoğu Uyanacak mı?*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.424, 21 Mart 1978.

“*Arafat: Sedat Halkıma İhanet Etti*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.427, 11 Nisan 1978.

“*Şahın Sarsılan Saltanatı Ve İran’ın Geleceği*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.432, 16 Mayıs 1978.

“*İran Nereye Sürükleniyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.433, 23 Mayıs, 1978.

“*İran Yeni Karışıklıkların Eşiğinde*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.479, 13 Şubat, 1979.

“*ABD’li Diplomatlar Humeyni ve Bahtiyar ile Temasta*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.479, 13 Şubat, 1979.

“Batı Humeyni Harekatını Niçin Bu kadar Destekliyor”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.479, 13 Şubat 1979.

“Bunalım Asya'nın Batısını Sarıyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.478, 3 Nisan 1979.

“Suriye Ve Irak Birleşmesinin Bölgede Rolü Ne Olacak”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.476, 20 Mart 1979.

“ABD'nin Ortadoğu Politikasında İran'ın Yeri”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.515, 18 Aralık 1979.

“İslam Dünyası Yeni Parçalanmaların Eşiğinde”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.478, 3 Nisan, 1979, 4.

“Süper Güçler Ortadoğu'da Askeri Varlığını Artırıyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.519, 15 Ocak 1980.

“Afgan Halkı Sovyet Zulmüne direniyor”,Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.524, 19 Şubat 1980.

“ABD'nin Ortadoğu Politikasında İran'ın Yeri” , Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.521, 1 Ocak, 1980.

ÖZGEŞMİŞ

29/03/1992’de İstanbul’da doğdu. Avcılar Lisesi’nde ortaöğrenimini tamamladı. 2011 yılında Karabük Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Lisans Programına başladı. Lisans eğitimini 2016 yılında tamamladı. Aynı yıl içerisinde Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Politik Ekonomi anabilim dalında tezli yüksek lisans eğitimine başladı.